

Univerzita Karlova v Praze,
Právnická fakulta

Vít Hřivna

**Separatistické tendence v jednotlivých
členských státech EU a případný dopad na
volný pohyb občanů EU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tereza Kunertová LL.M., Ph.D.

Katedra Evropského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 24. 5. 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne:

Autor diplomové práce

Poděkování:

Zde bych rád vyjádřil mé díky zejména vedoucí této práce JUDr. Tereze Kunertové LL.M., Ph.D. za její užitečné a věcné rady, včasnou reakci na všechny mé požadavky a problémy a za její čas, strávený nad textem této práce. Zároveň nesmím opomenout poděkovat svým rodičům; otci za pomoc s překladem německého textu a matce za trpělivost nad revizí formální stránky. A také všem mým kamarádům, kteří se mnou měli svatou trpělivost.

Úvod	1
1. Separatismus, jeho vliv na EU.....	4
1. 1. Definice pojmu separatismus	4
1. 2. Původ separatistických tendencí.....	5
1. 3. Otázka secesivního dilematu dotčeného regionu, kontext EU.....	6
1. 3. 1. Konflikt stranických zájmů, referendum a prosazování separatistické vůle v regionu	9
1. 4. Dilema centra a centrální pohled na problematiku secese v kontextu EU	10
1. 4. 1. Mezinárodní separatistický boom, solidarita a antipatie v mezinárodním měřítku	14
1. 5. Příklad uznání Kosova z hlediska EU.....	16
1. 6. Možnosti preventivního řešení separatismu	18
2. Možnosti a varianty při postupu vnitřního rozšíření EU.....	20
2. 1. Termín vnitřní rozšíření a jeho legislativní stránka	20
2.1.1. Nutnost rozšíření primárního práva formou dodatku ke smlouvám	21
2. 2. Otázka legitimacy moci a sukcese politické reprezentace v případě separace z členského státu	24
2. 3. Možné vzory aplikovatelné pro řešení vnitřního rozšíření EU, otázka sukcese a kontinuity členství.....	25
2. 3. 1. Absence obecné secese ve smlouvách	26
2. 3. 2. Alternativa aplikace federálního modelu na vnitřní rozšíření, odlišení jednotlivých úrovní separatismu	28
2. 3. 3. Evropský kvazi-federalismus, balancování mezi mezinárodní organizací a federací.....	32
2. 3. 4. Přechod od konfederace k federaci, možnost analogie	36
2. 4. Příkladová studie federačního pohledu na vnitřní rozšíření - Jura.....	37
2. 5. Možná inspirace federálními a státními příklady a precedenty pro vnitřní rozšíření EU	38
3. Případová studie: Katalánsko – historie a současnost separatistických nálad, problematika členství v EU.....	40
3. 1. Historické souvislosti, nástup Frankismu a jeho vztah k národnostnímu spektru a separatismu	40
3. 2. Současná politická situace	41
3. 3. Možné separatistické scénáře	42
3. 3. 1. Jednostranná secese.....	42
3. 3. 2. Kooperativní secese s účastí Španělska	44
3. 4. Otázka kontinuity Katalánska v rámci EU	45
3. 4. 1. Pohled EU na jednostrannou a kooperativní secesi v případě Katalánska.....	45
3. 5. Potenciální znovupřijetí Katalánska do EU a specifika tohoto kroku, další scénáře, které mohou nastat	48

3. 5. 1. Schengen a ostatní instituce.....	51
3. 6. Nejpravděpodobnější scénář v případě secese.....	52
4. Skotsko a jeho separatistický problém ve světle EU, rozdíl mezi situací Skotska a Katalánska	53
4. 1. Historické souvislosti	53
4. 2. Současná politická situace, referendum.....	54
4. 3. Secese od Británie, její charakteristika a její účinky na vztah k EU	55
4. 3. 1. Vztah britské vlády a parlamentu k problematice separace, ústavní specifikum	56
4. 3. 2. Otázka občanství, vliv na členství v EU	57
4. 3. 3. Pravděpodobný scénář	58
4. 3. 3. 1. Pohled evropských institucí a zástupců na otázku znovupřijetí Skotska do Unie	59
4. 3. 3. 2. Pravděpodobný scénář, aplikace čl. 48 vs. čl. 49.....	59
4. 3. 4. Procedurální stránka případného znovupřijetí.....	61
4. 4. Analýza rozdílů mezi katalánským a skotským scénářem	63
4. 4. 1. Ústava	63
4. 4. 2. Občanství	63
4. 4. 3. Kooperace.....	64
4. 4. 4. Unie.....	64
5. Analýza subjektivního dopadu vnitřní secese, otázka vlivu na občany EU.....	65
5. 1. Charakteristika občanství EU, vliv na otázku secese	65
5. 2. Odlišnosti a specifika okolo zachování občanství mateřského státu na příkladu Katalánska ...	66
Závěr	73
Zdroje	75
Knihy a články	75
Právní předpisy.....	83
Čistě internetové zdroje	84
Seznam zkratk.....	86
Abstrakt: Separatistické tendence v jednotlivých členských státech EU a případný dopad na volný pohyb občanů EU	87
Abstract: Separatist tendencies in individual EU Member States and the potential impact on the free movement of persons in the EU.....	88
Název práce:	90
Klíčová slova:	91

„Compromises are always found, sometimes with a bit of suspense involved, but they are always found to the big difficult issues in the EU.“

- *John Bruton, bývalý irský ministerský předseda a velvyslanec EU v USA*

Úvod

V této diplomové práci se budu zabývat separatistickým jevem v rámci států Evropské Unie. Tento problém je v současnosti velmi aktuální a jednotlivé separatistické tendence v různých zemích kontinentu tvoří dohromady celo-unijní regionální problém, který je schopen ohrozit integritu nejen jednotlivých států, avšak ve svém důsledku také Unie jako celku.

Bude proto zapotřebí nejprve definovat separatismus jako jev, aby bylo možno současným tendencím v jednotlivých státech lépe porozumět a hledat řešení jednotlivých separatistických kauz. Nadále bude nutné zahrnout do této práce historické souvislosti, zejména pak okolnosti vzniku dotčených států ve vztahu k daným regionům a menšinám. Domnívám se, že tato otázka je velmi podceňovaná, zvláště když nám může problematiku separatistických idejí mnohem lépe přiblížit.

Hlavním těžištěm práce však bude problematika vztahu EU k separatistickým regionům v rámci jejich členských států. Je nutno podotknout, že tato otázka nemá přímý precedens. Existuje pouze několik – z minulosti známých – případů, které mají podobné kontury, jako oddělení regionu od členského státu Unie, žádný však neznamenal vypořádávání se se vznikem státu nového.

Názor Unie na tuto problematiku bude dalším navazujícím tématem. Zejména v souvislosti se stupňujícími se tendencemi k odtržení a konáním referend v dotčených oblastech, se EU a její představitelé mnohem častěji vyjadřují k pravděpodobným scénářům v případě, že taková situace nastane. Skepse těchto názorů ve formě obstrukcí, souvisejících s plynulým přechodem a kontinuitou členství nejen z hlediska představitelů Unie, ale samozřejmě také ze strany centrálních vlád mateřských států, bude dalším problémem, kterým se v této práci budu muset zaobírat.

Je zřejmé, že hlavním oborem, který bude nutno prozkoumat, bude evropské právo, konkrétně pak primární právo EU a Lisabonská smlouva, která nově obsahuje ustanovení o vystoupení členského státu z Unie. Toto však bude dalším úskalím v této diplomové práci, neboť bude třeba odlišit od sebe secesi členského státu Unie a oddělení a secesi od členského

státu a následnou secesi daného regionu z Unie, které se však již Lisabonská smlouva nevěnuje a její praktická podoba tak zůstává otazníkem. Toto odlišení různých úrovní separatismu se v práci jistě projeví. I když se tedy v současnosti tolik probíranému Brexitu zde věnovat nebudu, jeho dopad mne zřejmě v konečném důsledku nemine.

Z hlediska právního pak – z výše zmíněné úrovně separatismu - jednoznačně vyplývá, že bude nutné analyzovat také vnitrostátní předpisy a jejich vliv na secesi dotčeného regionu.

Tato otázka bude zřejmě nejpálčivější v případě subjektivního dopadu secese na jednotlivce a zejména pak v případě otázky kontinuity občanství – jak evropského, tak občanství mateřského státu. Z dostupných zdrojů je evidentní, že tato problematika je hodně obávaným tématem, neboť úzce souvisí s volným pohybem osob, kterému se tato práce samozřejmě také věnuje, ale také například s výkonem volebního práva – a to jak evropského, tak vnitrostátního.

Důležitým prvkem této práce pak bude autentičnost. V této problematice se rozhodně nevyplatí spoléhat pouze na jednostranné regionální zdroje, či naopak pouze celostátní. Bude tedy nutné obsáhnout pohled na separatismus více zeširoka a zejména pak v kontextu odlišného pohledu regionálních a celostátních médií a politických aktérů shledat, kde se nachází skutečný pravděpodobný scénář případné secese.

Je evidentní, že nebude obsahově přijatelné zkoumat všechny současné regiony a země, neboť je jich v nynější době tolik, že to rozsah této práce nedovoluje. Záměrem tedy bude obsáhnout pouze vytyčené příklady separatistických tendencí v daných určitých oblastech. Z tohoto hlediska se bude jednat o ty nejdůležitější a nejsledovanější problémy. Nadále však tato práce také uvede příklad poněkud méně známý, v němž se bude věnovat odlišnému přístupu k řešení a k nahlížení na tento fenomén, který by možná mohl posloužit jako vzor pro budoucí řešení tohoto problému v jiných regionech.

Hlavním cílem pak nebude pouze přiblížit situaci v jednotlivých dotčených státech, ale také prozkoumat v konkrétních případech řešení případného získání nezávislosti daného separatistického celku z hlediska Unijního práva a zejména v kontextu přechodu jednotlivých práv a členství v Evropské Unii. Tato problematika je taktéž velice diskutována a probírána. Je však nutné si uvědomit, že se nic takového doposavad nikdy nestalo, neexistuje tedy žádný precedens a faktický náhled na řešení této otázky tak bude dosti obtížný.

Bude tedy nutné hledat možné alternativy a vzory pro řešení problémů, zejména pak v dřívější praxi Unie v podobných případech. Velmi důležitá budou také vyjádření představitelů Unie a členských států. Je nutné si uvědomit, že zde mohou přijít ke slovu také právní zásady, zejména mezinárodního práva. Ze všech těchto hledisek pak bude zřejmě možné řešit problém separatismu v evropském prostoru a také celosvětově podle několika aplikovatelných možností řešení, ze kterých tato práce vybere to nejpravděpodobnější.

1. Separatismus, jeho vliv na EU

1. 1. Definice pojmu separatismus

Základem, na kterém je tato práce vystavena, je pojem separatismus. Je tedy bezpodmínečně nutné jej zde přesně definovat. Separatismus je společenský jev, a zároveň společenský problém, jenž náleží ve vymáhání práva národa, etnika či společenské skupiny na sebeurčení a následně v konfliktu této skupiny se státním či mezinárodním celkem, jehož je součástí v kontextu transpozice moci z původního nositele ve formě původního státního celku na státní celek nový¹.

V samotném základu pak pojem vyvstává z principu sebeuvědomění si národní společenské sounáležitosti². Bez tohoto vědomí není možné, aby se entita stala separatistickým subjektem v pravém slova smyslu.

Jako synonymum lze použít také pojem secesionismus či secese.

V rámci pojmu secese pak tedy hovoříme o jedné z variant vzniku nového státního útvaru. Ten tedy může vzniknout přechodem části území ze správy jednoho státu pod správu jiného, spojením dvou či více států, dekolonizací, nebo právě oddělením části státu a jejím osamostatněním s tím, že původní stát nepřestane existovat. Zde hovoříme o secesi, separaci³.

Nadále se bude tato práce týkat také pojmu sukcese. Ve své podstatě se jedná o jakousi veskrze právní návaznost, nástupnictví, zejména v kontextu přechodu práv a závazků na nově

---

¹Viz str. 1, *Secessionism and Separatism in Europe and Asia: To Have a State of One's Own*, Jean-Pierre Cabestan, Aleksandar Pavković, Routledge, New York, 2013

²Viz str. 58, *Separatism: Democracy and Disintegration*, Metta Spencer, Rowman & Littlefield, New York, Oxford, 1998

³Viz str. 276, *Unión europea y secesión de estados miembros. Deben intervenir las instituciones europeas? Teoría y realidad constitucional*, Francesc de Carreras Serra, núm. 33, 2014

vzniklé státy a státní celky. Sukcese je vždy vázána na separaci, tedy konečný produkt separatismu v podobě oddělení se od původního celku⁴.

1. 2. Původ separatistických tendencí

Samotný původ separatistických či sukcesivních tendencí je další otázkou nutnou zřetele. Co vede daný region, potažmo národ, k touze po samostatnosti a tím k separatistickým tendencím prvoplánově?

Názory na tuto problematiku se celosvětově liší. Obecně se ale dá konstatovat, že většina teoretiků se přiklání k etnické teorii, kdy je daná entita vedena sounáležitostí spočívající ve společném původu a historických a kulturních tradicích a jazyku⁵. Je však evidentní, že pouze tato sounáležitost nestačí. Možná ještě důležitější je hledisko ekonomické a politické⁶.

V tomto směru je potřeba zdůraznit, že většina separatistických regionů v západním světě je ekonomicky silná a politicky různorodá. Mnoho teoretiků dokonce považuje ekonomicko- politický aspekt za jediného pravého původce separatismu⁷.

Je na místě se domnívat, že tato analýza není zcela přesná, neboť etnický nevyjímajících se ekonomicky silných separatistických regionů známe z historie pouze minimum. Musím říct, že v obecných rysech se ztotožňují s teorií, která za kořen separatismu ve společnosti považuje společnou identitu a společný zájem⁸.

Kombinace těchto dvou prvků pak tvoří základ pro potenciální secesionistické tendence. Na tom se v podstatě shodují všichni.

---

⁴Viz str. 7, Rozpravy Československé akademie věd: Řada společenských věd, Československá akademie věd, Academia, 1987

⁵Viz str. 58-60, The Foundations of Ethnic Politics, Henry E. Hale, Cambridge University Press, New York, 2008

⁶Viz ibidem

⁷Viz str. 60, ibidem

⁸Viz str. 6, Secessionism, Identity, Interest and Strategy: Jason Sorens, McGill-Queen University Press, Montreal, 2012

Naopak se, dle mého názoru, v této souvislosti stále zapomíná na další důležitý faktor, kterým jsou historické konsekvence. Velká část v současné době secesi nakloněných oblastí byla v minulosti samostatnými a suverénními státy a mnoho z nich bylo s použitím násilných prostředků a z donucení začleněno do jiného státního celku, kde setrvaly po mnoho let⁹; zde stačí uvést ty, kterým se tato práce bude dále věnovat: Skotsko a Katalánsko.

V této souvislosti je dobré zmínit také stále sílicí svazek zemí EU, která až donedávna nepočítala s možností vystoupení daných členů z Unie a fakticky tak svazovala jejich suverenitu. Právě tato tendence je také mnohdy vnímána jako počátek separatismu v rámci EU¹⁰.

Daná historická souvislost spolu s výše zmíněným etnickým, ekonomickým a politickým aspektem tvoří dle mého názoru základ univerzálně aplikovatelného modelu a předpokladu pro vznik separatistických tendencí v konkrétním regionu.

1. 3. Otázka secesivního dilematu dotčeného regionu, kontext EU

Proto, abychom dokázali dokonale pochopit fenomén separatismu v univerzálním měřítku, je nutné v první řadě empaticky pojmut dilema dotčeného subjektu. Toto secesivní dilema spočívá v porovnání pozitiv a negativ v případě konečného dosažení potenciálního oddělení od státního celku, respektive pozitiv a negativ v případě opačném a nadále pak v porovnání rizik, která sebou oddělení, respektive setrvání v unii přináší¹¹. Po zvážení tohoto dilematu obvykle dochází k rozhodnutí, zdali se bude dále směřovat k nezávislosti na celku, či nikoliv. Je potřeba říci, že toto vysvětlení je velmi zjednodušené a nebere v potaz různorodost názorů

---

⁹Viz str. 117, *Democracy - the God That Failed: The Economics and Politics of Monarchy, Democracy, and Natural Order*, Hans-Hermann Hoppe, Transaction Publishers, New Brunswick, New Jersey, 2001

¹⁰Viz str. 213, *IS A FEDERAL EUROPEAN CONSTITUTION NECESSARY?* Friedrich SCHNEIDER, University of Linz, *Swiss Political Science Review*, Volume 11, Issue 4, Article first published online: 20 JAN 2011, viz dále

¹¹Viz str. 66, *The Foundations of Ethnic Politics*, Henry E. Hale, Cambridge University Press, New York, 2008

a politických postojů v rámci regionu. Veskrze stojí na principu, který definoval Henry E. Hale:

*"Pojďme pojednávat o regionu tak, jako by to byl jednatel, který má své vlastní zájmy konkretizované možnými životními příležitostmi. V této rané fázi konstrukce naší teorie pak lze přemýšlet o regionálních zájmech v promítnutí zájmu všech jednotlivých občanů v kontextu moci federálních institucí."*¹²

Je jasné, že se jedná o ohromné zjednodušení, což ostatně přiznává i sám autor¹³. Nicméně tato formulka nám skutečně může posloužit k pochopení dilematu, které stojí před každým secese chtivým celkem. Je samozřejmé, že toto dilema bude v každém z konkrétních příkladů ovlivněno danou situací v regionu, a to zejména ekonomickou, sociální a politickou, ale také situací v celostátním měřítku. Konečně i zde můžeme spatřit podobnost s jednatelcem.

K porovnání musíme v našem případě přidat také dilema z hlediska vystoupení z EU. Zde však vyvstává otázka, zdali se v případě daného subjektu bude jednat o kontinuitu členství, či nikoliv¹⁴.

V případě rozhodování pak bude tedy daný region zvažovat možné alternativy. Při zvolení cesty separace to bude pravděpodobnost, se kterou centrální stát zvolí násilnou cestu odvrácení odtržení oblasti; a ze zkušenosti víme, že to většinou znamená větší ztráty pro secese chtivý region, respektive cestu schválení nezávislosti. V případě naklonění se k setrvání ve svazku to pak bude zvážení pravděpodobnosti exploatace daného regionu ze strany celku, respektive vzájemné spolupráce¹⁵.

K těmto faktickým vyústěním je třeba dodat aspekt ekonomický, kdy musí daný separatistický subjekt reálně posoudit svou ekonomickou stabilitu a možnosti v případě oddělení¹⁶. Ta se samozřejmě musí řídit a posuzovat v kontextu výstupů výše zmíněného základního dilematu.

---

¹² Str. 65, *The Foundations of Ethnic Politics*, Henry E. Hale, Cambridge University Press, New York, 2008

¹³ Viz ibidem

¹⁴ Viz *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, Svazek 13, Svazky 2010–2011, viz dále

¹⁵ Viz str. 66, *The Foundations of Ethnic Politics*, Henry E. Hale, Cambridge University Press, New York, 2008

¹⁶ Viz str. 197, *Scottish Independence*, Jo Eric Munkers, University College London, Londýn, 2002

Je třeba zdůraznit, že ze zkušeností je patrné, že tato ekonomická analýza je velmi složitá a občas se zdá být nemožná, neboť existuje příliš mnoho vstupů a situace je mnohdy nepřehledná¹⁷.

Velmi důležitá je i otázka bilance exportu a importu. Je potřeba vyzdvihnout fakt, že jako součást státního celku, se daný region pouze částečně podílí na exportu a importu daného státu; po dosažení nezávislosti tvoří tento celek v mezinárodním obchodu samostatný subjekt. S tím samozřejmě souvisí osamostatnění vývozu a dovozu. Opět, v rámci Unie vyvstává otázka kontinuity členství v Schengenském prostoru či v EMU. Explicitně se lze domnívat, že v případě vystoupení z Unie dojde taktéž k vystoupení z těchto přidružených smluv. Takový postup je zde tedy implicitní a spočívá v závislosti výstupu z EMU či Schengenu na výstupu z EU¹⁸. I toto musí separatistický celek v rámci Unie zahrnout do svých preferencí.

Před dosažením nezávislosti nebývá vždy pravidlem, že by daný celek vedl statistiky vlastního mezinárodního obchodu¹⁹. I když tomu tak však je, je situace i tak dosti nepřehledná, zpravidla z důvodu obchodování se zbytkem původního státu a také z důvodů otázky sukcese zdrojů primárního sektoru exportu. V zásadě lze konstatovat, že je potřeba zvážit exportní bilanci vůči ostatním státům a následně ji porovnat s bilancí se zbytkem původního státu. V našem případě by pak stálo za úvahu porovnání s bilancí EU, jako prostředek kontroly. Rozdíl mezi těmito bilancemi pak bude s největší pravděpodobností tvořit exportní bilanci nově vzniklého státního útvaru²⁰.

Je to však velmi složitě v praxi ověřitelné. Tento ekonomický aspekt bude následně celkově blíže analyzován na konkrétních případech evropského separatismu.

Dále dilema disponuje i prvky ostatními, jako je geografická izolovanost, či naopak výhodná pozice, nerostné bohatství a v neposlední řadě schopnost efektivního státoprávního řízení.

---

¹⁷ Viz str. 197, *Scottish Independence*, Jo Eric Munkers, University College London, Londýn, 2002

¹⁸ *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, Svazek 13, Svazky 2010–2011

¹⁹ Viz str. 197, *Scottish Independence*, Jo Eric Munkers, University College London, Londýn, 2002

²⁰ Viz ibidem

1. 3. 1. Konflikt stranických zájmů, referendum a prosazování separatistické vůle v regionu

Pro tuto práci je relevantní zmínit, že je neoddiskutovatelným faktem to, že mnoho obyvatel dotčeného regionu ve skutečnosti není mnohdy pevně rozhodnuto, že by si odtržení přálo; část z nich je dokonce radikálně proti.

Když rozvineme teorii o jednotlivci a jeho jedinečných požadavcích, pak se dostaneme zákonitě právě do situace, kdy je společnost rozdvojena a mnohdy spíše nepatrně nakloněna k setrvání ve státním svazku. Zde je potřeba si uvědomit, že v demokratických společnostech je referendum stěžejním krokem v rámci cesty k separaci a proto je názor občana tím nejdůležitějším v této problematice²¹.

Jenže v současné komplikované situaci v rámci EU není pro občany jednoduché zvolit cestu secese, neboť to s sebou přináší mnohé nezodpovězené otázky a nejistotu²². Jak přiblíží závěrečná kapitola této práce, stěžejním tématem je zde otázka zachování občanských práv v rámci Unie.

Ovládnutí mínění lidí je zde pak dalším stěžejním bodem, jak naznačil Tom Nairns:

„Nacionalismus vzniká a současně potřebuje ke svému vzniku zneužívání periférií, jejichž deprimované elity nemají na výběr, než se obrátit na masu lidí pod nimi a zapojit je do svého nacionalistického programu.“²³

Separatistické tendence se pak často ztotožňují s politickými uskupeními, respektive vice-versa. A tyto, nejčastěji politické strany, pak mívají velkou moc a to mnohdy i v celostátním měřítku, stačí zmínit nedávno rozpuštěnou koalici nacionálních katalánských stran CIU (Convergencia i Unió)²⁴, nebo - dovedeno do důsledku - Sudetoněmeckou stranu v

---

²¹ Viz str. 66, El proceso de constitucionalización de la Unión Europea: de Roma a Niza, Celso Cancela Outeda, Univ Santiago de Compostela, Santiago de Compostela, 2001

²² Viz López Basaguren: Si se hace un referendo ilegal, solo votarán los que estén a favor de la consulta. <http://www.abc.es/espana/20140927/abci-entrevista-lopez-basaguren-201409251753.html>

²³ Str. 339, The Break up of Britain, Tom Nairns, NLB, Londýn, 1977, str. 339, dále viz kapitola 5 této práce a problematika občanství v případě separace

²⁴ Viz str. 187, Alianzas políticas, relaciones de poder y cambio organizativo: el caso de Unió Democràtica de Catalunya, 1978-2003, Oscar Barberà i Aresté, CIS, Madrid, 2011

Československu²⁵. Tyto strany mnohdy využívají politické situace a svou aktivitou ovlivňují mínění ve společnosti, čímž zase zpětně vyživují secesivní nálady.

Tento začarovaný kruh je, společně ještě s nátlakem médií, dle mého pohledu jedním z největších a nejvíce opomíjených původců separatistických tendencí současnosti.

1. 4. Dilema centra a centrální pohled na problematiku secese v kontextu EU

Poté, kdy dojde ze strany regionu ke zvolení cesty separace, respektive případně setrvání ve státním celku, záleží na centrální moci původního státu, aby na toto jednání zareagoval. Ať už se situace v regionu vyvine jakkoliv, má centrální moc vždy dvě možnosti. V případě, že se daná oblast rozhodne jít cestou separace, oněmi možnostmi jsou buďto násilný konflikt s cílem zamezit odtržení od státního celku, nebo upuštění od tohoto jednání a ponechání svobody a umožnění nenásilného odtržení²⁶.

Moc původního státu zde samozřejmě musí vzít v potaz zejména faktické hodnoty, které region přináší a v neposlední řadě také bere v potaz vojenskou sílu separatistů a jejich tendence či naklonění k válečnému konfliktu. Z historických souvislostí víme, že v případě násilného potlačení separace to povětšinou znamená kruté ztráty pro separatisty a potlačení jejich pokusu o samostatnost²⁷.

Čímž se dostáváme k opci, která zbývá centru v případě, že se státní útvar zachová. Může zvolit buďto cestu exploatace, nebo kooperace²⁸. Tedy v prvním případě využívat přírodní zdroje, pracovní síly a jiný potenciál regionu bez větších, než udržovacích investic.

---

²⁵ Viz Němci v českých zemích v 19. a 20. století. Společnost a kultura, Thomas Oellermann, M.A., NĚMECKÉ POLITICKÉ STRANY V ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLICE 1918-1938, http://www.slu.cz/slu/cz/projekty/webs/popularizace/postery-sylaby-publikace-1/poster/4-cyklus/0320_oellermann.pdf, V době První republiky existovalo v naší zemi několik německých stran, avšak pouze ta Sudetoněmecká byla radikální, respektive její vyhraněné křídlo podporující NSDAP v Německu a hájící připojení k Říši.

²⁶ Viz str. 65-67, The Foundations of Ethnic Politics, Henry E. Hale, Cambridge University Press, New York, 2008

²⁷ Viz ibidem

²⁸ Viz ibidem

V případě kooperace se samozřejmě jedná o nejefektivnější cestu, neboť dle obecných standardů je cesta exploatace nejen nemorální, ale také dlouhodobě ekonomicky neudržitelná a jednoznačně vede k anti centralistickým náladám v exploatované oblasti²⁹.

Je vhodné se domnívat, že centrální moc preferuje pro unijní nálady a profederální tendence v rámci všech svých regionů³⁰.

Tento princip je viditelný také v poslední době v novelizaci evropského práva, ve sbližování a federačních tendencích v Unii a mimo jiné také v zakomponování práva na secesi v unijním právu³¹.

Jednalo se o zcela logický krok, neboť s postupným zesilováním vazeb v rámci Unie a její postupnou federalizací, se začaly jednotlivé členské státy obávat, že její moc roste příliš rychle a nekontrolovatelně a že by případné kompetence, které Unii svěřují, už nemuselo být možné kontrolovat či získat zpět³². Státy se tak začaly zdráhat v pokračování integrace:

„Důsledkem tohoto je, že se jednotlivé členské státy zdráhají hlouběji ponořit do integračního procesu. Tato tendence má samozřejmě negativní dopad na efektivitu EU. Naproti tomu, jakmile má stát právo vystoupit z Unie, kdykoliv si toho bude žádat, nebude mít žádné potíže s přesunem své suverenity na EU v takové míře, v jaké je to nutné pro zajištění prohloubení evropské integrace.“³³

Zakotvení práva na vystoupení z tohoto svazku tedy zůstalo jako jediné možné řešení. Také se můžeme bavit o řešení neochoty k širší integraci právě separatistických celků v rámci jednotlivých členů Unie. Když vezmeme v potaz Ústavu EU a její neúspěch v roce 2005³⁴,

---

²⁹ Viz str. 65-67, *The Foundations of Ethnic Politics*, Henry E. Hale, Cambridge University Press, New York, 2008

³⁰ Viz <https://stephanedion.liberal.ca/en/articles-en/federalism-face-secessionist-pressure/>

³¹ Viz čl. 50 SEU <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/137-article-50.html>

³² Viz str. 139 *Journal of Politics and Law: Secession Right – an Anti-Federal Principle? Comparative Study of Federal States and the EU* Florentina Harbo Norwegian Institute for Strategic Studies Youngstorget 5, N-0181, Oslo, Norge (Norway) vol 1. No. 3 september 2008

³³ ibidem

³⁴ Viz *The New York Times*, 31.5.2005, http://www.nytimes.com/2005/05/31/world/europe/french-no-vote-on-european-constitution-rattles-continent.html?_r=0

zjistíme, že to nebyly jen samotné státy, jako třeba Francie, které vyhlásily nesouhlas s Ústavou. Byly to právě také separatistické ohniska v rámci členských států, které se postavily proti tomuto dokumentu³⁵. Možnost vystoupení z Unie, i když nespecifikovaná na separované regiony, tak může mít svůj význam i zde.

Je to logické, neboť jakékoliv riziko separace znamená pro daný stát také riziko ekonomických a mocenských ztrát. Pro oživení profederálních nálad tak státní moc užívá strategie, kteréžto ve svém důsledku přímo či nepřímo odrazují dané etnikum, či region od secese.

Praktickým faktem také je, že státy, které mají historicky tvrdší centrální režim s malou svobodou pro regionální hnutí a jejich zájmy, se častěji potýkají s nárůstem právě separatistických nálad³⁶. Lze konstatovat, že země, které mají k tomuto fenoménu liberálnější postoj a poskytují svým specifickým regionům větší svobodu, nejen právně zakotvenou, ale hlavně faktickou mají následně mnohem menší problémy se separatistickými hnutími³⁷. Jako typický příklad takového liberálního řešení může sloužit Dánsko, které Grónsku a Faerským ostrovům poskytuje značnou volnost³⁸. Otázkou zůstává, zdali se toto projeví také v případě EU.

Naopak v ostatních případech, kdy se secesionistické tendence stupňují a vytvářejí problémy, se v drtivé většině případů jedná o státy, které jsou buď silně centralistické, nebo do nedávné minulosti svým regionům nedopřávaly dostatečných samosprávných svobod³⁹.

---

³⁵ Viz str. 53-98, *Scottish Party Responses to Europe and Devolution*. "Scottish Party Responses to Europe and Devolution". Using Europe: Territorial Party Strategies in a Multi-level System. Eve Hepburn, Manchester University Press, 2010.

³⁶ Viz str. 2-3, *Designing a Constitutional Right of Secession: Applying Normative Principles and Empirical Findings*, Jason Sorens, Department of Government, Dartmouth College October 22, 2013, <http://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=389082074026095001118109098006080087049011003078061021028122004100005070112102107025033007120040011005124116003121089074098097012091022050034003081107093125004095033080083026075026112080076007082094113104002121113005002117000109098064010083031101067&EXT=pdf>

³⁷ Viz ibidem

³⁸ Viz *Autonomy and Demilitarisation in International Law: The Åland Islands in Changing European Context*, Lauri Hannikainen, Frank Horn, Kluwer Law International, Haag, Nizozemsko, 1997

³⁹ Viz str. 2-3, *Designing a Constitutional Right of Secession: Applying Normative Principles and Empirical Findings*, Jason Sorens, Department of Government, Dartmouth College October 22, 2013, <http://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=389082074026095001118109098006080087049011003078061021028122004100005070112102107025033007120040011005124116003121089074098097012091022050034003081107093125004095033080083026075026112080076007082094113104002121113005002117000109098064010083031101067&EXT=pdf>

Zde jako příklad z minulosti může sloužit Španělsko, které je i přes částečnou autonomii svých regionů stále dosti centralistické⁴⁰, což lze považovat za pozůstatek Francovy vlády, či Velká Británie, která až donedávna nepřipouštěla uvolnění poměrů pro své jednotlivé oblasti. Ani cesta poskytnutí částečné autonomie není totiž zcela bezproblémová. V dlouhodobém časovém horizontu docela nefunguje. Dá se říct, že autonomie zde vystupuje jako jakýsi počáteční bod. Pokud však region nevidí možnost dalšího naplnění jeho politických požadavků a případně možné směřování k dalším pravomocem, neřkuli dokonání odtržení od státu, je za nějaký čas efekt minimálně stejně negativní, jako kdyby k žádné autonomii ani nedošlo. Zde stojí za zmínku také uvažovaný institut veta případné separace či celostátního schválení takového kroku; zde souhlasím se Sorensem, který to považuje za negativní řešení s nejistým výsledkem⁴¹.

Můžeme konstatovat, že v extrémních případech, kdy stát explicitně zakazuje či znemožňuje danému subjektu separaci, zvyšuje tímto krokem značně riziko vzrůstu radikálních tendencí směřujících k odtržení dané oblasti. Zrod teroristických skupin pak může následovat a přivodit občanskou válku. Zde jako příklad lze uvést potlačení separatismu v Čečensku, kteréžto vedlo ke zradikalizování povstaleckých skupin a mimo jiné také k masakru v beslanské škole⁴².

I když se může zdát pochybné, že by jakýkoliv stát dobrovolně začlenil do své ústavy přímo právo jeho součástí na separaci, známe příklady, např. Srbsko a Černou Horu či Etiopii, kdy se tak stalo⁴³. V prvním případě šlo o klidnou separaci Černé hory, v případě druhém pouze o bezvýznamné ustanovení.

---

⁴⁰ Viz *Federalismo y cuestión federal en España*, Manuel Chust Calero, Universitat Jaume I, 2004

⁴¹ Viz str. 10-11, *Designing a Constitutional Right of Secession: Applying Normative Principles and Empirical Findings*, Jason Sorens, Department of Government, Dartmouth College October 22, 2013, <http://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=389082074026095001118109098006080087049011003078061021028122004100005070112102107025033007120040011005124116003121089074098097012091022050034003081107093125004095033080083026075026112080076007082094113104002121113005002117000109098064010083031101067&EXT=pdf>

⁴² Viz http://www.teinteresa.es/mundo/masacre-Beslan-antecedente-secuestros-escuelas_0_1267673539.html, dále viz <http://www.infobae.com/2004/09/07/137964-putin-rechaza-relacion-su-politica-y-la-toma-rehenes-beslan>

⁴³ Viz str. 116, *Secessionism, Identity, Interest and Strategy*: Jason Sorens, McGill-Queen University Press, Montreal, 2012

Lze shrnout, že toto ustanovení se povětšinou – v jeho pravém smyslu – týká vyspělých zemí⁴⁴. Tento krok pak znamená bezpochyby uvolnění poměrů a zcela jistě zlepšení vzájemných vztahů do budoucna.

Také v tomto lze spatřovat dilema centrálních vlád. Prioritou je jim samozřejmě udržení celistvosti a stálosti státního útvaru, ale také udržení bezpečnosti a svobody v rámci státu. Z tohoto ohledu by možná bylo vhodné zvážit všechna rizika, která představuje přílišné potlačování práva na sebeurčení a v protikladu pak postupné uvolňování státního svazku. Toto rozhodování v souvislosti s potenciální jednostrannou secesí, tedy secesí bez konsenzu s původním státem, nás staví před střet dvou zásad mezinárodního práva, zásady celistvosti státního území a zásady práva na sebeurčení národa⁴⁵. Hledání ideálního kompromisu mezi oněmi extrémy není jednoduché, ale v poslední době se stále častěji státy přiklánějí k liberálnějšímu přístupu.

Jako velký paradox pak vnímám fakt, že v zemích, kde nakonec postupnou liberalizací dojde k referendům o separaci od státního celku, končí tato referenda většinou těsně ve prospěch setrvání ve státním svazku původním. Jako příklad nám může posloužit dvojice referend v případě Quebecu a Skotska⁴⁶. Tímto se můžeme navrátit k faktu, že region, který má svobodu rozhodování o svém osudu najednou ztrácí potřebu rebelovat a snažit se odtrhnout. Ona zmíněná paralela mezi celou oblastí a jednotlivcem tak částečně - v psychologické rovině - funguje i v tomto případě.

1. 4. 1. Mezinárodní separatistický boom, solidarita a antipatie v mezinárodním měřítku

Existuje ještě jeden prvek, stojící poněkud mimo klasickou konstrukci separatistické teorie. Původ a často oživení těchto nálad ve společnosti totiž nezřídka záleží na vývoji

---

⁴⁴ Viz str. 116, *Secessionism, Identity, Interest and Strategy*: Jason Sorens, McGill-Queen University Press, Montreal, 2012

⁴⁵ Viz str. 54, *INTERNATIONAL JOURNAL OF BALTIC LAW, VITA GUDELEVIČIŪTĒ*, Vytautas Magnus, University School of Law Volume 2, No. 2 (April, 2005), <https://www.tamilnet.com/img/publish/2009/10/Gudeleviciute.pdf>

⁴⁶ Viz http://www.huffingtonpost.ca/2015/10/28/1995-referendum-20-years-later-country-still-standing-but-so-is-sovereignty_n_8405268.html

aktuální situace, zejména v daném regionu, ale také globálně. Jako typický příklad můžeme uvést boom, který v secesionistických hnutích nastal po rozpadu Sovětského svazu, vlastně ještě během jeho postupného rozkladu⁴⁷.

„Nacionalistická horečka, vypuknuvší v Sovětském svazu a v Jugoslávii popohnala separatistická a vzpurná regionální hnutí, která oslabují a rozdělují italskou politickou scénu. Německy hovořící separatisté z oblasti Alto Adagia na hranicích s Rakouskem oživili dlouho zapomenutou tendenci odtrhnout se od zbytku Itálie. Valdôtainská Unie, jinak umírněně nacionalistické hnutí spravující údolí Aosty na hranicích Švýcarska a Francie, včera uvedla do pohybu proces začínající secese. Následují ozvěny obnovené aktivity militantních separatistů na Sardinii a stále silící Lombardské Ligy.“⁴⁸

Takto se o situaci vyjadřuje The Guardian ze 4. září roku 1991, kdy ještě osud obou velkých státních celků visel ve hvězdách.

Od té doby se toho událo hodně a separatistický boom je, dle mého, jediné vhodné pojmenování. Ona druhá vlna dekolonizace, nastartovaná rozpadem Sovětského svazu, zasáhla celý svět. Právo národů na sebeurčení se stalo opět aktuálním a nové státy od té doby vznikají na všech kontinentech.

Vzájemná provázanost jednotlivých separatistických tendencí v různých zemích však jde ještě dál, než by se podle výše zmíněného mohlo zdát. Důležitou roli zde hraje mezinárodní právo veřejné, zvláště pak institut mezinárodního uznání státní suverenity. Není náhodou, že nově vzniklé státní útvary bývají s pravidelností nejprve uznávány státy jen o pár let staršími a někdy pouze jimi. Je jasné, že uznání různými státy má podle jejich vztahu k nově vzniklému státu různou váhu⁴⁹.

Dále pak celky mezinárodně neuznané, či jen zcela marginálně uznané státy bývají zpravidla uznávány dalšími nově vzniklými státy podobného charakteru. Zde stačí zmínit vzájemné uznání Abcházie a Jižní Osetie, či uznání obou ze strany Podněstří či Luhanské republiky⁵⁰.

---

⁴⁷ Viz str. 3-4, *Secessionism, Identity, Interest and Strategy*: Jason Sorens, McGill-Queen University Press, Montreal, 2012

⁴⁸ Ibidem, viz The Guardian, 4. září 1991

⁴⁹ Viz str. 57, *Derecho Internacional*, Antonio Remiro Brotons a kol., McGraw-Hill, Madrid, 1997, dále viz <https://taklama.com/2015/05/24/abkhazia-south-ossetia-lugansk-donetsk-the-demerits-of-mutual-recognition/>

⁵⁰ Viz str. 159, *The European Union's Shaping of the International Legal Order*, Dimitry Kochenov, Fabian Amtenbrink, Cambridge University Press, 14. 11. 2013

Tato separatistická solidarita je pochopitelná. Zatímco podobné kroky však nemají v mezinárodním právu velkou váhu, lze tuto solidaritu invertovat a podívat se na případy, kdy dochází k neuznání nezávislosti daného subjektu ze strany jiného státu, který se sám potýká se separatistickým problémem. Proto nikdy nedošlo k uznání Kosova Španělskem nebo například Řeckem, protože obě země mají se separatismem neblahé zkušenosti a uznáním by se tak vlastně chovaly nelogicky⁵¹.

Je to však jen tato solidarita a logika v jejich chování? Budu zde odvážný a půjdu ještě dál. V kontextu výše zmíněného separatistického boomu. Je nepochybné, že každé další uznání podobného nového státního útvaru vytváří lepší živnou půdu pro separatistické tendence zejména v daném regionu, ale také globálně⁵². Neuznání nemusí nutně být jen formálním a diplomatickým gestem soudržnosti, lze jej vnímat přeneseně jako volební hlas proti secesivnímu boomu současnosti.

1. 5. Případ uznání Kosova z hlediska EU

Uznání nově vzniklého státu je obecně stěžejní pro jeho mezinárodněprávní subjektivitu a existenci jako takovou⁵³.

Pokud se na danou problematiku budeme dívat v kontextu EU, zjistíme, že potenciální uznání či neuznání právě Kosova má v současné době ještě výraznější podtext a to v souvislosti s rozšiřováním EU na Balkán a s nedávným přistoupením Chorvatska a vedením rozhovorů s dalšími státy jako je např. Makedonie⁵⁴.

---

⁵¹ Viz <http://www.dw.com/en/kosovo-question-still-divides-eu/a-16226802>

⁵² Viz str. 3-4, *Secessionism, Identity, Interest and Strategy*: Jason Sorens, McGill-Queen University Press, Montreal, 2012

⁵³ Viz str. 2, Meeting Summary Recognition of States: the Consequences of Recognition or NonRecognition in UK and International Law Summary of the International Law Discussion Group meeting held at Chatham House on 4 February 2010, www.chathamhouse.org.uk, kap. 2 RALPH WILDE: RECOGNITION IN INTERNATIONAL LAW

⁵⁴ Viz The EU: wider and deeper with the Balkans, CHRISTOPHE SOLIOZ 8 October 2014

<https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/christophe-solioz/eu-wider-and-deeper-with-balkans>

Také Srbsko by mělo zájem o členství. Napjatá situace s logickým odmítáním uznání Kosova a s nárokováním kosovského teritoria však takovému postupu brání. Přesto nebo možná právě proto figuruje EU jako prostředník sblížující oba dva celky a uklidňující situaci v regionu z logických ekonomických a politických důvodů. Právě vidina vstupu do EU částečně boří vysoké barikády mezi oběma celky. Jak je vidět například z konference v Bruselu z roku 2013, kterou vedla Vysoká představitelka pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku EU Catherine Ashton⁵⁵.

Velmi důležitou úlohu zde hrál Evropský Parlament. Už v jeho zprávě o *Budoucnosti Kosova a roli EU*⁵⁶, vidíme jednoznačnou tendenci a názor pro samostatnost, neboť se zde hovoří o suverenitě pod mezinárodním dohledem, z níž jednoznačně vychází budoucí suverenita státu bez mezinárodního prvku⁵⁷.

Navíc je ona sblížovací tendence podpořena terminologií, kterou parlament používá a – mimo jiné – také parlamentní konferencí západo-balkánských států, na níž bylo Kosovo reprezentováno jako suverénní stát, stejně jako ostatní balkánské země, což vyvolalo pobouření zejména ze strany srbských zástupců⁵⁸.

Ani v současné době tak tenze na Západním Balkáně není zažehnána, a to ani s účastí EU. V poslední době se naopak zdá, že právě Unie může působit spíše negativně. Srbská strana se totiž obává, že – v souvislosti s finanční a k tomu ještě uprchlickou krizí – bude Unie používat ekonomických prostředků k tomu, aby donutila Řecko – jeden ze států neuznavších kosovskou nezávislost, k tomu, aby tak učinilo⁵⁹.

Přesto se však na jednom obě vlády shodnou:

---

⁵⁵ Viz How the EU Brought Serbia and Kosovo to a Deal, Posted by: JUDY DEMPSEY, SUNDAY, FEBRUARY 2, 2014, <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=54403>

⁵⁶ Viz <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0067+0+DOC+XML+V0//EN>

⁵⁷ Viz The European Parliament and its International Relations, Stelios Stavridis, Daniela Irrera, Routledge, 24. 3. 2015

⁵⁸ Viz The mutual reinforcement of Parliamentary oversight and Parliamentary diplomacy, The European Parliament and its International Relations, Stelios Stavridis, Daniela Irrera, Routledge, 24. 3. 2015

⁵⁹ Viz Serbia fears EU will pressure Greece to recognise Kosovo, Georgi Gotev, 17.8.2015 <http://www.euractiv.com/section/enlargement/news/serbia-fears-eu-will-pressure-greece-to-recognise-kosovo/>. Zde je vhodné dále zmínit odlišnosti mezi postavením člena a nečlena EU. Neboť v případě členského státu může Unie mnohem širěji využívat ekonomických nástrojů, naproti tomu v případě nečlenského státu se bude spíše jednat o diplomatickou záležitost v souvislosti s průběhem přistoupení k Unii.

„Je zde shoda v tom, že ani jedna z vlád nebude stát té druhé v cestě při vstupu do EU.“⁶⁰

V tomto ohledu však musíme zvážit paradox trvajících neuznání Kosova Srbskem s přístupovým mechanismem v podobě čl. 49 SEU, který vyžaduje souhlas všech členských států s přistoupením nového člena⁶¹. Toto se však týká pouze případu, kdy by došlo k přistoupení Srbska dříve, než k přistoupení Kosova. V kontextu výše zmíněného však nelze vyloučit alternativu kombinace, kdy Srbsko Kosovo oficiálně neuzná, ale nebude bránit jeho vstupu do Unie. S tímto paradoxem pak souvisí nátlak na Srbsko ze strany Unie, která si pro hladký průběh přístupových rozhovorů a mechanismu samozřejmě přeje uznání Kosova co nejvíce státy a zejména Srbskem⁶².

V této souvislosti však stejně můžeme vysledovat precedens pohledu EU na právo národa na sebeurčení a také zakomponování práva člena EU na vystoupení z Unie do primárního práva, což spolu úzce souvisí⁶³. Zároveň zde také vidíme důležitou roli Evropského parlamentu, který bez zřejmého oficiálního zmocnění funguje jako důležitý diplomatický element a prostředník v diplomatických vztazích EU s třetími zeměmi⁶⁴.

1. 6. Možnosti preventivního řešení separatismu

V tomto kontextu lze spatřit nečekané řešení. Tím, že státní celek, či v našem případě Unie, umožní regionu konání referenda a následně jej fakticky zplnomocní, v rámci zásady práva národa na sebeurčení, aby se dle své vůle od státního celku odtrhl, nejenže tím pravděpodobně zažehná mnoho politických a sociálních svárů, ale zřejmě také tímto uvolněním situace nepřímo přispěje k přiživení pro-centralistických nálad v rámci regionu a

---

⁶⁰Viz str. 491, Nordic, Central, and Southeastern Europe 2015-2016, Wayne C. Thompson, Rowman & Littlefield

⁶¹ Viz čl. 49, SEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/136-article-49.html>

⁶² Viz EU and US put pressure on Serbia to approve Kosovo plan, <http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/eu-and-us-put-pressure-on-serbia-to-approve-kosovo-plan/>, 18. 4. 2007 (updated: 28. 5. 2012), viz dále: Russia: EU Will Pressure Serbia over Kosovo, 12. Zář 2008, <http://www.balkaninsight.com/en/article/russia-eu-will-pressure-serbia-over-kosovo/1615/5>

⁶³ Viz čl. 50, Lisabonské smlouvy, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/137-article-50.html>

⁶⁴ Viz The European Parliament as a Diplomatic Precedent-Setter: The Case of Parliamentary Relations with Kosovo, Lorinc Redei, http://www.academia.edu/11354220/The_European_Parliament_as_a_Diplomatic_Precedent-Setter_The_Case_of_Parliamentary_Relations_with_Kosovo

tím také k zápornému výsledku referenda a setrvání oblasti ve státě v případě státního celku a ke zklidnění politické situace v kontextu přenesení pravomocí v případě EU⁶⁵.

Samozřejmě se na tento kauzální nexus nelze v praxi spoléhat, ale ze zkušenosti víme, že by pravděpodobně fungoval⁶⁶.

Obecně však můžeme shrnout, že problematika jednotlivých dilemat obou stran a případně EU jako třetí strany, vedoucí ke konečnému jednání a rozuzlení dané situace je natolik komplikovaná, že je nemožné ji v obecných měřítkách přesně analyzovat. Naopak je potřeba toto téma aplikovat ad hoc na jednotlivé případy podle výše nastíněného modelu, který nám slouží jako obecný vzorec⁶⁷.

---

⁶⁵Viz str. 139 *Journal of Politics and Law: Secession Right – an Anti-Federal Principle? Comparative Study of Federal States and the EU* Florentina Harbo Norwegian Institute for Strategic Studies Youngstorget 5, N-0181, Oslo, Norge (Norway) vol 1. No. 3 september 2008

⁶⁶Viz str. 151, *Secessionism, Identity, Interest and Strategy*: Jason Sorens, McGill-Queen University Press, Montreal, 2012

⁶⁷Viz str. 151, *Secessionism, Identity, Interest and Strategy*: Jason Sorens, McGill-Queen University Press, Montreal, 2012

2. Možnosti a varianty při postupu vnitřního rozšíření EU

2. 1. Termín vnitřní rozšíření a jeho legislativní stránka

Termínem vnitřní rozšíření, myslíme zde separaci jednoho či více členských států EU, a tím vytvoření nového státu v unijním prostoru, který by fakticky nadále pokračoval v členství v Unii bez změny jejich vnějších hranic. Sukcese členství je pak samostatnou a komplikovanou otázkou, která je jedním ze stěžejních bodů v případě procesu separace celku z jednoho z členů EU⁶⁸. Jak již bylo zmíněno, v tomto případě nedisponujeme použitelným přímým precedentem, avšak ani potřebnou legislativou, která by byla přímo použitelná v takovém případě. Je evidentní, že v tomto ohledu jsou stěžejní smlouvy primárního práva EU. Když do nich však nahlédneme, zjistíme, že samotný zákonodárce, přeneseně EU, sama nepředpokládá a přímo neupravuje scénář, v němž by k podobnému případu separace regionu z členského státu došlo a že by tím došlo k sukcesi členství a závazků vůči EU⁶⁹.

Aplikace zakládajících smluv přichází do úvahy zejména v části Smlouvy o EU a to zejména v části okolo článku 50⁷⁰. Zejména se jedná o článek 49 této smlouvy, kterýžto pojednává o rozšíření EU o nový členský stát. Tento článek nicméně nepředpokládá vyčlenění takového státu z již existujícího členského státu; nepočítá totiž s nezměněným územím a se shodným počtem obyvatel. V tomto článku se hovoří o rozšíření EU o nového člena a je zde upraven postup v případě jeho přijetí⁷¹.

V případě článku 50 se v podstatě jedná o případ téměř opačný, a sice o zánik členství jednoho ze členů EU. Tento článek je tedy použitelný na vystoupení z EU konkrétního státu jako celku, to se však v našem případě neděje, neboť zde vzniká zcela nový stát, jehož vztah k EU je potřeba vyřešit. A není zde ani rozhodné, zdali bude členství dané oddělené entity pokračovat či nikoliv. Tento článek tak není ani použitelný na situaci, kdy by nemělo dojít k sukcesi členství v případě nově vzniklého státu⁷².

---

⁶⁸ Viz str. 8-9, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

⁶⁹ Viz čl. 48-50 SEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/136-article-49.html>

⁷⁰ Viz ibidem

⁷¹ Viz čl. 49 ibidem, V rámci tohoto procesu se jedná nejprve o splnění přístupových podmínek, pak informování EP a parlamentů členských států a nakonec jednohlasný souhlas Rady a většinové schválení EP, v tomto viz dále Str. 64, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

⁷² Viz ibidem

Nás však musí zákonitě nejvíce zajímat článek 48, neboť je z výše uvedeného patrné, že v případě kontinuity členství je v něm jediná schůdná cesta - rozšíření primárních smluv a přizpůsobení primárního práva⁷³. Zde však nejprve vyvstává otázka na jakém základě a v jakých mezích toto rozšíření provést. Základem je samozřejmě časová náročnost takového dodatku - vzhledem k jeho schvalovacímu procesu - jako primárního práva EU (viz dále):

"Konečně, jednou z otázek, které vyvstávají, je otázka správného načasování, kdy by měl proces rozšíření základních smluv začít. Když zvážíme čas nutný ke zformulování a schválení takového dodatku, musela by procedura, uvedená v čl. 48 SEU, začít souběžně s potřebnou adaptací institucionální struktury, která bude nutná k zajištění účasti zástupců nového členského státu v mezivládních institucích a organizacích..."⁷⁴

Bylo by možná vhodné pojmout do úvahy tento problém ještě dříve, než taková situace fakticky nastane a dojde k separaci některého z regionu v rámci státu EU. Není dle mého názoru vhodné se spoléhat na to, že evropská legislativa dokáže v tomto případě efektivně a dostatečně rychle reagovat – podobně, jako tomu bylo v případě Grónska či spojení SRN s NDR⁷⁵(viz dále v této kapitole) - a vzhledem k docela pokročilému stádiu separatistických problémů ve Skotsku a ve Španělsku a k reálné možnosti, že k takové separaci v brzké době dojde, bylo by vhodné tyto dodatky ke smlouvám vyřešit již nyní.

2.1.1. Nutnost rozšíření primárního práva formou dodatku ke smlouvám

Podle článku 48 SEU přichází do úvahy dvojí varianta procesu rozšíření primárních smluv. Jedním z nich je proces řádné revize smluv, tím druhým proces zjednodušené revize.

---

⁷³ Viz str. 64, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

⁷⁴ Viz str. 65, *ibidem*

⁷⁵ Viz str. 35 a 43, *ibidem*, dále viz <http://balticworlds.com/a-process-of-no-return-responses-within-the-european-community-to-the-fall-of-the-berlin-wall-and-the-prospect-of-german-reunification/>

Řádný postup pro přijímání změn

2. Vláda kteréhokoli členského státu, Evropský parlament nebo Komise mohou Radě předkládat návrhy na změnu Smluv. Tyto návrhy mohou mimo jiné směřovat k rozšíření nebo omezení pravomocí svěřených Unii ve Smlouvách. Tyto návrhy předá Rada Evropské radě a oznámí se vnitrostátním parlamentům⁷⁶.

Z tohoto vyplývá, že může samotný stát navrhnout změny primárního práva a usnadnit tak postup z hlediska secese práva a členství nově vzniklého státu. Dle mého názoru by ona usnadněná právní secese měla být v zájmu jak samozřejmě nově vzniklého státu, tak také státu původního.

Dalším procesem, který následuje je pak konzultace Rady s Parlamentem a Komisí. Dále Rada schválí prostou většinou rozhodnutí o prozkoumání dodatku ke smlouvám. Prezident Evropské rady následně svolá shromáždění reprezentantů národních parlamentů, hlav států, či zástupců vlád členských států. Nadále pak také zástupců Evropského parlamentu a Komise⁷⁷.

Úkolem shromáždění je zkoumat návrhy na rozšíření smluv a podle tohoto postupu pak přijmout konsenzem doporučení pro zástupce vlád členských států⁷⁸. V úvahu přichází také postup bez svolání mezivládního shromáždění, tedy zjednodušený postup revize smluv.

Otázkou však zůstává samotná iniciativa k oné revizi. Vzhledem k charakteru našeho problému by se dalo očekávat, že hlavní iniciativa bude ležet na bedrech členských států, avšak problém je, že by tím hojně ublížily svým vlastním zájmům:

„Jak může někdo očekávat, že se britská vláda při vyjednávání vysloví ve smyslu: „My bychom rádi, jménem Skotska, ustanovili dodatek ke smlouvám, který by v konečném důsledku diskriminoval všechny občany ze zbytku Británie, které reprezentujeme“? To se nikdy nestane. Existují zde však jednoznačné tendence, které naznačují, že by možnou cestou

---

⁷⁶ Čl. 48 SEU, odst. 2, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/135-article-48.html>, viz http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf

⁷⁷ Viz ibidem, odst. 3

⁷⁸ Viz ibidem

*mohla být varianta článku 48, neboť se zde jedná o zájem dvou politicky odlišných členských států.*⁷⁹

Nutnost a obsah zásahu do smluv však zůstává diskutabilní. Obecně se dá říci, že se mnoho politiků a právníků spíše potenciálnímu zásahu snaží vyhnout. Je však evidentní, že v případě změny hranic v rámci Unie je úprava Unijního práva palčivým tématem. Jako příklad nám zde může posloužit sjednocení Německa. I zde vyvstala otázka revize primárního práva. Hlavním aktérem v případě posuzování tohoto tématu byl Evropský parlament. Ten stanovil *Dočasnou komisi pro účely analýzy dopadu sjednocení na Evropské společenství*. Krom této komise hrála významnou úlohu také Právní rada EP (*Legal Service*). Oba orgány EP na začátku, v čase sjednocování Německa, pojaly na problematiku revize smluv odlišný názor⁸⁰. Zatímco Právní rada zastávala stanovisko pro změnu smluv, Komise byla opačného názoru.

Je nutné si uvědomit, že se jedná o poněkud odlišný případ, neboť zde došlo pouze ke změně území a k připojení NDR, zatímco v našem případě se však o rozšíření území nejedná, lze ony argumenty použít v omezené míře i zde.

Pro rozšíření a úpravu smluv ve stanovisku Právní rady hovořilo právě územní rozšíření. Vzhledem k tomu, že má EU vlastní právní systém, nelze aplikovat vzor mezinárodní organizace a automatického rozšíření pravomocí na dané území⁸¹. To však není náš případ, toto se nás tedy netýká. Co do samotného přijetí nového člena, ani při vzniku nového subjektu – což je tedy případ jak Německa, tak případ náš v rámci separace – neuznávala Rada rozšíření smluv o dodatky za nutné⁸², avšak žádala, aby:

*‘všechny smluvní strany došly ke shodě přijímající změnu územního rozsahu smluv o ES’*⁸³.

---

⁷⁹ Viz str. 19, The European Parliament and German unification, Cardoc Journal, N° 5, November 2009, Archive and documentation centre (Cardoc), directorate-general for the presidency, European parliament, 2009

⁸⁰ Viz ibidem

⁸¹ Viz str. 20, ibidem

⁸² Ibidem

⁸³ Ibidem, Dopady sjednocení Německa na smlouvy ES, Studie vytvořena Právní radou EP, EPHA, ref.: PE3 AP RP/UNIF.1990 A3-0183/90.

Toto jednoznačně souvisí s přístupovým procesem, který je dnes upraven v čl. 49 SEU, kde se také požaduje schválení ze strany všech členských států Unie.

2. 2. Otázka legitimacy moci a sukcese politické reprezentace v případě separace z členského státu

Vzhledem k tomu faktu, že v našem případě ani k rozšíření území nedochází, není tedy z tohoto pohledu rozšíření smluv nutné. Dochází ale ke vzniku nového státu. Zcela jiná situace tak nastane v případě volených zástupců v EP. I v tomto případě nám příklad Německa poslouží. I zde však najdeme jisté odlišnosti. Zatímco v našem případě již dané území své zástupce v EP mělo, v případě NDR nikoliv.

U NDR byla situace nakonec vyřešena 18 jmenovanými zástupci, kteří se jednání Parlamentu účastnili⁸⁴. V tomto případě tedy neproběhla revize smluv, ale pouze Procesního řádu EP (*Rules of procedure*), která ustanovila pozici voleného pozorovatele jako účastníka zasedání EP bez hlasovacího práva⁸⁵. Toto by v případě separace nebylo nutné. Vystává však otázka, jak by došlo k přesunu zástupců od jedné strany ke druhé.

V článku 14 SEU se uvádí, že v EP zastupují občany jejich volení zástupci. Faktem tedy je, že také občané nově vzniklého státu v našem případě, mají v parlamentu své zástupce⁸⁶. V článku se dále uvádí, že se zastoupení neváže na jednotlivé státy. Zde to tedy vypadá, že by zástupci zvolení původním státem mohli ve výkonu svých mandátů pokračovat. Problém nastává v případě přidělení počtu členů nově vzniklému státu v následujícím období. Jelikož je stanovena maximální hranice 750 členů plus president a počet jednotlivých zástupců musí být proporcionální, muselo by se vzhledem k aktuálnímu celkovému počtu poslanců toto číslo v ostatních zemích snížit, což by vyvolalo automaticky volby⁸⁷. Z Lisabonské smlouvy však vyčteme, že změna počtu členů provizorním způsobem na dobu jednotlivého volebního období možná je; mohlo by se tak tedy postupovat i v tomto případě⁸⁸.

Podobná situace nastává v případě Rady. Také zde by ke změnám dojít nemělo, neboť smlouvy vyloženě nestanovují všechny členy rady. Nově vzniklí členové se

---

⁸⁴ Viz str. 22, *The European Parliament and German unification*, Cardoc Journal, N° 5, November 2009, Archive and documentation centre (Cardoc), directorate-general for the presidency, European parliament, 2009

⁸⁵ Ibidem

⁸⁶ Viz str. 57, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

⁸⁷ Ibidem

⁸⁸ Viz Protokol čl. 36, čl. 2 k Lisabonské smlouvě, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

tak mohou připojit automaticky bez nutných změn. I tady však může nastat komplikace ve formě poměru hlasů a konkrétně rozhodování kvalifikovanou většinou⁸⁹.

A co by se dělo v případě, že by bylo členství v Unii přerušeno a došlo by následně k opětovnému přijetí státu jako nového člena později? Zde vyvstává otázka potenciální kontinuity zástupců separatistického celku v orgánech EU.

2. 3. Možné vzory aplikovatelné pro řešení vnitřního rozšíření EU, otázka sukcese a kontinuity členství

Tímto se dostáváme k problematice kontinuity členství. Je potřeba vyřešit situaci, kdy vznikne separací nový stát. Otázkou je, zdali bude v době svého vzniku a oddělení od člena EU ihned automaticky členem, či nikoliv.

Dá se konstatovat, že existují tři vhodné vzory, které lze v této situaci aplikovat. Lze je rozdělit do dvou skupin. Kdy v prvním případě je nově vzniklý stát po svém vytvoření členem Unie a v případě druhém nikoliv.

Jedná se tedy nejprve o případ automatické kontinuity členství a sukcese členství vyžadující odezvu Unie, následně pak o případ přijetí člena ex novo; tedy o ztrátu členství v případě oddělení od stávajícího člena Unie a o možnost členství opět nabýt⁹⁰.

Lze vyzorovat, že obě dvě základní možnosti mají svou výhodu a zároveň nevýhodu⁹¹. Zatímco při kontinuitě členství je výhoda v zajištění práv garantovaných již jednou Unií a možnosti jejich následného vykonávání, tak v případě přerušování členství by se jednalo z hlediska smluv o nejschůdnější cestu – procedura úpravy smluv a jejich dodatků tak, jak bylo stanoveno výše, by nebyla nutná. Toto lze zároveň spatřit jako nevýhodu teorie

---

⁸⁹ Viz str. 57, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011, Protokol č. 36, čl. 2 k Lisabonské smlouvě, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

⁹⁰ Viz str. 36-37, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

⁹¹ Viz ibidem

kontinuity, kdy by ona revize tedy nutná byla. Nevýhodou diskontinuity pak logicky je přerušování závazků s Unii a relativní poškození obyvatel daného území na jejich právech⁹².

2. 3. 1. Absence obecné secese ve smlouvách

V případě, že by daný nově vzniklý stát z Unie vystoupil, vyvstává zde poněkud upozaděná otázka secese státu z Unie samotné. Jsme tak opět o úroveň výš, když řešíme vystoupení státu z Unie, nikoliv jeho secesi z členského státu a následnou otázku členství. Je tedy vůbec možné za současného stavu z Unie vystoupit, a když ano, jak?

Zde nám jako první v hrubých obrysech vyvstane otázka zřízení Unie jako celku. Donesedávna byla otázka secese z Unie víceméně tabuizována:

„...právníci se stále nemohou dohodnout, zdali smlouvy o ES/EU připouští secesi. Jestli pojmem EU na mezinárodněprávních základech, pak je, v souladu s článkem 54 b, Vídeňské úmluvy o smluvním právu (23. 5. 1969), jednostranné vypovězení vyloučeno, krom případů, kdy vysloveně ve smlouvě ustanoveno (Note 33), jelikož toto by jinak odporovalo zásadě pacta sunt servanda.“⁹³

Z mezinárodně právního hlediska je pak vypovězení smlouvy, která je časově a ani jinak neomezena, možné pouze v určitých případech, jako je stanovení, že strany mají v úmyslu schválit možnost odstoupení, či v případě, že tato možnost vyplývá z charakteru smlouvy. Toto se EU až do doby nedávno minulé netýkalo vzhledem k absenci podobného ustanovení ve smlouvách⁹⁴. Bylo evidentní, že toto bylo v konfliktu s přirozenou suverenitou státu jako členu Unie⁹⁵.

---

⁹² Viz str. 37, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

⁹³ Viz str. 141, *Journal of Politics and Law: Secession Right – an Anti-Federal Principle? Comparative Study of Federal States and the EU* Florentina Harbo Norwegian Institute for Strategic Studies Youngstorget 5, N-0181, Oslo, Norge (Norway) vol 1. No. 3 september 2008

⁹⁴ Viz ibidem

⁹⁵ Viz str. 408, *International and Comparative Law Quarterly / Volume 53 / Issue 02 / April 2004*

Tato otázka se začala řešit až s návrhem nové Ústavy pro EU v roce 2005. Jak známo tento návrh nakonec neuspěl, avšak v člancích 59 a hlavně pak 60 poprvé nastínil možnost vystoupení členského státu z Unie⁹⁶. Byl to zárodek práva na secesi státu v rámci Unie tak, jak jej známe dnes v článku 50 SEU⁹⁷.

Ona, výše zmíněná, státoprávní teorie suverenity se projeví i v případě, kdy začneme analyzovat vznik Unie jako společenství nezávislých států, které se vzájemně dohodly na zakládajících smlouvách⁹⁸. Tím se dostaneme nejen k otázce vystoupení státu z Unie, ale také k našemu tématu sukcese členství v případě secese.

Z logiky věci nám vyplyne, že nově vzniklý stát jako suverénní subjekt mezinárodního práva nebyl účasten této dohody a nemůže tak být automaticky stranou daných smluv a – v našem případě – členem EU, automatická kontinuita z tohoto pohledu proto není možná⁹⁹:

„jestliže vezmeme v potaz, že nový stát získává – z logiky věci – novou mezinárodněprávní subjektivitu a jedná se tedy o stát odlišný od toho, jehož byl součástí, pak stát, který nikdy nebyl členem Unie, neboť nebyl smluvní stranou zakládajících smluv, se tedy musí ucházet o to, aby se jí stal.“¹⁰⁰

Tento princip však jednoznačně, vzhledem k absenci takového ustanovení v evropském právu, vychází z Vídeňské úmluvy z roku 1978¹⁰¹ a ta se týká výhradně členství v mezinárodních organizacích. Tím se tedy dostáváme k analýze mezinárodně-právního charakteru Unie, která nám pomůže pochopit a zvážit nejvhodnější modely, kteréžto se nejvíce hodí pro aplikaci v Unijním právu v našem případě.

---

⁹⁶ Viz Smlouva o Ústavě pro Evropu, čl. 59-60, <http://www.bbc.co.uk/czech/euroustava.pdf>

⁹⁷ Viz Lisabonská smlouva, čl. 50 SEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/137-article-50.html>

⁹⁸ Viz str. 279, Teoría y Realidad Constitucional, núm. 33, 2014, UNIÓN EUROPEA Y SECESIÓN DE ESTADOS MIEMBROS. ¿DEBEN INTERVENIR LAS INSTITUCIONES EUROPEAS? FRANCESC DE CARRERAS SERRA

⁹⁹ Viz ibidem

¹⁰⁰ Viz ibidem

¹⁰¹ Viz čl. 8 Vídeňské úmluvy o sukcesi států ve vztahu ke smlouvám z roku 1978, viz str. 328, 342, Právo mezinárodních smluv, P. Šturma, Č. Čepelka, V. Balaš, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2011, Zde je nutné zdůraznit dle mého názoru zejména článek 34, který i v případě řízení se touto úmluvou stanovuje podmínku, že nemožnost sukcese státu nevyplývá ze smlouvy.

Otázkou tedy stále zůstává, jak v současné době koncipovat rozdělení člena EU a jak jeho kontinuitu v Unii pojmout. Je nutné vzít v potaz jedinečnou charakteristiku EU jako jakéhosi mezistupně mezi mezinárodní organizací a federací států. Je možné spatřovat v ní prvky jak prvního, tak druhého.

Názory na to, čemu je EU blíže se různí, avšak to, že se již nejedná čistě o mezinárodní organizaci, je nejspíše zřejmé. Hlavním argumentem zde je přímý účinek a vynutitelnost práva EU, nejlépe charakterizována judikaturou SDEU¹⁰².

2. 3. 2. Alternativa aplikace federálního modelu na vnitřní rozšíření, odlišení jednotlivých úrovní separatismu

Podle některých odborníků je spíše vhodnější se orientovat na federální model a na způsoby, jakým se federace potýká s oddělením či separací jednoho ze svých států¹⁰³. Problém je v tom, že motivy, kteréžto vedou k takové separaci, jsou odlišné od našeho případu oddělení části státu EU a tedy i právní a politický charakter je jiný.

V případě rozdělení federálního státu, tedy státu, jež je součástí federace se zpravidla jedná o strategický politický tah federální moci a spíše je to tedy rozdělení z hlediska správní vhodnosti, či politického tahu. Vznikají tak mnohé politické rozpory týkající se rozsahu či vhodnosti onoho rozdělení v daných konkrétních případech¹⁰⁴.

Taková dělba je tedy iniciována a vedena zcela jinak, než separace svébytného regionu v rámci konkrétního státu EU a tomuto odpovídá také její charakter. Tento akt bývá nejčastěji veden státem seshora a na vůli dotčeného regionu či oblasti se zpravidla příliš nepřihlíží. Daný stát, respektive státy pak samozřejmě zůstávají součástí federace, neboť samostatnost a

---

¹⁰² Viz str. 132, *The Autonomy of Community Law*, R. Barents, Kluwer Law International, 2004
Jedná se zejména o případy *Costa vs. ENEL* a *Van Gend en Loos* v nichž byla stvrzena existence samostatného právního systému. Stalo se tak ve druhém jmenovaném případě v návaznosti na kauzu *Van Gend en Loos*.

Dále viz str. 31-35, *Princip přednosti evropského práva v teorii a soudní praxi*, Jana Ondřejková, Leges, Praha, 2012

¹⁰³ Viz str. 65, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

¹⁰⁴ Viz *Debata o rozdělení provincie Buenos Aires*, <http://www.lanacion.com.ar/1815425-la-propuesta-de-dividir-la-provincia-de-buenos-aires-genero-rechazo-en-el-oficialismo-y-discrepancias-en-la-oposicion>

nezávislost nehrála v případě této separace od začátku žádnou roli. Logicky tedy ani samotné ústavy federací pak neobsahují ustanovení o tom, jak postupovat v případě oddělení takového nově vzniklého celku od federace samotné, neboť se zde pohybujeme ve dvou úrovních; a to nejprve na úrovni jednotlivých federačních celků a pak na úrovni suverénních států z hlediska mezinárodního práva. Ústavy federací tak nejčastěji obsahují články, které upravují postup při změně hranic vnitřních provincií, jejich sloučení, rozdělení, či vznik provincií nových, jak si můžeme demonstrovat na následujících příkladech, liší se nejčastěji jen v tom, komu přísluší kompetence o tomto rozhodovat:

„K území se mohou připojovat nové provincie; ale není možné ustanovit provincii novou na území jiné provincie či jiných provincií, ani vytvořit z více provincií jedinou, bez souhlasu dotčené provinční Legislatury a Kongresu.“¹⁰⁵

„Nové státy mohou být přijímány Kongresem do této Unie; ale žádný nový stát nesmí být vytvořen nebo ustanoven v rámci jurisdikce jiného státu; ani spojením dvou nebo více států či součástí států, bez souhlasu zákonodárných sborů dotčených států a Kongresu.“

Kongres má pravomoc vytvářet a nakládat se všemi potřebnými zákony a předpisy ohledně území a dalšího vlastnictví USA; a nic v této Ústavě nesmí být vyloženo tak, aby se to dotklo nároků USA či jeho členského státu.“¹⁰⁶

---

¹⁰⁵ Kapitola 1, čl. 13, Ústavy Argentinské republiky, viz <http://www.senado.gov.ar/deInteres>

¹⁰⁶ Článek IV, část 3, Ústavy Spojených států, viz http://www.archives.gov/exhibits/charters/constitution_transcript.html

„3. Parlament může zákonem—

(a) vytvořit nový stát separací území jiného státu nebo spojením dvou či více států nebo částí států či připojením dalšího území k části státu;“¹⁰⁷

Klasický případ důvodu dělby federálního státu ve státě je příklad SRN a jejich západních spolkových republik. Rozdělení na oblasti se zde událo na základě dohody Spojenců a jednotlivé země tak neměly potřebnou sounáležitost a národní uvědomění. Jak jsme si již ověřili, právě národní vědomí je základním předpokladem ke vzniku separatismu jako takového. Přestože byla Ústava SRN na takovou změnu v uspořádání spolkových zemí v rámci článku 29, který upravoval dokonce, na rozdíl od výše zmíněných ústav, referendum o změně uspořádání hranic¹⁰⁸, nebylo toho využito:

„...v celé 43leté historii SRN nebyla žádná územní reforma podle čl. 29 učiněna. Jediná reorganizace území se udála v roce 1952, když došlo v jihozápadním spolkovém území Bádenska ke sloučení, Württemberg-Badenu a Württemberg-Hohenzollernu, které tak vytvořily Badensko-Württembersko. To se událo podle ustanovení čl. 118 Ústavy, který byl určen specificky pro zvláštní podmínky, které vyvstaly ze struktury okupačních zón a následného ustanovení jihozápadních Lander.“¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ Část 1, odst. 3, Ústavy Indické republiky, viz <http://lawmin.nic.in/olwing/coi/coi-english/coi-4march2016.pdf>

¹⁰⁸ viz čl. 29 Ústavy SRN z roku 1949,

https://www.bundestag.de/blob/284870/ce0d03414872b427e57fccb703634dcd/basic_law-data.pdf

¹⁰⁹ Str. 40, Eds. Federalism, Unification and European Integration, Jeffery, Ch., Sturm, R.; Benz, A., Redrawing the map, The Question of Territorial Reform in the Federal Republic, Londýn, Velká Británie, Routledge, 1993.

Je dobré vyzdvihnout, že některé federace toto ustanovení ve svých ústavách nezmiňují vůbec. Obecně se dá říci, že se jedná o ty federace, kde nebyla při vzniku ústavy situace s provinciemi natolik živelná, jako například v případě USA či Indie. Jedná se například o Československo či o Kanadu¹¹⁰.

V případě EU se však jedná o situaci odlišnou, neboť to není Unie, která by iniciovala či spravovala rozdělení svého člena; naopak to zde jde proti jejím zájmům. Na druhou stranu se můžeme přesvědčit o opačném jevu, kdy federální stát v rámci federace je natolik svébytný a odlišný, že jeho národní uvědomění může v omezené míře existovat a skutečně můžeme spatřovat zárodky separatismu vycházejícího zdola, tedy od členského státu federace. Jedná se však o velmi raritní jev a jako jediný příklad si zde můžeme uvést separatistické snahy Québecu, snažícího se o oddělení od Kanady¹¹¹.

Náš případ je však ještě o úroveň níž, jedná se o separaci státu ve státě, tedy konkrétně jeho části. Tento rozdíl jednoznačně demonstruje Ústava JAR¹¹²:

„Právo lidu Jižní Afriky jako celku na sebeurčení tak, jak je zajištěno v Ústavě, nevyklučuje, v rámci tohoto práva, uznání k přístupu k právu na sebeurčení jakékoliv komunity, která sdílí společné kulturní a jazykové dědictví, v rámci územní jednotky Republiky, nebo jiným způsobem určeným národním zákonodárstvím.“¹¹³

---

¹¹⁰ Viz str. 137. Journal of Politics and Law: Secession Right – an Anti-Federal Principle? Comparative Study of Federal States and the EU Florentina Harbo Norwegian Institute for Strategic Studies Youngstorget 5, N-0181, Oslo, Norge (Norway) vol 1. No. 3 september 2008

¹¹¹ Viz str. 41-42, The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

¹¹² Viz Čl. 235 Ústavy JAR,

<https://www.capetown.gov.za/en/CityHealth/Documents/Legislation/Act%20-%20Constitution%20of%20the%20RSA%20Act%20-%20108%20of%201996.pdf>

¹¹³ Viz str 136, Journal of Politics and Law: Secession Right – an Anti-Federal Principle? Comparative Study of Federal States and the EU Florentina Harbo Norwegian Institute for Strategic Studies Youngstorget 5, N-0181, Oslo, Norge (Norway) vol 1. No. 3 september 2008

Zde jasně vidíme, která samotná ústava předpokládá a počítá se separatistickým problémem, avšak limituje ho pouze v rámci jednotlivých států federace. Oddělení pouhé části tak není možné. Je to klasický příklad rozdílu mezi secesí federálního státu a secesí jeho části.

Těchto příkladů a případů, kdy by šlo o iniciativu zespoda, najdeme v historii naopak méně. Jedná se například o separatistické snahy tzv. Severní Kalifornie o odtržení od Kalifornie. Je to však pouze marginální a ojedinělé. Navíc i v tomto případě se stále jedná o situaci, kdy daná entita automaticky setrvává ve federaci; o tom není nejmenších pochyb jak na straně federální ústavy (např. USA), tak na straně separatistů¹¹⁴.

Rozdíl mezi článkem 50 SEU a výše zmíněnými úryvky z jednotlivých ústav je patrný na první pohled a z tohoto důvodu je aplikace čistě federálního modelu na náš případ přinejmenším nešikovná.

2. 3. 3. Evropský kvazi-federalismus, balancování mezi mezinárodní organizací a federací

Abychom mohli porovnat vhodnost aplikace určité teorie či modelu na náš případ, je potřeba zde analyzovat charakter EU z hlediska jejího postavení v mezinárodním právu. Názory na tuto problematiku se různí a mnohé jsou ve své definici zdánlivě bezvýhodné:

„EU tedy, nejen že není mezinárodní organizací, není ani konfederací států a není pak ani státem federálním, tedy státem suverénním a nezávislým na mezinárodním poli. Je něčím jiným, „neidentifikovatelným politickým objektem“, jak ji nazval Jacques Delors.“¹¹⁵

---

¹¹⁴ Viz http://articles.latimes.com/1991-12-24/news/mn-959_1_california-split/2

¹¹⁵ Str. 272, Teoría y Realidad Constitucional, núm. 33, 2014, UNIÓN EUROPEA Y SECESIÓN DE ESTADOS MIEMBROS. ¿DEBEN INTERVENIR LAS INSTITUCIONES EUROPEAS? FRANCESC DE CARRERAS SERRA

I kdyby to však bylo jediné možné vysvětlení, nemůžeme se s ním spokojit, pokud chceme použít inspiraci z některého již známého modelu. Musíme zde tedy analýzou dojít k závěru, který model je pro EU nejlépe aplikovatelný. Jinak řečeno, kterému zřízení je EU nejbliže.

Již bylo předesláno, že EU je v jistém smyslu mezinárodní organizace *sui generis*. Přestože při jejím vzniku nikdo nepochyboval o jejím zřízení formou mezinárodní organizace¹¹⁶:

*„A tedy, ..., původcem EU, normou, která ji zakládá, je smlouva, tedy psaná dohoda mezi státy řízená mezinárodním právem (čl. 2 Vídeňské konvence z roku 1969). A proto jsou základním stavebním kamenem EU členské státy disponující mezinárodněprávní subjektivitou...“*¹¹⁷

Již v době jejího vzniku ale bylo jasné, že forma integrace států je na takové úrovni a na cestě k takové provázanosti, že bude potřeba nahradit onen termín „mezinárodní organizace“ termínem naznačujícím větší semknutost a provázanost také ve vztahu k našemu problému vnitřního rozšíření či secese z Unie¹¹⁸. To se však dosud nestalo, stále se hovoří o zřízení *sui generis* a jen občas se objeví kvazi-federální teorie, která poukazuje na federační či konfедераční prvky, kterými evropská integrace disponuje.

Laickou veřejností je zmiňovaná společná měna, Schengenský prostor či mezinárodní politika. Síla prvních dvou je diskutabilní. Nedávné události související s hospodářskou krizí a bankrotem, který hrozil, či postihl některé země Eurozóny, dokázaly, že měnová integrace je vrtkavá a navíc je pouze jednou ze součástí integračního procesu¹¹⁹. Podobný efekt má v současnosti uprchlická krize na již tak značně vrtkavou Eurozónu a Schengenský prostor, kdy dochází k jeho postupnému ústupu s množícími se kontrolami na hranicích uvnitř EU¹²⁰. Nejhmataelnějším integračním pojátkem tak zůstává mezinárodní subjektivita.

---

¹¹⁶ Viz str. 272, Teoría y Realidad Constitucional, núm. 33, 2014, UNIÓN EUROPEA Y SECESIÓN DE ESTADOS MIEMBROS. ¿DEBEN INTERVENIR LAS INSTITUCIONES EUROPEAS? FRANCESC DE CARRERAS SERRA

¹¹⁷ Ibidem

¹¹⁸ Viz str. 141, Journal of Politics and Law: Secession Right – an Anti-Federal Principle? Comparative Study of Federal States and the EU Florentina Harbo Norwegian Institute for Strategic Studies Youngstorget 5, N-0181, Oslo, Norge (Norway) vol 1. No. 3 september 2008, Zde je vhodné také připomenout výše zmíněný argument samostatného právního systému a kauzy Costa vs. ENEL a Van Gend en Loos

¹¹⁹ Viz The European Union as a Model for Regional Integration, Fraser Cameron, <http://www.cfr.org/world/european-union-model-regional-integration/p22935>

¹²⁰ Viz ibidem

Zde je nejvíce patrný rozdíl mezi charakteristikou mezinárodní organizace a faktickým fungováním EU jako subjektu mezinárodního práva. EU má v mezinárodním právu postavení, které se mnohem více podobá státu, než mezinárodní organizaci. Toto unikum souvisí s dělbou pravomocí mezi Unií a členskými státy, kdy členský stát zůstává subjektem mezinárodního práva, a to přestože již delegoval některé své pravomoci na Unii, která se tak též stala subjektem mezinárodního práva. Tyto pravomoci tak stojí vedle sebe a Unie je schopna se díky svému vnitřnímu zřízení a primárnímu právu v mezinárodním právu pohybovat jako samostatný subjekt¹²¹. Díky tomu je tak členem několika mezinárodních organizací, vysílá své zástupce do těchto organizací, či své diplomaty do jednotlivých států, mnohdy se účastní konferencí atd¹²².

Tato dělená mezinárodněprávní subjektivita je nejlépe vidět v článku č. 35 SEU, kdy se Unie účastní prostřednictvím svých zástupců diplomatických misí ve třetích státech a tím pomáhá mezinárodní ochraně svých občanů na úrovni státu. Je evidentní, že taková pravomoc je mnohem více charakteristická pro státy, než pro mezinárodní organizace¹²³.

Hlavní provázanost a federální charakteristiku však vidím v organizační struktuře Unie. Vše, krom mezinárodněprávní subjektivity, je ze své podstaty spíše marginálního charakteru v tom smyslu, že se jedná o opatření, která mohou být jednoduše měněna a upravována podle situace a často tomu tak v nedávné minulosti bývalo a zřejmě to hrozí i dnes¹²⁴. Naproti tomu organizační struktura je něco mnohem trvalejšího, něco, co mnohem lépe vypovídá o skutečné podstatě Unijního zřízení. Pravomoci převedené na Unii na základě přístupových smluv a zakotvené v ústavách členských států a v jejich právních řádech¹²⁵ logicky vyžadují zřízení organizační struktury a aparátu, který daný rozsah pravomocí spravuje. Při pohledu na stavbu a hierarchii této struktury zjistíme, že se do značné míry odlišuje od klasického státního či federálního modelu, tak jak jej známe z praxe moderního státu. Značně se liší také oproti obvyklému modelu mezinárodní organizace¹²⁶.

---

¹²¹ Viz str. 10-11, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

¹²² Viz str. 10 ibidem

¹²³ Viz str. 11 ibidem

¹²⁴ Viz Schengen: Controversial EU free movement deal explained, 24 April 2016, From the section: Europe, <http://www.bbc.com/news/world-europe-13194723>

¹²⁵ Viz Čl. 10a Ústavy ČR

¹²⁶ Viz *Teoría y Realidad Constitucional*, núm. 33, 2014, *UNIÓN EUROPEA Y SECESIÓN DE ESTADOS MIEMBROS. ¿DEBEN INTERVENIR LAS INSTITUCIONES EUROPEAS?* FRANCESC DE CARRERAS SERRA

Tuto diferenciaci lze vnímat ve dvou rovinách. Nejprve se jedná o způsob zastoupení členů v Komisi. Je nutné si uvědomit, že zatímco zástupci člena mezinárodní organizace jsou vázáni přímo k zastupování výlučně jeho zájmů, v případě Komise tomu tak není a národní zájmy zde jdou stranou¹²⁷. V druhé rovině pak vidíme způsob rozhodování hlavních institucí EU. Zatímco v případě mezinárodních organizací se jedná výlučně o jednohlasný proces, je s postupem integrace stále častější většinové hlasování, které je zase naopak typické pro státní celky¹²⁸. Dost důležité jsou také právní nástroje a normy, které tyto instituce ve vzájemné kooperaci vytváří. Jedná se o sekundární právo EU, které je konkrétním výrazem přenesení pravomocí na Unii ze strany členských států. Je to tedy relativně ucelený komplex právních norem tvořící právní systém. Vztah mezi komunitárním a vnitrostátním právem byl dlouho předmětem sporu. Je jasné, že zastaralé řešení v podobě analogie vztahu vnitrostátního a mezinárodního práva je nedostatečné, federální řešení v tomto také selhává, zůstává pouze definice tohoto vztahu založena na jeho svébytných vlastnostech¹²⁹. I zde však narazíme na problém s existencí ústavy jako základního stavebního kamene systému práva¹³⁰. Také s tímto si však teorie dokáže poradit; mnoho odborníků považuje zakládající smlouvy de facto za ústavu EU¹³¹, přestože konkrétní pokus o její faktické schválení v roce 2005 selhal. Institucionální zřízení Unie, které v průběhu její existence dochází změn zejména a pouze z důvodů rozšiřování Unie a je tvořeno tak, jak ho známe Evropským parlamentem, Radou, Evropskou radou, Komisí a Soudním dvorem EU, ECB a Účetním dvorem¹³², tedy tvoří kostru organizační struktury Unie a vypovídá o jejím zřízení více, než cokoliv jiného. Přesto, že zde můžeme vidět odlišnosti¹³³, lze zde v základních obrysech onu tripartici moci spatřit. Parlament jako zákonodárny sbor, distribuce moci výkonné mezi Komisí a Radou a zastoupení moci soudní v ESD lze vysledovat, dle mého názoru jako dostatečnou dělbou moci.

---

¹²⁷ Viz str. 273, Teoría y Realidad Constitucional, núm. 33, 2014, UNIÓN EUROPEA Y SECESIÓN DE ESTADOS MIEMBROS. ¿DEBEN INTERVENIR LAS INSTITUCIONES EUROPEAS? FRANCESC DE CARRERAS SERRA

¹²⁸ Viz ibidem, Str. 352, Státověda, Jan Svatoň, Jan Filip, Wolters Kluwer, 2011

¹²⁹ Viz str. 240, Evropské právo, 5. vydání, L. Tichý, R. Arnold, J. Zemánek, R. Král, T. Dumbrovský, C. H. Beck, Praha, 2014, dále viz Rozsudek ESD č. 6/64, Costa vs E.N.E.L., http://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-CS-ARRET-C-0006-1964-200406979-05_05.html

¹³⁰ Viz str. 34, Estado de derecho y Principio de Legalidad, Diego García Ricci, Comisión nacional de los derechos humanos, Mexiko, 2011

¹³¹ Viz El País, 10. Března 2014, La UE y la secesión en Estados miembros, Francesc de Carreras, str. 4, http://elpais.com/elpais/2014/03/05/opinion/1394047861_892553.html

¹³² Viz čl. 13 SEU, dále viz str. 119, Evropské právo, 5. vydání, L. Tichý, R. Arnold, J. Zemánek, R. Král, T. Dumbrovský, C. H. Beck, Praha, 2014

¹³³ Viz str. 17, The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

Je zde spíše problém v legitimitě moci, to je však mimo naše pole působnosti. My se zde musíme zajímat o to, zda se EU svou organizační strukturou podobá spíše mezinárodní organizaci, či federaci. A ihned při pohledu na dělbu kompetencí vidíme jednoznačnou federální strukturu centrálních úřadů s delegovanými kompetencemi a v druhé rovině pak zřízení na úrovni jednotlivých států Unie s vlastními ústavami a vlastní státní mocí přesně tak, jak je to charakteristické pro federaci. V této velmi důležité rovině bychom tedy podobnost s federacím našli. Faktem však zůstává, že federální model – počítající se státním prvkem – je EU ještě natolik vzdálen, že aplikace federální koncepce a přisouzení tak této kompetence některému z orgánů Unie by dnes byla z pohledu dělby kompetence neúnosná¹³⁴.

2. 3. 4. Přejít od konfederace k federaci, možnost analogie

Je tedy evidentní, že Unii jako takovou za federaci považovat nelze, neboť i přes její zvláštní mezinárodněprávní charakter nevystupuje a zřejmě ještě dlouho vystupovat nebude jako jednotná státní entita¹³⁵. Z tohoto pohledu se Unie v současné době jeví jako společenství států, které jsou navzájem provázané mnohem více, než členové klasické mezinárodní organizace či konfederace¹³⁶, ale zároveň je ještě dlouhá cesta k federálnímu zřízení. Podle Gabriela Hazaka je Unie buďto federace s určitými charakteristikami konfederace, nebo se jedná o případ, kdy Unie jako celek ještě nedosáhla federálního zřízení, ale již překonala zřízení konfederací¹³⁷. Je tedy nutné vzít v potaz aktuální stádium integrace¹³⁸ a proto je, dle mého názoru, v současné době při hledání ideálního vzoru pro postupy při vnitřním rozšíření EU vhodné poohlížet se spíše po příkladu vhodné analogie přechodu od konfederace k federaci.

---

¹³⁴ Viz str. 57, LA SECESIÓN DE TERRITORIOS EN UN ESTADO MIEMBRO: EFECTOS EN EL DERECHO DE LA UNIÓN EUROPEA, Araceli Mangas Martín, Revista de Derecho de la Unión Europea, Madrid ISSN 1695-1085. nº 25 - julio-diciembre 2013

¹³⁵ Viz str. 273, Teoría y Realidad Constitucional, núm. 33, 2014, UNIÓN EUROPEA Y SECESIÓN DE ESTADOS MIEMBROS. ¿DEBEN INTERVENIR LAS INSTITUCIONES EUROPEAS? FRANCESC DE CARRERAS SERRA

¹³⁶ Viz ALGUNOS PLANTEAMIENTOS SOBRE EL FEDERALISMO Y LA UNIÓN EUROPEA, Augusto M. GUEVARA PALACIOS, <http://www.juridicas.unam.mx/publica/rev/cconst/cont/13/ard/ard3.htm>, *A confederation is "a system of government or administration in which two or more distinct political units keep their separate identity but transfer specified powers to a higher authority for reasons of convenience, mutual security, or efficiency.*, str. 85, John McCormick, *The European Union: Politics and Policies*, Westview Press: Boulder, Colorado, 1999

¹³⁷ Viz str. 63, *European Union—A Federation or a Confederation?*, Gabriel Hazak, *Baltic Journal of European Studies* Tallinn University of Technology (ISSN 2228-0588), Vol. 2, No. 1 (11)

¹³⁸ Viz *El País*, 10. března 2014, *La UE y la secesión en Estados miembros*, Francesc de Carreras, str. 4, http://elpais.com/elpais/2014/03/05/opinion/1394047861_892553.html

Konfедераční teorie je vůbec v případě EU hodně skloňované téma¹³⁹ a přesto, že ji lze považovat v procesu rozvoje Unie za překonanou a že se v současném případě jedná o jakýsi dočasný mezistupeň, pro účely řešení současného problému separace od Unijního státu se musíme poohlížet po příkladu, který vychází z podobného prostředí. Problém je v tom, že není jednoduché a ani vhodné hledat v současnosti čistě konfедераční případ secese jednoho z členských států.

Z historie na toto téma však známe jeden velmi specifický příklad, který by se mohl jevit jako nápomocný.

2. 4. Příkladová studie federačního pohledu na vnitřní rozšíření - Jura

Nejvhodnější názorná ukázka je území Jury v rámci Švýcarské konfederace. Toto území, spadající původně pod kanton Bern, které bylo připojeno ke Švýcarsku po Vídeňském kongresu v roce 1815, bylo od začátku odsouzeno k separaci svou charakteristikou. Francouzsky hovořící region s převládající katolickou vírou, který byl víceméně z donucení, jako kompenzace, připojen k německy hovořícímu a protestantskému kantonu¹⁴⁰.

Po skončení druhé světové války se separatistické tendence v Juře začaly stupňovat a hlasy po oddělení od kantonu byly čím dál hlasitější¹⁴¹. I zde tak vidíme parafrázi s naším problémem. Separatisté požadovali oddělení pouze od kantonu, nikoliv od Švýcarska. Nacházíme se tedy na stejné úrovni, jako Katalánsko či Skotsko vůči EU.

Vzhledem k uniku ve formě přímé demokracie byla celá situace řešena referendem, nejprve celo-kantonovým, které vyšlo negativně, tedy proti oddělení, a následně, po reformě ústavy Bernského kantonu, která umožnila parciální referenda v jednotlivých částech kantonu v roce 1970, se čtyři roky nato konalo referendum pouze v Juře o vytvoření nového kantonu, a to již vyšlo pozitivně, tedy pro nový kanton¹⁴².

---

¹³⁹ Viz str. 63, *European Union—A Federation or a Confederation?*, Gabriel Hazak, *Baltic Journal of European Studies* Tallinn University of Technology (ISSN 2228-0588), Vol. 2, No. 1 (11)

¹⁴⁰ Viz str. 38-39, *The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state*, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

¹⁴¹ Viz *ibidem*

¹⁴² Viz *ibidem*

Po následném procesu, spočívajícím v dalších referendech o ustálení hranice kantonu a příslušnosti jednotlivých obcí či částí kantonů k Juře či k Bernu, byl v roce 1977 vytvořen kanton nový, který byl následně v roce 1979 začleněn do konfederace¹⁴³.

Tento proces se však neobešel bez reformy Konfедераční ústavy a také bez tomu předcházející agitace. Referendum o reformě však skončilo pozitivně a Švýcarská ústava byla upravena pro vnitřní rozšíření konfederace¹⁴⁴.

V průběhu let však doznala ústava dalších změn:

„Specifické změny práva na secesi se udály v Ústavě z roku 1999. Hl. 53, §3 říká, že: “Územní změny kantonu jsou subjektem souhlasu dotčené populace dotčeného kantonu, a souhlasu Federálního Parlamentu ve formě federálního usnesení.”¹⁴⁵

2. 5. Možná inspirace federálními a státními příklady a precedenty pro vnitřní rozšíření EU

Tím se opět dostáváme k otázce nutnosti změny primárního práva a kontinuity členství. Je zřejmé, že tento krok by znamenal další posun k federalizaci Unie. Nicméně z logicky nastíněných důvodů nejspíš zatím není možný, nebo je minimálně málo pravděpodobný. Mnohem zřejmější je cesta podle již zmíněné Vídeňské úmluvy o sukcesi států a návrat k názoru, že se státy fakticky původně zavázaly ke členství v mezinárodní organizaci – tedy řešení čistě mezinárodně-právní¹⁴⁶.

---

¹⁴³ Viz str. 38-39, The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

¹⁴⁴ Viz ibidem

¹⁴⁵ Viz str. 137, The Journal of Politics and Law, Secession Right – an Anti-Federal Principle? Comparative Study of Federal States and the EU Florentina Harbo Norwegian Institute for Strategic Studies Youngstorget 5, N-0181, Oslo, Norge (Norway) vol 1. No. 3 september 2008

¹⁴⁶ Viz bod č. 142, Annex A Opinion: Referendum on the Independence of Scotland – International Law Aspects Professor James Crawford SC Professor Alan Boyle, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/79408/Annex_A.pdf

Nutno dodat, že k tomuto názoru se v poslední době v souvislosti s otázkou vnitřního rozšíření přiklonili i hlavní političtí představitelé Unie.

Není však vyloučeno, že by ona inspirace byla možná v případě budoucích reforem primárního práva, například z hlediska ustálení procesu vyhlášení referend. Přenos těchto pravomocí na Unii by znamenal další posílení její federalizace. Otázkou však zůstává proces změny primárního práva, který by toto přineslo, a to zejména v otázce iniciativy k takovému kroku ze strany členských států jako navrhovatelů takové reformy. V současnosti tak podobný krok zřejmě nenastane.

3. Případová studie: Katalánsko – historie a současnost separatistických nálad, problematika členství v EU

Katalánsko je jedním z největších adeptů na odtržení od členského státu v celé EU a je jedním ze španělských separatistických ohnisek. V současné době je součástí Španělska jako *Comunidad Autónoma de Catalunya* a požívá tedy výhod částečné autonomie. Podobně jako Galicie, Baskicko nebo Katalánsku jazykově bližší *Comunidad Valenciana* či v omezené míře Andalusie, se však Katalánci v současnosti hlasitě dožadují odtržení od Španělska. Pro pochopení těchto tendencí je nutné se alespoň rámcově obeznámit s historickými souvislostmi, které v nedávné minulosti vedly k utužení pro-separatistických nálad.

3. 1. Historické souvislosti, nástup Frankismu a jeho vztah k národnostnímu spektru a separatismu

Po poválečném ustanovení Frankovy moci se Španělsko stalo diktátorským a autoritářským státem. Zde můžeme konstatovat, že generál Franko využil onoho typického otupení priorit obyvatelstva v poválečné době, kdy se hlavním cílem nestává politická svoboda, nýbrž materiální a mnohdy duševní zajištění a vlastní obživa. S tímto souvisí i Frankova politika. Politika, která kladla důraz na sociální jistoty a na upřednostnění státního náboženství – katolického náboženství¹⁴⁷.

V začátcích režimu tak veškeré politické a národnostní zájmy byly v tomto kontextu umlčeny. To se týkalo nejvíce Katalánska a Baskicka. Možná separace samozřejmě z mocenských a ekonomických důvodů nepřicházela do úvahy, a tak se režim snažil ve jménu centralistické politiky potlačovat veškeré odlišnosti od kastilského Španělska. Ten největší rozdíl byl, dle mého názoru, v jazyku. Oficiální úředníci dosazení z Madridu a úřady obecně

---

¹⁴⁷ Viz str. 39-45, *Catalan Nationalism, Francoism, transition and democracy*, Montserrat Guibernau, First published 2004 by Routledge, 11 New Fetter Lane, London

pak komunikovali s občany pouze kastilskou španělštinou, která se sice od katalánštiny neodlišuje tak výrazně, jako od baskičtiny, přesto s tím mnoho občanů v Katalánsku mělo potíže, neboť i oficiální podání musela být vystavována v kastilštině¹⁴⁸.

Pak následovalo prosazování centralistické státní politiky a zájmů před lokálními zájmy a samozřejmě již zmíněného katolického náboženství, které bylo jediné oficiální v zemi¹⁴⁹. Zde je možno spatřit paralelu a potvrzení teorie vzrůstu separatistických tendencí při utvrzování centralismu v zemi. Je jednoznačné, že centralismus je obecným znakem všech diktátorských režimů a lze ho pozorovat i v případě autoritářství. I zde logicky došlo ke vzrůstu těchto nálad.

Můžeme tady pozorovat jakousi paralelu s českým Občanským fórem. Přestože se v našem případě nejednalo o separaci od jiného státního celku, stmelil nátlak vládnoucí třídy dohromady lidi ze zcela odlišných stran politického spektra a sociálních skupin. V případě Katalánců se ne vždy jednalo o rozhodnuté nacionalisty či separatisty, ale Frankův útlak byl natolik výrazný, že dokázal tyto lidi s nacionalisty sjednotit¹⁵⁰.

Ke konci Frankismu docházelo v Katalánsku k ojedinělým teroristickým akcím, protestům a výtržnostem, které měly za cíl poukázat na slabost režimu, který byl v té době již veden přestárlým a politicky vymřelým Frankem. Tyto akce se nejčastěji soustřeďovaly na oficiálních oslavách či slavnostních příležitostech, ale byly spíše výjimečné a nenásilné¹⁵¹.

3. 2. Současná politická situace

Zlom nastal v roce 2010, kdy volby jednoznačně ovládla pro-separatistická *CiU* (*Convergencia i Unió*), která získala většinu hlasů na úkor oslabených socialistů a otevřela si tak na čtyři roky pole působnosti pro směřování k referendu o separaci od Španělska. Do čela katalánské *Generalitat* se pak postavil předseda a pro-soberanista Artur Mas¹⁵².

---

¹⁴⁸ Viz str. 49, Catalan Nationalism Francoism, transition and democracy Montserrat Guibernau First published 2004 by Routledge 11 New Fetter Lane, London

¹⁴⁹ Viz ibidem

¹⁵⁰ Viz str. 65-66, ibidem

¹⁵¹ Viz str. 65-66, ibidem

¹⁵² Viz *CiU* vuelve a gobernar, Las elecciones dejarán una Cámara autonómica con siete partidos, FRANCESC VALLS, Barcelona, 28 - NOV 2010 - 20:53 CET, http://politica.elpais.com/politica/2011/05/14/actualidad/1305399300_626534.html

Od té doby se jeho politika jasně orientovala k referendu. Nakonec vše vyvrcholilo na podzim roku 2014, kdy se slibované referendum skutečně odehrálo, avšak kvůli restrikcím španělských soudů v ne zcela regulérní podobě. Vlastně o žádné referendum ani nešlo. Organizováno bylo dobrovolníky a samotní političtí představitelé si byli vědomi, že nemá žádnou oficiální váhu¹⁵³.

Je potřeba taktéž zdůraznit, že ač jasně pro-separatistické, jeho váha je vzhledem k pravděpodobné proporcionalitě účastněných voličů i z neoficiálního pohledu minimálně narušena. Tezi o aktivní účasti pouze pro-separatisticky smýšlejících voličů naznačil profesor Lopéz Basaguren (viz dále).

3. 3. Možné separatistické scénáře

Existuje několik variant a možností řešení pro případ, že by došlo k oddělení od Španělska. Pro začátek si však musíme uvědomit, že přístup španělské vlády je v tomto prozatím neoblomný a že by zatím vláda považovala takovýto krok v podstatě za státní puč¹⁵⁴. Je tedy zcela evidentní, že postoj Španělska, ale také v souvislosti s uznáním následně přístup ostatních států a zejména přístup EU, bude v této otázce stěžejní.

3. 3. 1. Jednostranná secese

Je nutné si uvědomit, že zde hovoříme o konfliktu dvou mezinárodně-právních principů, o zásadě ochrany státní integrity a o právu na sebeurčení národa. Z tohoto konfliktu nám vyplývá explicitně omezená možnost unilaterální secese daného separatistického celku. A to tedy pouze v těch podmínkách, kdy se jedná o útlak ze strany centrální moci; tedy

---

¹⁵³ Viz Catalonia to hold unofficial poll instead of independence referendum, Ashifa Kassam in Madrid, Tuesday 14 October 2014 16.22 BST
<http://www.theguardian.com/world/2014/oct/14/catalonia-calls-off-november-independence-referendum>

¹⁵⁴ Viz García-Margallo advierte que el referéndum catalán sería "un golpe de Estado", 12.11.2012, <http://www.publico.es/espana/garcia-margallo-advierde-referendum-catalan.html>

v případě zneužívání moci, například v případech dekolonizace. Je evidentní, že toto není případ Katalánska¹⁵⁵.

Navíc můžeme konstatovat, že španělská ústava žádnou variantu unilaterální secese nepovažuje za únosnou:

„Článek 2 ověřuje toto prohlášení: ‘‘Ústava se zakládá na nerozpustné jednotě španělského národa, nerozlučné vlasti společné všem Španělům.’’¹⁵⁶

Bude tedy třeba kooperace. Prozatím se tato situace však zdá jako bezvýhodná, jak naznačil profesor sociologie na univerzitě v Zaragoze, Pau Mari-Klose:

„Katalánská vláda má široké kompetence, ale není schopna deklarovat nezávislost, aniž by porušila základní části Ústavy, což by v zásadě vedlo k okamžité reakci soudů a španělské vlády.’’¹⁵⁷

Bylo by tedy nutné novelizovat španělskou ústavu takovým způsobem, aby dovozovala dialog mezi separatisty a vládou a umožňovala tak případnou cestu k realizaci secese. Tento krok se však v současnosti zdá tedy velmi nepravděpodobný.

Pro vedoucí činitele katalánského autonomního křídla v čele s Arturem Masem, předsedou Strany Konvergence je však jednostranná secese stále hlavní alternativou. Ukázalo se to také v případě onoho „nelegálního“ referenda. To se konalo po odmítavém postoji španělských orgánů ke konání regulérního referenda podobnému tomu skotskému¹⁵⁸.

---

¹⁵⁵ Viz str. 276-277, UNIÓN EUROPEA Y SECESIÓN DE ESTADOS MIEMBROS. ¿DEBEN INTERVENIR LAS INSTITUCIONES EUROPEAS? FRANCESC DE CARRERAS SERRA Catedrático de Derecho Constitucional

¹⁵⁶ Str. 5, Fundació Alternativas, Cataluña ante la Unión Europea Las consecuencias jurídicas de la independencia Septiembre 2015 Diego López Garrido (Coordinador), Francisco Aldecoa y Gregorio Cámara

¹⁵⁷ Los escenarios de la pretensión secesionista en los comicios regionales de hoy en Cataluña, domingo, 27 de septiembre de 2015

GASPAR RAMÍREZ, Internacional, El Mercurio,
<http://www.economiaynegocios.cl/noticias/noticias.asp?id=187035>

¹⁵⁸ Viz Catalan separatist leaders vow to unilaterally declare independence from Spain, By Guy Hedgecoe, Madrid, 5:37PM BST, 21 Jul 2015,

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/spain/11754189/Catalan-separatist-leaders-vow-to-unilaterally-declare-independence-from-spain.html>

Tento akt však měl dva hlavní zádrhele. Nejprve se lze domnívat, že se k takovému referendu dostavili pouze vyhraněnější stoupenci odtržení. Přesně tak, jak se domníval López Basaguren, španělský odborník na ústavní právo¹⁵⁹.

Což mimo jiné můžeme přímo napojit na nárůst pro-separatistických tendencí v rámci Katalánska, které jinak lze samozřejmě také spojit s ekonomickou nevyvážeností celého Španělska a ekonomickou krizí¹⁶⁰.

Ve shrnutí tedy lze konstatovat, že unilaterální secese je velice nevhodná a ani při zvážení již dříve zmíněného konfliktu práva na sebeurčení a principu unitárního státu nelze nesouhlasit s postojem španělské vlády; v tomto konkrétním případě s názorem ministra zahraničních věcí García Margally, který by podobné jednání za státní puč považoval:

„Nakonec poznamenal (García Margallo), že nezávislé Katalánsko by nemohlo setrvat v EU a zaručil, že žádná země nebude akceptovat takovou unilaterální deklaraci.“¹⁶¹

3. 3. 2. Kooperativní secese s účastí Španělska

Nejdeálnějším příkladem je druhá možnost, kdy by se podařilo dospět ke konsenzu se španělskou vládou, která by tak souhlasila s konáním regulérního referenda (s případnou změnou ústavy) a tím pádem také s potenciálním odtržením Katalánska od Španělska

V tomto případě by nejspíše došlo k bezproblémovému uznání nově vzniklého státu ostatními subjekty mezinárodního práva a další cesta směrem k pokračování existence Katalánska v rámci EU by se zdála mnohem otevřenější. Zde je vhodné odkázat na skotský scénář v následující kapitole.

---

¹⁵⁹ Viz López Basaguren, Si se hace un referendum ilegal, sólo starán los quo estén a favor de la consulta, GUILLERMO GINÉS / MADRID, ABC.es, 27/09/2014, <http://www.abc.es/espana/20140927/abci-entrevista-lopez-basaguren-201409251753.html>

¹⁶⁰ Viz Independentismo en Cataluña: cómo convencer a ese 48%, LUCÍA MÉNDEZ, ACTUALIZADO 29/09/2015, <http://www.elmundo.es/espana/2015/09/29/5609bf1d268e3e426c8b45a8.html>

¹⁶¹ García-Margallo advierte que el referéndum catalán sería "un golpe de Estado", <http://www.publico.es/espana/garcia-margallo-advierte-referendum-catalan.html>, 12.11.2012

Tento scénář se však v kontextu výše uvedeného postoje španělské vlády zdá v nejbližší době jako utopický a velice nepravděpodobný.

3. 4. Otázka kontinuity Katalánska v rámci EU

I zde musíme rozlišit ony dva základní scénáře. V prvním případě se opět jedná o složitější situaci. Zejména v tom směru, že zastánci a vůdci separatistických tendencí ve svých tezích předpokládají automatickou nepřerušenu kontinuitu členství v EU, neboť podle nich (zejména podle Artura Masy) primární právo a Lisabonská smlouva konkrétně neobsahují ustanovení o vystoupení integrovaného člena či konkrétněji části jeho území z EU¹⁶².

I Mas si však reálně uvědomuje, že automatická kontinuita členství nebude fungovat nijak hladce, když hovoří o uznání Katalánska a ratifikaci jeho členství ze strany ostatních členů EU:

„Riziko nezávislosti je, že během procesu ratifikace některý ze států Evropy bude klást více obstrukcí, než by demokraticky klást měl.“¹⁶³

3. 4. 1. Pohled EU na jednostrannou a kooperativní secesi v případě Katalánska

Jako první interakci s problémem vztahu s Unií lze vnímat dopisy, které posílal Artur Mas zástupcům členských států a zejména pak dopis z ledna 2014, v němž po lídrech EU a zástupcích diplomacií členských států požadoval uznání suverénních nároků jménem Katalánska¹⁶⁴.

---

¹⁶² Viz *Permanecerá Cataluña en la UE si se declara independiente?*, María Hernández, 17.09. 2015, Barcelona, El mundo.es,

<http://www.elmundo.es/cataluna/2015/09/17/55f99d0722601da52a8b45c7.html>

¹⁶³ Artur Mas, a Ana Pastor, sobre la entrada de Cataluña en la UE: "Nos pueden dar la espalda, pero... ¿durante cuánto tiempo?", Ecoteuve.es,

<http://ecoteuve.economista.es/programas/noticias/6999480/09/15/Artur-Mas-a-Ana-Pastor-Si-las-listas-del-si-suman-mayoria-absoluta-iniciare-el-proceso-para-crear-un-Estado-catalan.html>

¹⁶⁴ Viz *Permanecerá Cataluña en la UE si se declara independiente?*, María Hernández, 17.09. 2015, Barcelona, El mundo.es,

<http://www.elmundo.es/cataluna/2015/09/17/55f99d0722601da52a8b45c7.html>

Reakce na tyto dopisy byla veskrze negativní, podle samotného Mase mu například německá kancléřka Merkelová odpovídala dle libosti¹⁶⁵. Co se však týká onoho hlavního dopisu, bylo stanovisko reprezentantů Unie zcela odmítavé. Předseda Evropské Komise – v té době José Manuel Barroso – se vyjádřil jednoznačně v tom smyslu, že případná otázka odtržení Katalánska od Španělska je pouze otázkou na úrovni členských států. Dle mého názoru bylo toto prohlášení zcela nesmyslné a absolutně nebralo zřetel na dopad takové secese na tripartitní vztah Španělska, Katalánska a EU. Navíc je zde třeba doplnit Barrosovo prohlášení, které učinil o dva roky dříve, kdy prohlásil:

„Řešení (katalánské secese) se bude muset vyhledat a sjednat na úrovni mezinárodního práva.“¹⁶⁶

Tedy logicky vzato, za účasti EU, což již vypadá jako mnohem logičtější přístup. Tato názorová nestejnorodost, navíc v případě předsedy komise je minimálně znepokojující. Navíc když vezmeme v potaz čl. 4 odst. 2 SEU, kde se jasně hovoří o respektování ústavních charakteristik členských států a o problému regionální nestability a případné jednostranné secesi:

“Unie bude respektovat rovnost členských států před smlouvami, stejně jako jejich národní identitu, inherentní s jejich základními politickými a ústavními strukturami a s tím související lokální a regionální autonomii. Bude respektovat základní funkce státu, obzvláště ty, které mají za cíl zaručit územní integritu, zajistit veřejný pořádek a zachovat národní bezpečnost.“¹⁶⁷

Následovník Barrosa ve funkci, Jean Claude Juncker se pak k Masovu dopisu také vyjádřil, když dodal, že:

„Stát se nemůže stát členem EU tím, že pošle dopis.“¹⁶⁸

---

¹⁶⁵ Viz Artur Mas, a Ana Pastor, sobre la entrada de Cataluña en la UE: "Nos pueden dar la espalda, pero... ¿durante cuánto tiempo?", Ecoteuve.es, <http://ecoteuve.economista.es/programas/noticias/6999480/09/15/Artur-Mas-a-Ana-Pastor-Si-las-listas-del-si-suman-mayoria-absoluta-iniciare-el-proceso-para-crear-un-Estado-catalan.html>

¹⁶⁶ Bruselas abre la puerta a una negociación internacional de la independencia de Catalunya, el Periódico, Política, 31 DE AGOSTO DEL 2012, <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/bruselas-habla-independencia-catalunya-2195069>,

¹⁶⁷ čl. 4, SEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-1-common-provisions/5-article-4.html>

¹⁶⁸ Permanecerá Cataluña en la UE si se declara independiente?, María Hernández, El mundo.es, 17.09. 2015, Barcelona, <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/09/17/55f99d0722601da52a8b45c7.html>

Tento postoj, který sdílí i prezident Herman van Rompuy jednoznačně reflektuje současný pohled reprezentantů Unie – názor předsedy Komise má bezpochyby velkou váhu – na automatickou kontinuitu členství Katalánska v Unii v případě unilaterální secese¹⁶⁹.

Zde můžeme tuto argumentaci navíc podepřít faktem, který spočívá v tom, že Katalánsko nebylo stranou jakékoliv zakládací či jiné smlouvy primárního práva a nemůže jimi tedy být vázáno; v případě oddělení jakéhokoliv teritoria od členského státu tak dochází ke vzniku nového subjektu mezinárodního práva a tedy třetího subjektu ve vztahu k Unii či jejím členům¹⁷⁰.

Tento názor sdílí také prezident van Rompuy:

„Jestliže část území členského státu přestane být součástí tohoto z důvodu vzniku nového nezávislého státu, smlouvy se již nebudou na toto území aplikovat. Jinými slovy, nový nezávislý stát, se právě svou nezávislostí stane třetím státem ve vztahu k Unii a ke smlouvám a ode dne nabytí této nezávislosti se již na jeho území nebudou vztahovat. V souladu s článkem 49 SEU, jakýkoli evropský stát, který respektuje zásady stanovené v článku 2 SEU, se může ucházet o členství v Unii v souladu s předpokládanými procesy takového přijetí. V každém případě, toto bude subjektem ratifikace ze strany všech členských států a státu o členství žádajícího.“¹⁷¹

Z tohoto pohledu je tedy jasné, že v případě dokončení unilaterální secese by nedošlo k automatickému přístupu Katalánska ke smlouvám o EU. Pravděpodobným scénářem tedy zůstává vystoupení Katalánska z Unie v momentě jeho separace od Španělska¹⁷².

Zde je pro doplnění argumentace vhodné připomenout ještě neúspěch Evropské občanské iniciativy (ECI), která reprezentovaná politickou skupinou *Reagrupament*

---

¹⁶⁹ Viz *Permanecerá Cataluña en la UE si se declara independiente?*, María Hernández, El mundo.es, 17.09. 2015, Barcelona, <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/09/17/55f99d0722601da52a8b45c7.html>

¹⁷⁰ Viz *ibidem*

¹⁷¹ Viz str. 8-9 *Fundació Alternativas, Cataluña ante la Unión Europea Las consecuencias jurídicas de la independencia Septiembre 2015* Diego López Garrido (Coordinador), Francisco Aldecoa y Gregorio Cámara

¹⁷² Viz *Permanecerá Cataluña en la UE si se declara independiente?*, María Hernández, El mundo.es, 17.09. 2015, Barcelona, <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/09/17/55f99d0722601da52a8b45c7.html>

International, navrhovala Komisi formát automatického přijetí separatistického regionu členského státu do Unie. Tento návrh byl Komisí odmítnut s tím, že občanství EU se váže na občanství členského státu a takovýto krok tedy není možný¹⁷³.

3. 5. Potenciální znovupřijetí Katalánska do EU a specifika tohoto kroku, další scénáře, které mohou nastat

Jak již bylo zmíněno dříve, jediná možnost, jak toto změnit a přizpůsobit právo EU tak, aby umožnilo održenému celku setrvat v Unii, by spočívala v revizi primárního práva, která však je proveditelná pouze na návrh Komise či členského státu, který tak ze zřejmých důvodů neučiní.

S tímto však katalánská *Generalitat* a separatisté nesouhlasí. Je tedy možné, že se dá tento scénář zvrátit? Je evidentní, že v tomto případě bude muset dojít ke specifickému jednání mezi Katalánskem a EU, avšak ještě před rozdělením, aby se případně dojednala daná specifika¹⁷⁴.

Samotná *Generalitat* ve své zprávě *Las vías de integración de Catalunya en la Unión Europea*, uznává čtyři základní modely¹⁷⁵:

Prvním z nich je automatická kontinuita členství, která, jak jsem zmínil, vyhovuje separatistům nejvíce. Je však třeba říct, že tato představa je poněkud iluzivní, odvolává se totiž na moc Rady na analogii s případem sjednocení Německa z Unijního kontextu, kterým jsem se již také zabýval (tedy pouze minimální změny Unijního práva). Tento pohled je však

---

¹⁷³ Viz *Could An Independent Catalonia (Re)Join The EU?: The Debate Is On*, 22 October 2015, UCL European Institute, <https://britain-europe.com/2015/10/22/could-an-independent-catalonia-rejoin-the-eu-the-debate-is-on/>

¹⁷⁴ Viz str. 9 *Fundació Alternativas, Catalunya ante la Unión Europea, Las consecuencias jurídicas de la independencia*, Septiembre 2015, Diego López Garrido (Coordinador), Francisco Aldecoa y Gregorio Cámara

¹⁷⁵ Viz str. 20-23, *Las vías de integración de Catalunya en la Unión Europea*, http://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/consells_assessors/catn/informes_publicats/inf_6_castella.pdf

velice naivní a je to spíše přání otce myšlenky, než cokoliv jiného. Spoléhání se na flexibilní rozhodování Unie v případě nepředvídaných událostí je dle mého názoru špatné rozhodnutí¹⁷⁶.

Druhým a mnohem reálnějším scénářem je zde pak přijetí ad hoc. Dle mého názoru je vhodné vzít v potaz jedinečnost takového přijetí, což ostatně reflektuje i samotná zpráva s akcentací nutnosti rychlého přijetí. Toto je samozřejmě umožněno charakterem území, které již fakticky bylo součástí člena Unie. I v případě zjednodušeného přijetí ad hoc nalzáme podporu ve smlouvách, konkrétněji v člancích 212 a 218 SFEU, kde se hovoří o možnosti sjednávat smlouvy mezi kandidátskou zemí a EU. Mohlo by zde dojít k dohodám směřujícím k rychlému procesu vstupu do Unie¹⁷⁷.

Dle Kaie Olafa Langa dokonce existuje varianta aplikace Unijního práva na území Katalánska i v případě, že není členem. Tento princip, označovaný jako invertované kyperské řešení (neboť v případě severní části Kypru fungoval přesně naopak) se jeví jako zajímavá alternativa pro dočasné řešení právní stránky v mezičase před vstupem zpět do Unie¹⁷⁸.

Třetím scénářem je řádný vstup do Unie. Zde se jedná dle mého názoru o krok zpátky, neboť staví naroveň Katalánsko a ostatní kandidátské země¹⁷⁹. Z mého úhlu pohledu je však nutné spatřovat nejen specifika Katalánska jako kandidátské země, ale také vhodnost a nutnost zrychleného přijetí vzhledem k právní jistotě a pořádku.

Poslední variantou je vyloučení z Unie bez dalšího přijetí. Někteří odborníci, jako například Molina se dokonce domnívají, že právě unilaterální secese mohla být oním důvodem, z hlediska již zmiňovaného čl. 4, odst. 2 SEU, ke zplnomocnění Unie k odmítnutí Katalánska jako kandidátské země pro vstup do Unie. Toto je však dle mého názoru a podle čl 2 SEU již příliš extenzivní výklad primárního práva¹⁸⁰.

---

¹⁷⁶ Viz str. 20-23, *Las vías de integración de Catalunya en la Unión Europea*, http://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/consells_assessors/catn/informes_publicats/inf_6_castella.pdf

¹⁷⁷ Viz str. 26-28 ibidem

¹⁷⁸ Viz Fundación "Stiftung Wissenschaft und Politik", Kai-Olaf Lang: "Katalonien auf dem Weg in die Unabhängigkeit? Der Schlüssel liegt in Madrid" (Trad. Catalunya, camino hacia la independencia? La llave la tiene Madrid), SWP-Aktuel, 2013/A, 50, agosto 2013, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/aktuell/2013A50_Ing.pdf

¹⁷⁹ Viz str. 29, *Las vías de integración de Catalunya en la Unión Europea*, http://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/consells_assessors/catn/informes_publicats/inf_6_castella.pdf

¹⁸⁰ Viz *Permanecerá Cataluña en la UE si se declara independiente?*, El mundo.es, María Hernández, 17.09. 2015, Barcelona, <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/09/17/55f99d0722601da52a8b45c7.html>

Je důležité si uvědomit, že v případě řádného přijetí je nutný konsenzus všech stávajících členů Unie s přijetím člena nového¹⁸¹.

Toto by v případě napjatých katalánsko-španělských vztahů mohlo činit obtíže. Je však podle mě záhodno se domnívat, že – ačkoliv bude španělská strana možná klást důraz na možnost svého veta – v konečném důsledku se bude sama snažit o co nejhladší vstup Katalánska do EU. A to logicky z důvodů ekonomických a politických¹⁸².

Po pravděpodobném vystoupení z Unie by mělo dojít k uzavření spektra smluv, k nimž má EU pravomoc a které budou nutné pro koexistenci a následnou reintegraci Katalánska. Jedná se o smlouvy dle čl. 218 SEU, které se týkají zejména ekonomické oblasti, politiky, ale také například rybolovu¹⁸³.

Nás však nejvíce zajímají smlouvy asociačního charakteru podle článku 217 SFEU, tedy se souhlasem Parlamentu, schválené Radou kvalifikovanou většinou. V případě bilaterální dohody bez účasti členských států se jedná o komunitární záležitost a není zde tedy nutný jednohlasý souhlas členských států¹⁸⁴.

Právě tento proces schválení asociačních dohod využívá například Kosovo, neboť ona většina je ideální způsob, jak se vyhnout nutnosti ratifikace ze strany znesvářeného státu (zde státu, který neuznal Kosovo). I v potenciálním případě konfliktu Španělska a Katalánska by tedy tato cesta mohla být schůdná. Jak jsem však poznamenal výše – není to pravděpodobné. Je však - nejen dle mého názoru - vhodné zaměřit se na ty dohody, které spadají výhradně pod kvalifikovanou většinu¹⁸⁵. Takto popsané dohody se pak řídí následujícím schvalovacím procesem:

„Postup při přijímání těchto dohod je následující: Komise poté, co zaslala Radě své připomínky, následně od ní získá oprávnění vyjednávat o návrhu se třetím státem. Komise vede jednání a je povinna dostatečně o jeho průběhu informovat Radu (konkrétně

---

¹⁸¹ Viz čl. 49 SEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/136-article-49.html>

¹⁸² Viz Europa, Europa, 13 Nov 2012, Escrito por Col·lectiu Wilson, Publicado en Comunicados conjuntos <http://www.wilson.cat/es/comunicats-conjunts/item/197-europa-europa.html>

¹⁸³ Viz str. 42, *Las vías de integración de Catalunya en la Unión Europea*, http://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/consells_assessors/catn/informes_publicats/inf_6_castella.pdf

¹⁸⁴ Viz ibidem, dále viz čl. 217 SFEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union-and-comments/part-5-external-action-by-the-union/title-5-international-agreement/505-article-217.html>

¹⁸⁵ Viz ibidem

Comité especial de comercio) a Evropský parlament. Když vyjednávání skončí, Rada uzavře hospodářskou dohodu a, v případě, že se její obsah může schválit kvalifikovanou většinou, nemůže žádný stát tento proces zablokovat.“¹⁸⁶

Asociační dohody jsou dle mého názoru stěžejním prvkem pro hladký přechod od separace od Španělska po znovupřijetí Katalánska jako členského státu Unie.

3. 5. 1. Schengen a ostatní instituce

Jak vhodně poznamenali odpůrci madridského diktátu, který se před referendem snažil – dle jejich pohledu - zastrážit Katalánce před hrozivým scénářem po odtržení od Španělska, EU není jedinou institucí, jejíž členství přijde na přetřes či o které se bude v případě separace jednat. Těmi dalšími je zejména dohoda o Schengenském prostoru, Eurozóně, Evropském hospodářském prostoru či Evropském sdružení volného obchodu.

Existuje zde názor, že členství v Schengenském prostoru či v Eurozóně, respektive tyto dohody jsou vázány na členství v EU¹⁸⁷.

Avšak je skutečně logické, že by s vystoupením s Unie přestalo Katalánsko jako takové být členem Maastrichtských dohod a SFEU, které jsou základním kamenem Eurozóny. Nemohlo by se tak podílet na správě společné měny a fakticky by nebylo členem Eurozóny. Nic by mu však nebránilo v dalším užívání eura jako oficiální měny¹⁸⁸.

V případě Schengenského prostoru se jednalo o poněkud odlišnou situaci, neboť ten na počátku stál mimo komunitární právo, když v polovině osmdesátých let vznikl. Byl do

---

¹⁸⁶ Viz str. 44 ibidem

¹⁸⁷ Viz LUIS AYLLÓN, Fuera de España, y de todo el mundo, 19.9.2015, <http://www.abc.es/elecciones/catalanas/2015/abci-futuro-cataluna-internacional-201509182115.html>

¹⁸⁸ Viz str. 16, Cataluña ante la Unión Europea, Las consecuencias jurídicas de la independencia, Septiembre 2015, Diego López Garrido (Coordinador), Francisco Aldecoa y Gregorio Cámara, Fundació Alternativas, http://www.fundacionalternativas.org/public/storage/fundacion_documentos_archivos/c4bf6ae25f99cbb0f6209c3ed715d972.pdf

Unijního práva začleněn až později v rámci Amsterdamské smlouvy a nyní je v rámci Protokolu 19 začleněn do primárního práva¹⁸⁹.

I zde by však, s ohledem na vázanost smluv, neproběhla sukcese práv a Katalánsko by tak v momentě svého vystoupení z EU vystoupilo i ze Schengenského prostoru.

3. 6. Nejpravděpodobnější scénář v případě secese

Když vyloučíme jednoznačně nemožný scénář setrvání v Unii na základě principu integrace a občanství, což je scestné, zůstaneme u jediného možného scénáře – tedy vystoupení z Unie.

Dle mého názoru je zde veliká iniciativa ze strany separatistů v rámci jednání o smlouvách s EU v případě secese. Tyto, již zmíněné smlouvy, by pak svým asociačním charakterem mohly zajistit hladký průběh mezidobí mezi separací od Španělska a opětovným přijetím do Unie. Mohly by nastolit také onen inverzní kyperský scénář spojený s aplikací práva EU v tomto mezidobí. Vzhledem k aktuální situaci a vztahům mezi zejména Generalitou a EU se nezdá pravděpodobný scénář dohody opětovného přijetí ihned v době separace dle skotského vzoru (viz dále).

Avšak co onen kritický pohled naznačující nemožnost opětovného přijetí? Je třeba zdůraznit, že tato možnost zde přetrvává, avšak je z politických a ekonomických důvodů nepravděpodobná (např. význam Barcelony jako evropského přístavu). Právně pak bude záležet na výkladu čl. 2, respektive přeneseně čl. 4, odst. 2 SEU. Když se však zaměříme znovu na vztah Unie a Kosova z posledních let (viz kap. 1 této práce), zjistíme, že ani tento scénář není příliš pravděpodobný.

---

¹⁸⁹ Viz 12008M/PRO/19, Consolidated version of the Treaty on European Union - PROTOCOLS - Protocol (No 19) on the Schengen, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:12008M/PRO/19>

4. Skotsko a jeho separatistický problém ve světle EU, rozdíl mezi situací Skotska a Katalánska

4. 1. Historické souvislosti

Skotsko, podobně jako Katalánsko a snad ještě výrazněji, disponuje bohatou historií svébytného a hrdého národa. Toto národní uvědomění sahá až do římských dob¹⁹⁰, pokračuje slavným vzepřením proti Angličanům vedeným Williamem Wallaceem se slavnou bitvou u Sterlingu a následnou porážkou Skotů králem Edwardem a neslavným osudem W. Wallace¹⁹¹.

V následujících staletích pak docházelo k obnově skotské státnosti, dokonce k hlubokým invazím do anglického teritoria¹⁹².

Úplná nezávislost Skotska skončila s rokem 1707 a s připojením do Unie. Nedá se říci, že by se jednalo o násilný čin, připojení bylo schváleno skotským parlamentem. Jak však poukázal G. W. S. Barrow v šedesátých letech minulého století, lze zde vidět parafrázi mezi tehdejší skotskou politicko-ekonomickou situací a situací Británie na konci 60. Let¹⁹³.

V obou případech se jednalo o hrdý národ, který byl víceméně z ekonomických důvodů donucen vstoupit do Unie. Můžeme zde vidět tedy podobnost mezi současným skotským hnutím za nezávislost a Brexitem¹⁹⁴.

---

¹⁹⁰ Viz Book the first, chapters I-IV, History of Scotland ... [80-1707 A.D.], Daniel Macintosh, Longman, Hurst, Rees, Orme, and Brown, 1822

¹⁹¹ Viz Book the third, chapter II, ibidem

¹⁹² Viz dále, ibidem

¹⁹³ Viz The Anglo-scottish Union of 1707, By G.W.S. Barrow, Published in History Today Volume 19 Issue 8 August 1969, Early Modern (16th-18thC) England, Scotland

<http://www.historytoday.com/gws-barrow/anglo-scottish-union-1707#sthash.nfnsE8S8.dpuf>

¹⁹⁴ Viz ibidem

Ve Skotsku se separatistické tendence začaly projevovat s nástupem SNP – Scottish National Party. Ta byla od jejího vzniku ve třicátých letech minulého století dlouho upozaděná a spíše dokonce terčem posměchu. Zlom nastal až se zvolením Winnie Ewingové do parlamentu ve volbách v Hamiltonu roku 1967¹⁹⁵. Tato situace nesouvisela se vzrůstem separatistických tendencí, ale spíše s neschopností a strnulostí tehdejší sociálně-demokratické vlády. Od té doby vliv SNP stále rostl a roste i dnes. Pro-separatisté dosáhli uzákonění Skotského aktu v roce 1997 s rozšířením autonomie a opětovným vznikem Skotského Parlamentu o dva roky později. Definitivní zlom přišel s vítězstvím ve volbách do SP v roce 2007¹⁹⁶.

4. 2. Současná politická situace, referendum

Bylo evidentní, že vítězství SNP přinese novou vlnu pro-separatistické politiky ve Skotském parlamentu a společnosti. Na rozdíl od španělského pohledu a následného katalánského nepravomocného referenda se zde však podařilo dojít ke konsenzu s britskou vládou, která nakonec s referendem souhlasila a dokonce svými kroky napomohla jeho uskutečnění¹⁹⁷.

Otázkou pouze bylo, jakým způsobem referendum organizovat. V podstatě se nabízely dvě možnosti. Nejprve založení referenda na části 30 tzv. Skotského aktu z roku 1998, nebo na základě vytvoření nového primárního právního předpisu speciálně pro tento případ. Nakonec došlo k ustanovení sekundárnímu, které se zakládalo právě na onom Skotském aktu, konkrétně na jeho části 30¹⁹⁸.

---

¹⁹⁵ Viz str. 1-2, kap. I., The Modern SNP: From Protest to Power, Gerry Hassan, Edinburgh University Press, 2009

¹⁹⁶ Viz ibidem

¹⁹⁷ Viz str. 3, The Agreement on a Referendum on Independence for Scotland, Great Britain: Parliament: House of Lords: Select Committee on the Constitution, Stationery Office (U.k., The Stationery Office, Londýn, 13. 11. 2012

¹⁹⁸ Viz Referendum on independence for Scotland, Standard Note: SN/PC/06478 Last updated: 15 January 2013 Author: Paul Bowers Section Parliament and Constitution Centre, Library, House of Commons

Zdůvodnění pro tento krok bylo prosté; jedná se o delegaci práva na Skotský parlament, byla to právě skotská vláda, která měla tuto iniciativu směrem k referendu a jedná se o otázku s výhradně skotským zájmem¹⁹⁹.

Primárním právem mohl být speciální Skotský zákon z roku 2012. V době jednání o způsobu přenesení kompetencí však ještě byl tento zákon ve schvalovacím procesu a jeho osud nebyl jistý. Britská vláda se tak nakonec z výše zmíněných důvodů rozhodla, vzhledem ještě k malé podpoře takového kroku, že bude lepší založit propůjčení pravomoci ke konání referenda na Skotském aktu²⁰⁰.

Zvláštností pak byl volební elektorát, kdy oprávněnými voliči byli nezvykle také občané mladší 18 let a taktéž lidé, kteří neměli britské občanství a měli pouze trvalý pobyt ve Skotsku, naopak Skotové, žijící mimo území Skotska, krom vojáků ve službách britské armády, volit nemohli²⁰¹.

4. 3. Secese od Británie, její charakteristika a její účinky na vztah k EU

V případě oddělení Skotska od Británie dojde opět ke vzniku nového subjektu mezinárodního práva a je tedy nutné i zde analyzovat možné dopady na členství samostatného

---

¹⁹⁹ Viz str. 6, The Agreement on a Referendum on Independence for Scotland, Great Britain: Parliament: House of Lords: Select Committee on the Constitution, Stationery Office (U.k.), The Stationery Office, 13. 11. 2012,

V otázce použití části 30 je vhodné dále vzít na zřetel také:

Devolution Guidance Note 14 Orders made under Section 30(2) of the Scotland Act (Alterations to Legislative Competence)

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/465294/Devolution_Guidance_Note_14_orders_made_under_section_30_2_of_the_scotland_act_alterations_to_legislative_competence.pdf

²⁰⁰ Viz str. 6, The Agreement on a Referendum on Independence for Scotland, Great Britain: Parliament: House of Lords: Select Committee on the Constitution, Stationery Office (U.k.), The Stationery Office, 13. 11. 2012,

Zde ještě viz <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/11/contents/enacted>

²⁰¹ Viz Scots aren't the only ones voting on whether Scotland should become independent, Jason Karaian, September 15, 2014, <http://qz.com/262329/scots-arent-the-only-ones-voting-on-whether-scotland-should-become-independent/>

Zde je ještě vhodné poukázat na zmínku A. Schrauwenové: Secession within the Union, Intersection points of International and European Law, Universiteit van Amsterdam, ACELG – ACIL, 23/5/2014 Collected Think Pieces, Secession and the Loss of Rights for EU Citizens, Annette Schrauwen

Skotska v EU a na jeho vztah k Británii jako k mateřské zemi. Zde je nutno avizovat, že případ Skotska má svá specifika a v mnohém se odlišuje od zmíněného příkladu Katalánska.

4. 3. 1. Vztah britské vlády a parlamentu k problematice separace, ústavní specifikum

Je potřeba si opět uvědomit, že konání referenda se událo se souhlasem britské vlády a také to, že zde byl v této problematice konsenzus a vzájemná spolupráce britské a skotské vlády, kdy oba celky v roce 2012 zveřejnily své návrhy na konání skotského referenda. Tuto problematiku nejlépe vystihuje zpráva Sněmovny Lordů ohledně kooperace vlád, *The Agreement on a Referendum on Independence for Scotland*²⁰².

Následná dohoda obou vlád pak tedy zplnomocnila skotský parlament k zákonným krokům potřebným pro konání referenda. Zde je nyní patrná jasná kooperace a souhlasné stanovisko britské strany k referendu²⁰³.

Je nutné z právního hlediska vyzdvihnout, že onen přechod pravomocí se stal na základě zmiňovaného Skotského aktu, který byl však citován (jeho čl. 30) v nařízení Královské rady (*Orders in Council*)²⁰⁴. Jak ona výše citovaná zpráva zdůrazňuje, takovýto počín může mít v britském ústavním systému do budoucna velkou váhu²⁰⁵. Zvláště, zvážíme-li jedinečnou nepsanou povahu britské ústavy, spočívající v Aktech Parlamentu a dalších dokumentech, například také Královské rady²⁰⁶.

---

²⁰² Viz str. 3, *The Agreement on a Referendum on Independence for Scotland*, Great Britain: Parliament: House of Lords: Select Committee on the Constitution, Stationery Office (U.k.), The Stationery Office, Londýn, 13. 11. 2012

²⁰³ Viz ibidem

²⁰⁴ Viz 2013 No. CONSTITUTIONAL LAW DEVOLUTION, SCOTLAND Scotland Act 1998 (Modification of Schedule 5) Order 2013, Coming into force in accordance with article 2 ,..., At the Court at Buckingham Palace, ..., Present, The Queen's Most Excellent Majesty in Council, <http://www.gov.scot/Resource/0040/00404790.pdf>

²⁰⁵ Viz ibidem

²⁰⁶ Viz Britain's unwritten constitution, Article by: Robert Blackburn, Theme: Magna Carta today <http://www.bl.uk/magna-carta/articles/britains-unwritten-constitution#sthash.1iECIF1S.dpuf>

Není snad třeba zdůrazňovat, že se v tomto případě jedná o velmi relevantní precedens i v našem případě odmítavého stanoviska v referendu samotném²⁰⁷.

Za zmínku zde stojí také politický zájem vlády a hlavně vládní strany Konzervativců v čele s předsedou Davidem Cameronem. Toryové mají z dlouhodobého hlediska ve Skotsku negativní volební preference. Zejména v kontextu porovnání s výsledky Labouristů²⁰⁸.

Je evidentní, že v případě oddělení od Británie, by tento krok přispěl k lepšímu výsledku Konzervativní strany ve volbách. I v případě negativního výsledku by - dle mého názoru - mohly preference, konkrétně ve Skotsku, růst. Někteří kritici dokonce v současnosti podezírají premiéra Camerona z plánování dalšího referenda právě z tohoto důvodu²⁰⁹.

4. 3. 2. Otázka občanství, vliv na členství v EU

I zde samozřejmě hraje otázka občanství velkou roli, avšak v kontextu britského obyčejového práva ještě větší, než jinde. Není třeba již zdůrazňovat význam dočasné ztráty evropského občanství pro dotčené obyvatele, a že je vhodné, v případě jednoznačného vyslovení pro setrvání secesivního celku v Unii, zajistit vhodnými prostředky překrytí tohoto období²¹⁰.

---

²⁰⁷ Viz str. 17, Troubled Membership: Dealing with secession from a member state and withdrawal from the EU, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Global Governance Programme-127, RSCAS 2014/91

http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/32651/RSCAS_2014_91rev.pdf?sequence=3

²⁰⁸ Viz Elections 2015, SNP surges to Scottish landslide,

<http://www.bbc.com/news/election/2015/results/scotland>

²⁰⁹ Viz General Election 2015: Conservatives accused of pushing for another Scottish referendum, The Tories are undermining the Lib Dems' efforts to stop the rise of the SNP in Scotland, says Willie Rennie, Chris Green, @cghgreen, Tuesday 14 April 2015

<http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/generalelection/general-election-2015-conservatives-accused-of-pushing-for-another-scottish-referendum-10176640.html>

²¹⁰ Viz str. 21, Troubled Membership: Dealing with secession from a member state and withdrawal from the EU, Robert Schuman Centre for Advanced Studies Global Governance Programme-127, RSCAS 2014/91

http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/32651/RSCAS_2014_91rev.pdf?sequence=3

Nadále zde vidíme příklad Severního Irska jako precedens a tato situace je přesně v souladu se zájmem skotské vlády. Není však jistota, že dojde k uzákonění možnosti dvojího, skotského a britského občanství zároveň, tedy k přijetí zákonné úpravy, která by umožnila Skotům opci, případně dvojí občanství. Zde pak samozřejmě nastává otázka praktických dopadů tohoto kroku, zejména pak ve výkonu volebního práva v rámci Británie²¹¹.

Výhodou je, že by tak zůstali fakticky občany EU i po potenciálním vystoupení Skotska z Unie po secesi. Je však záhodno se domnívat, že by tento krok, pomineme-li onen praktický volební problém, byl poněkud nezvyklý z hlediska mezinárodního práva, neboť toto se snaží spíše dvojí občanství potlačovat²¹².

Tento problém je tedy mnohem komplexnější a obsahuje také dopad na ostatní občany EU, proto se mu zvláště věnuje poslední kapitola této práce.

4. 3. 3. Pravděpodobný scénář

Z parlamentní zprávy jednoznačně vyplývá, že evropský status občanů Skotska má být zaručen a neporušen a není tedy možné přerušit členství. Toto samozřejmě předpokládá scénář ztráty britského občanství při secesi a tím i ztrátu občanství evropského. To je tedy poněkud zajímavý konflikt pravděpodobných scénářů²¹³.

---

²¹¹ Viz str. 21, *Troubled Membership: Dealing with secession from a member state and withdrawal from the EU*, Robert Schuman Centre for Advanced Studies Global Governance Programme-127, RSCAS 2014/91,

http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/32651/RSCAS_2014_91rev.pdf?sequence=3
Nadále je vhodné zde uvést také článek Jo Shawa: *SCOTTISH CITIZENSHIP: NOW IS THE TIME TO START DISCUSSING IT*, Jo Shaw

<http://citsee.eu/citsee-story/scottish-citizenship-now-time-start-discussing-it>

²¹² Viz ibidem

²¹³ Viz *The foreign policy implications of and for a separate Scotland*, HC 643, Graham Avery, Senior Member of St. Antony's College, Oxford University, Senior Adviser at the European Policy Centre, Brussels, and Honorary Director-General of the European Commission

4. 3. 3. 1. *Pohled evropských institucí a zástupců na otázku znovupřijetí Skotska do Unie*

Z prvního pohledu se zdá, jakoby se náhled institucí EU a jejich zástupců na případy Skotska a Katalánska nelišil. Opět lze zmínit univerzální stanovisko třetí strany, kterák spatřují nově vzniklý stát jak Barroso, tak van Rompuy.²¹⁴

Skotská vláda však tyto komentáře předních představitelů Unie na svůj případ nevztahuje a naopak poukazuje na to, že se týkají pouze situace v Katalánsku:

*"Tyto komentáře se jednoznačně a výslovně týkají situace ve Španělsku a Katalánsku – ne ve Skotsku, kde jsou ústavní okolnosti velice odlišné, jak je patrné v Edinburghské dohodě (Edinburgh Agreement)."*²¹⁵

V návaznosti na toto téma nadále mluvčí skotské vlády dodala, že ve lhůtě 18 měsíců mezi případným vyslovením se pro separaci a samotným nabytím nezávislosti na Británii by bylo možné a reálné vyjednat specifika nezávislého členství v Unii. Vláda se zde opírá o názory mezinárodních expertů a o vzájemnou korespondenci s Komisí²¹⁶.

4. 3. 3. 2. *Pravděpodobný scénář, aplikace čl. 48 vs. čl. 49*

Hlavním argumentem zde ale je použití čl. 48 SEU, který se na tuto problematiku však vztahuje pouze nepřímo. Z analýzy, kterou jsem provedl v kap. 2, pak jednoznačně vyplývá, že aplikace tohoto ustanovení není z hlediska aktuální situace příliš pravděpodobná. V konkrétním případě Skotska se nadále můžeme opřít o stanovisko britské vlády, která odmítá předbíhat případnou skotskou samostatnost také v případě vznesení předběžné otázky

---

²¹⁴ Viz Barroso doubts Scotlands EU membership, září 2012, <http://www.theguardian.com/politics/2012/sep/12/barroso-doubt-scotland-eu-membership>
<http://www.ibtimes.co.uk/scottish-independence-no-automatic-admission-eu-after-yes-vote-brussels-warns-1464569>

²¹⁵ Viz Van Rompuy torpedoed SNP claims on EU membership, 14 Dec 2013/Magnus Gardham, Political Editor, http://www.heraldscotland.com/news/13136306.Van_Rompuy_torpedoed_SNP_claims_on_EU_membership/

²¹⁶ Viz ibidem

ohledně členství v EU a tím nepřímo naznačuje také svůj postoj k případnému návrhu změny Smluv podle čl. 48, který by se navíc musel začít realizovat ještě před případným osamostatněním Skotska²¹⁷.

Zde je nutno podotknout, že i když EU konstatovala, že právní stanoviska k tomuto lze poskytovat jen členským státům²¹⁸, přesto se zřejmě takové stanovisko na jaře 2013, tedy ještě před konáním referenda, dostalo do rukou skotské vlády. Ta však odmítla zveřejnit, jakého charakteru ono stanovisko bylo. Jediné, co bylo zveřejněno, bylo, že

„Důležitým dokumentem je zde Bílá kniha, která stanoví podmínky pro zisk nezávislosti a bude v souladu s právním stanoviskem, které jsme obdrželi.“²¹⁹

Opět můžeme zmínit licenci Komise či Parlamentu, kteří podle čl. 48 mohou také podávat návrhy na změny Smluv Radě. Tato varianta se však - z hlediska praktického příklonu samotných představitelů EU k užití čl. 49 SEU – zdá možná ještě méně pravděpodobná²²⁰.

Článek 49 se pak vztahuje na regulérní přistoupení nového člena do Unie. Ani v případě postupu podle čl. 49, který zde mám za pravděpodobnější řešení, se však nemusí naplnit scénáře skeptiků, např. ze strany Labouristů, kteří se domnívají, že Skotsko bude ordinérním čekatelem na členství jako další, třeba balkánské země²²¹.

Musíme opět vzít v potaz jedinečnost této situace a politické i ekonomické zájmy zúčastněných stran – i v kontextu zájmů samotných skotských občanů. Je tak vysoce pravděpodobné, že by zde došlo k vyjednání platnosti Smluv a evropského práva na skotském

---

²¹⁷ Viz Van Rompuy torpedoes SNP claims on EU membership, 14 Dec 2013/Magnus Gardham, Political Editor, http://www.heraldscotland.com/news/13136306.Van_Rompuy_torpedoes_SNP_claims_on_EU_membership/

²¹⁸ Viz ibidem

²¹⁹ Viz Ministryně zahraničních věcí Fiona Hyslop, rozhovor pro BBC, Scottish referendum: EU legal advice received but will not be disclosed, 16 May 2013, From the section, Scotland politics <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-22550425>

²²⁰ Viz Čl. 48-49, Smlouvy o EU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/135-article-48.html>

²²¹ Viz Van Rompuy torpedoes SNP claims on EU membership, 14 Dec 2013 / Magnus Gardham, Political Editor, http://www.heraldscotland.com/news/13136306.Van_Rompuy_torpedoes_SNP_claims_on_EU_membership/

území ještě před přístupem dle čl. 49, tedy před schválením skotské akcese ostatními členskými státy²²².

Tento krok v hrubých obrysech připomíná onen inverzní kyperský scénář, zmiňovaný v předcházející kapitole.

Pro podepření argumentace i zde bude potřeba připomenout ono ustanovení čl. 34, Vídeňské úmluvy o sukcesi států v mezinárodním právu, kdy se odborníci i v případě Skotska přiklánějí na stranu řešení dle vzoru mezinárodního práva pro mezinárodní organizace a tedy přerušení kontinuity členství v případě, že toto vyplývá z právních poměrů mezinárodní organizace; zde tedy konkrétně z praktických názorů jejich představitelů. Profesor Allen Boyle pak konkrétně zmiňuje, že SEU je právě takovou smlouvou, u níž je automatická kontinuita v tomto případě vyloučena. Zároveň však dodává, že Británie není smluvní stranou této dohody a že je tak její užití a váha nejisté. Aplikace tohoto procesu je však přesto více než pravděpodobná²²³.

4. 3. 4. Procedurální stránka případného znovupřijetí.

Bylo by vhodné se zde zaměřit na to, jak bude probíhat vyjednávání o podrobnostech případného znovupřijetí.

„Následně po hlasování pro nezávislost bude skotská vláda ihned usilovat o diskuzi s vládou Westminsterskou a s členskými státy a institucemi EU za účelem umožnění hladkého přechodu členství v EU v den, kdy se Skotsko stane nezávislou zemí.“²²⁴

---

²²² Viz str. 2, An Independent Scotland: The Road to Membership of the European Union Stephen Tierney* and Katie Boyle*, ESRC Scottish Centre on Constitutional Change Briefing Paper: 20 August 2014

²²³ Viz str. 93-94, Annex A Opinion: Referendum on the Independence of Scotland – International Law Aspects Professor James Crawford SC Professor Alan Boyle, Scotland analysis: Devolution and the implications of Scottish independence, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/79408/Annex_A.pdf

²²⁴ Viz Accession of an Independent Scotland to the European Union: A View of the Legal Issues, Stephen Tierney, ESRC Scottish Centre on Constitutional Change, Briefing Paper 2, December 2013, <http://www.centreonconstitutionalchange.ac.uk/sites/default/files/papers/ESRC%20Briefing%20on%20Scotland%20and%20European%20Union.pdf>

Z tohoto se dá vydedukovat, že Velká Británie bude v případě souhlasného stanoviska v referendu o secesi hrát roli jedné ze stran v procesu znovuzískání členství, i když to bude zřejmě role nepřímá a jak vyplývá z předešlých podkapitol také nepřilíš chtěná. Osobně bych se však přiklonil k alternativě větší koncentrace vyjednávacích pravomocí do rukou skotské vlády a to ještě před nabytím samostatnosti²²⁵.

Podobný názor vyplývá i z myšlenky G. Averyho, předního britského odborníka na evropské právo a čestného generálního ředitele Komise. Ten se domnívá, že by Skotsko, respektive skotská vláda, mohla být účastna přístupových jednání v rámci svého kladného postoje k budoucímu členství a to by následně znamenalo pokračování jednacího procesu mezi Skotskou vládou, evropskými institucemi a parlamenty ostatních členských zemí včetně toho skotského. To, že by vláda ještě neexistujícího státu nemohla být takového kroku podle čl. 49 schopna, by pak nemělo vliv. Zde by pak bylo reálné, že by v den osamostatnění Skotska přistoupila země k EU²²⁶.

I v tomto případě tedy bude záležet na stanovisku ostatních států Unie a zejména pak bude zajímavý postoj Španělska, potýkajícího se s podobnou situací²²⁷.

---

²²⁵ Viz Accession of an Independent Scotland to the European Union: A View of the Legal Issues Stephen Tierney, ESRC Scottish Centre on Constitutional Change, Briefing Paper 2, December 2013 <http://www.centreonconstitutionalchange.ac.uk/sites/default/files/papers/ESRC%20Briefing%20on%20Scotland%20and%20European%20Union.pdf>

²²⁶ Viz bod č. 10, HC 643, The foreign policy implications of and for a separate Scotland, Graham Avery, Senior Member of St. Antony's College, Oxford University, Senior Adviser at the European Policy Centre, Brussels, and Honorary Director-General of the European Commission, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmselect/cmfaaff/writev/643/m05.html>

²²⁷ Viz bod č. 142, Annex A Opinion: Referendum on the Independence of Scotland – International Law Aspects, Professor James Crawford SC, Professor Alan Boyle, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/79408/Annex_A.pdf,

Viz v tomto dále: Str. 93-94, Annex A Opinion: Referendum on the Independence of Scotland – International Law Aspects Professor James Crawford SC Professor Alan Boyle, Scotland analysis: Devolution and the implications of Scottish independence, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/79408/Annex_A.pdf

4. 4. Analýza rozdílů mezi katalánským a skotským scénářem

Z předešlých kapitol vyplývá, že na první pohled dva podobné případy separatistických tendencí v EU, jsou ve skutečnosti ve většině základních atributů diametrálně odlišné. Z těchto odlišností pak plynou rozdíly mezi scénáři, kteréžto pravděpodobně nastanou v otázkách členství v EU. Hlavní lišící se témata jsou následující:

4. 4. 1. Ústava

Zatímco v rámci Španělské ústavy je jasně stanovena unitární a nedílná charakteristika státního území, v případě Británie nic takového neexistuje a ani nemůže. Pšaná ústava zde totiž neexistuje a největší důraz je kladen, v souladu s Common Law, na právo precedentu. V rámci Katalánského scénáře by tak pro poklidnou separaci byla reforma ústavy nezbytná, v případě Británie již vlastně k takové reformě nepřímo došlo, nebo bylo alespoň dosaženo položení základů pro takovou změnu.

4. 4. 2. Občanství

Občanství jako nejdůležitější atribut individualizované stránky secese a důležitý element v rámci kontinuity členství je v obou případech také odlišná. V případě Španělska je evidentní, podle vyjádření oficiálních autorit, že dojde ke ztrátě občanství pro Katalánce v případě jejich separace, skutečnost je však – jak se ukáže v následující kapitole – docela jiná. Naproti tomu v případě Británie, vzhledem k jejímu obyčeji v otázce občanství existuje evidentní shoda v možnosti zachování britského občanství pro občany odtrženého území, zde tedy Skotska. Toto, v kontextu názoru EU na požadavek občanské iniciativy o zaručení automatické kontinuity (viz výše), může znamenat značnou výhodu a minimálně usnadnění postupu v rámci kontinuity skotského členství v Unii.

4. 4. 3. Kooperace

Tato oblast je úzce spjata s otázkou ústavnosti. Je evidentní, že pohled britské vlády je diametrálně odlišný od pohledu vlády Španělska. Zatímco španělská vláda opakovaně dementovala jakékoliv otázky referenda o separaci Katalánska, v případě Británie bylo Skotského referenda dosaženo konsenzem britské a skotské vlády. Tento krok jednoznačně napovídá kooperované secesi v rámci Británie. V rámci otázky katalánského členství v Unii jsme mohli pozorovat negativní názor Unie na unilaterální secesi. I když je tento pohled ve značném kontrastu s postupem a vztahem Unie k problematice Kosova, jedná se stále o relevantní názor.

4. 4. 4. Unie

Postoj Unie se v případě vnitřní secese zdá být univerzální a - přestože se odlišné strany snaží distancovat od názorů výslovně se vztahujících na stranu druhou – zejména tedy v případě Skotska – dá se předpokládat, že v základech bude přístup Unie shodný – tedy bude převládat názor, že dojde k vystoupení z Unie po separaci. Bude pak následně záležet na vyjednávacích schopnostech a faktických možnostech daného regionu, zdali dojde k ujednání zvláštních přístupových podmínek, či – zejména v případě Skotska – ke sjednání vstupu v okamžiku rozdělení a k plynulému přechodu členství. Je však nepochybné, že pozice Skotska je – v porovnání s Katalánskem – výhodnější.

5. Analýza subjektivního dopadu vnitřní secese, otázka vlivu na občany EU

Již předcházející kapitoly se okrajově věnovaly otázce občanství a je evidentní, že při řešení problematiky vnitřního rozšíření Unie, se nelze tomuto tématu vyhnout. Je vhodné je analyzovat zejména z hlediska dopadu secese na jednotlivce nejen z dané oblasti, ale také na ostatní občany Unie. Navíc i zde je samozřejmě možné spatřovat rozdíly mezi jednotlivými separatistickými regiony EU a přiblížit si tak v kontextu praktického pohledu orgánů EU pravděpodobný sled událostí v případě secese.

5. 1. Charakteristika občanství EU, vliv na otázku secese

Nejprve je potřeba dodat, že EU je konstruována jako společenství států, nikoliv společenství občanů. To vyplývá přímo ze zakládajících smluv a nepřímo pak z čl. 20, odst. 1 SFEU, kde se uvádí, že občanem Unie je ten, kdo disponuje občanstvím některého z jejich členských států²²⁸.

Z tohoto jednoznačně vyplývá vázanost občanství Unie na občanství jejího člena, akcesorita a komplementarita tohoto institutu. V případě, že tedy dojde k secesi a tím pádem ke ztrátě občanství členského státu, dojde u občanů odděleného celku také ke ztrátě občanství Unie. V podobném duchu se vyjádřila také Komise v odpovědi na dříve zmíněnou iniciativu skupiny Reagrupment International²²⁹, která požadovala automatickou kontinuitu občanství EU.

---

²²⁸ Viz čl. 20, SFEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union-and-comments/part-2-non-discrimination-and-citizenship-of-the-union/162-article-20.html>, viz také: SECESIÓN Y PERTENENCIA A LA UNIÓN EUROPEA: DE ESCOCIA A CATALUÑA, Dr. Alfredo Galán Galán, Profesor de Derecho Administrativo, Universidad de Barcelona, Institut de dret públic, Universitat de Barcelona, 16.10.2014

²²⁹ Viz <https://britain-europe.com/2015/10/22/could-an-independent-catalonia-rejoin-the-eu-the-debate-is-on/>, dále Viz Odpověď Komise na návrh skupiny Reagrupment Internacional: Brusel 30.5. 2012, C(2012)3689 final, SG-Greffe (2012) D/8977 Srov. D. Joan Carretero Grau, viz http://www.reagrupament.cat/reagrupament/documents/iniciativa_ciudadana_europea_ampliacio_interna_ue

pro dotčený region, respektive jeho obyvatele. Lze zde vidět mimo jiné také paralelu mezi nemožností této automatické kontinuity z důvodu vázanosti občanství Unie na občanství jejího člena a nemožností automatické kontinuity členství oddělujícího se regionu²³⁰.

Z tohoto a také z předešlých kapitol tedy vyplývá, že osud občanství, jak národního, tak přeneseně i evropského, tedy závisí na vnitrostátní úpravě mateřského státu. Tento názor sdílí také prof. G. Garzón z Barcelonské Univerzity, který této problematice navíc dodává další zajímavý aspekt:

„Nelze říci, ... jestli by si v případě secese uchovali všichni Katalánci španělskou národnost ... jelikož se to v praxi mezinárodního práva nikdy nestalo.“²³¹

Profesor Garzón se takto vyjádřil před Komisí pro právní otázky Katalánského Parlamentu 11. března 2014 a je evidentní, že z něj vychází určitá skepse vzhledem k otázce, zdali by tento krok uchování si občanství byl vůbec v praxi možný.

5. 2. Odlišnosti a specifika okolo zachování občanství mateřského státu na příkladu Katalánska

V případě Katalánska jsem došel k závěru, že automatická kontinuita není možná a následuje tedy přerušení členství regionu v Unii a s tím také přerušení členství v Schengenském prostoru, Eurozóně atd. Výše jsem však uvedl rozdíl mezi společenstvím států a společenstvím občanů. Co tento krok bude znamenat pro samotné Katalánce?

Je zřejmé, že stěžejní otázkou bude občanství Unie, respektive tedy zachování španělského občanství. Ze všech stran se ozývá, že v případě secese dojde automaticky ke ztrátě španělského občanství u všech Katalánců. A nebylo to jen ze strany centrální vlády²³².

---

²³⁰ Viz <https://britain-europe.com/2015/10/22/could-an-independent-catalonia-rejoin-the-eu-the-debate-is-on/>, dále viz Odpověď Komise na návrh skupiny Reagrupment Internacional: Brusel 30.5. 2012, C(2012)3689 final, SG-Greffe (2012) D/8977 Srov. D. Joan Carretero Grau, viz. http://www.reagrupament.cat/reagrupament/documents/iniciativa_ciudadana_europea_ampliacio_interna_ue

²³¹ Viz str. 5, poznámka pod čarou, Independencia de Cataluña y nacionalidad española, Oriol Vidal-Aparicio, http://www.constitucio.cat/wp-content/uploads/2015/09/Vidal20150924_IndCatNacEsp.pdf

²³² Viz str. 4, ibidem

„Nechceme, aby nás nutili vybrat mezi tím, jestli jsme Katalánci, nebo Španělé.“²³³

Takto agitoval volební program Partido Popular de Cataluña před volbami v roce 2012. Z čehož jasně vyplývá nemožnost ponechání si španělského občanství při vzniku samostatného Katalánska. K tomuto se připojil také tehdejší španělský ministr spravedlnosti - Alberto Ruiz-Gallardón:

„Existují stovky tisíc katalánských občanů, kteří nechtějí být nuceni zřít se jedné, či druhé identity.“²³⁴

Takto reagoval dokonce i předseda vlády Španělska Mariano Rajoy, který 31. března 2015 řekl, že by katalánská nezávislost znamenala minimálně pro většinu Katalánců ztrátu španělského a tím i evropského občanství. Zdá se to tedy jako nevyhnutelné²³⁵.

Proto, abychom mohli dopad na jednotlivce v tomto případě analyzovat, je potřeba nahlédnout do španělské Ústavy a zákonů²³⁶.

V článku 11 Ústavy se uvádí nejprve v odstavci 1, že se získání, uchování a ztráta občanství řídí zákonem. V navazujícím odstavci se pak doplňuje, že občanství nemůže být nikdo zbaven. Znamená to tedy absolutní trvání jednou nabytého španělského občanství a jistotu občanství evropského pro Katalánce? Situace není tak jednoduchá²³⁷.

V případě, že daný občan (Katalánc) splní podmínky uvedené v čl. 17 Španělského občanského zákoníku, skutečně nemůže být dle čl. 11 Ústavy občanství zbaven. Co však tato nemožnost zbavení občanství v praxi znamená? Znamená právě nemožnost svévolného zbavení občanství, tedy bez relevantního právního titulu²³⁸.

Tento poznatek nás vrací zpět k odstavci 1, článku 11 Ústavy, který nás odkazuje na zákonnou úpravu. A tím pádem zpět na Občanský zákoník. Jeho článek 24 nám pak přibližuje čtyři možné podmínky, za nichž může dojít ke ztrátě občanství Španělského království²³⁹:

---

²³³ str. 4, Independencia de Cataluña y nacionalidad española, Oriol Vidal-Aparicio, http://www.constitucio.cat/wp-content/uploads/2015/09/Vidal20150924_IndCatNacEsp.pdf

²³⁴ Ibidem

²³⁵ Viz ibidem

²³⁶ Viz str. 7-9 ibidem

²³⁷ Viz ibidem

²³⁸ Viz ibidem

²³⁹ Viz ibidem

„1. Španělské občanství ztratí ti emancipovaní občané, kteří mají trvalý pobyt v cizině a dobrovolně získají jiné občanství či používají výhradně cizí občanství, které získali již dříve. Ke ztrátě dojde po uplynutí lhůty tří let od nabytí cizího občanství či od emancipace. Této ztrátě lze nicméně zamezit tím, že dotčení občané v dané lhůtě projeví vůli zachovat jejich španělské občanství matričnímu zmocněnci (Registro Civil). Zisk občanství španělsky mluvících jihoamerických zemí, Andorry, Filipín, Rovníkové Guiney či Portugalska není dostatečný k tomu, aby způsobil ztrátu španělského občanství podle tohoto odstavce.“²⁴⁰

Emancipovanými občany se zde myslí ti, kteří opustili španělské území. V tomto případě by tak za tyto emancipované občany bylo možno považovat také Katalánce a není tedy pochyb o tom, že by se tento odstavec na jejich pozici vztahoval. Na druhou stranu můžeme uvažovat o tom, že by bylo Katalánsko pravděpodobně přidáno do seznamu oněch zemí, na které se ztráta občanství nevztahuje.

---

²⁴⁰ Viz str. 7-9, Independencia de Cataluña y nacionalidad española, Oriol Vidal-

Aparicio, [http://www.constitucio.cat/wp-](http://www.constitucio.cat/wp-content/uploads/2015/09/Vidal20150924_IndCatNacEsp.pdf)

[content/uploads/2015/09/Vidal20150924_IndCatNacEsp.pdf](http://www.constitucio.cat/wp-content/uploads/2015/09/Vidal20150924_IndCatNacEsp.pdf), dále viz Čl. 24, Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil. Ministerio de Gracia y Justicia «BOE» núm. 206, de 25 de julio de 1889, Referencia: BOE-A-1889-4763, TEXTO CONSOLIDADO, Última modificación: 6 de octubre de 2015, Legislación consolidada, <https://www.boe.es/buscar/pdf/1889/BOE-A-1889-4763-consolidado.pdf>

Pro úplnost je zde vhodné zmínit také fakt, že existují i další zmíněné způsoby ztráty španělského občanství, kterým se tento článek věnuje. Pro naše účely je však stěžejní odst. 1. Přesto zde uvádím další možnosti:

2. En todo caso, pierden la nacionalidad española los españoles emancipados que renuncien expresamente a ella, si tienen otra nacionalidad y residen habitualmente en el extranjero.

3. Los que habiendo nacido y residiendo en el extranjero ostenten la nacionalidad española por ser hijos de padre o madre españoles, también nacidos en el extranjero, cuando las leyes del país donde residan les atribuyan la nacionalidad del mismo, perderán, en todo caso, la nacionalidad española si no declaran su voluntad de conservarla ante el encargado del Registro Civil en el plazo de tres años, a contar desde su mayoría de edad o emancipación. Téngase en cuenta que la disposición adicional segunda de la Ley 36/2002, de 8 de octubre, de modificación del Código Civil en materia de nacionalidad, establece que la causa de pérdida prevista en este apartado sólo será de aplicación a quienes lleguen a la mayoría de edad o emancipación después del 9 de enero de 2003, fecha de su entrada en vigor.

4. No se pierde la nacionalidad española, en virtud de lo dispuesto en este precepto, si España se hallare en guerra.“

Vzhledem k tomu, že se nedá očekávat, že bude příliš občanů, kteří by se občanství zřekli dle odstavce 2, bude nás jistě zajímat spíše odstavec první, neboť jistě bude – nejen z evropského kontextu – v zájmu většiny Katalánců ponechání si španělského občanství.

Postačí k tomu tedy pouze vyjádření vůle si toto občanství ponechat a to do tří let od nabytí či používání občanství nového – zde tedy katalánského. Toto ustanovení tak bylo zřejmě přehlíženo nejen odpůrci katalánské samostatnosti, politickými špičkami Španělska, ale také mnoha Katalánci²⁴¹.

Tímto krokem dle Občanského zákoníku by se tak docílilo uchování jak španělského, tak katalánského občanství a došlo by k výraznému paradoxu, neboť by v tomto případě Katalánsko nebylo členem EU, ani dalších institucí (alespoň dočasně), avšak jeho občané, kteří by měli danou vůli, by zůstali občany Unie se všemi právy a povinnostmi, které k tomuto institutu náleží dle článku 20, odst. 2 SFEU²⁴².

I když se tato samotná situace může jevit jako nezvyklá, není neobvyklá a můžeme zde vidět paralelu například v souvislosti s Francouzi žijícími ve Švýcarsku či Němci, kteří žijí v Norsku, v obou případech se jedná o občany EU v návaznosti na německé, potažmo francouzské občanství, kteří žijí a mají občanství v zemi mimo EU²⁴³.

5. 3. Vliv vnitřního rozšíření na práva občanů ostatních členských států Unie, otázka volného pohybu osob

Další – s touto problematikou související otázkou – je samozřejmě výkon a existence práv občanů ostatních členských států Unie, zejména pak těch, nacházejících se přímo na území nově vzniklého státu či území, dotčeném separací od původního člena. Takoví občané si samozřejmě zachovají své občanství a tím také občanství evropské, je však jasné, že jejich práva budou nějakým způsobem dotčena²⁴⁴.

---

²⁴¹ Viz str. 7-9, *Independencia de Cataluña y nacionalidad española*, Oriol Vidal-Aparicio, http://www.constitucio.cat/wp-content/uploads/2015/09/Vidal20150924_IndCatNacEsp.pdf,

²⁴² Viz str. 20 a násl. *Ibidem*

²⁴³ Viz *ibidem*

²⁴⁴ Viz *Secession within the Union, Intersection points of International and European Law*, Universiteit van Amsterdam, ACELG – ACIL, 23/5/2014, *Collected Think Pieces, State Succession and EU Citizenship*, Paula García Andrade

To se nebude týkat práv, souvisejících s diplomatickou ochranou evropských občanů ve třetích zemích, ani práva petičního směrem k Evropskému Parlamentu a ani práv souvisejících s právní ochranou Evropského ombudsmana. Samozřejmě se to nebude týkat práva na kontaktování evropských institucí v jakémkoli jazyku členského státu a následného práva na odpověď v tomto jazyce²⁴⁵.

Hlavním právem, které bude v tomto případě dotčeno, je logicky právo na volný pohyb osob. O to budou občané EU v daném odtrhnutím se státě ochuzeni. Tato problematika souvisí také s již zmiňovaným podmíněným vystoupením ze Schengenského prostoru. Toto však nezabraňuje nově vzniklému státu, aby ve svém vnitrostátním předpise takový volný pohyb občanům EU umožnil²⁴⁶.

Vzhledem ke kladnému vztahu obou zde probíraných regionů ke znovupřijetí do Unie je tento krok v podání nově vzniklého státu velmi pravděpodobný.

Musíme si uvědomit, že s tímto souvisí také výkon dalšího důležitého občanského práva Unie, aj. práva volebního a to jak pasivního, tak aktivního. V tomto případě je právo zajištěno pouze občanům EU, žijícím na území některého členského státu. Zdali bude možné takto volební právo vykonávat, však v tomto případě bude záležet na vnitrostátní úpravě státu původu konkrétního občana EU²⁴⁷.

Jako velký paradox pak lze vnímat fakt, že někteří občané nově vzniklého státu budou mít zachována práva občana EU, podobně jako občané ostatních členských států na nově vzniklém území, a budou tedy mít zajištěn volný pohyb v rámci EU, a ostatní občané nového státu toto právo mít nemusejí. To je například situace v případě Katalánska, za předpokladu, že ne všichni Katalánci prohlásí v dané lhůtě, že si chtějí ponechat španělské občanství²⁴⁸.

Na tyto občany pak bude pohlíženo jako na občany třetího státu a bude tím samozřejmě omezen nejen jejich pohyb v Unii, ale také například právo na volný pohyb jejich rodinných příslušníků v případě zaměstnání v členském státě.

---

²⁴⁵ Viz *Secession within the Union, Intersection points of International and European Law*, Universiteit van Amsterdam, ACELG – ACIL, 23/5/2014, Collected Think Pieces, State Succession and EU Citizenship, Paula García Andrade

²⁴⁶ Viz *ibidem*

²⁴⁷ Viz *ibidem*

²⁴⁸ Viz *Secession within the Union, Intersection points of International and European Law*, Universiteit van Amsterdam, ACELG – ACIL, 23/5/2014 Collected Think Pieces, Secession and the Loss of Rights for EU Citizens, Annette Schrauwen

Bude zde vůbec problém s jejich pracovním uplatněním, vzhledem ke zřejmému problému s uznáním diplomů a certifikátů²⁴⁹.

Zcela paradoxní pak může být nastalá situace, kdy si občané na území nového státu ponechají původní občanství mateřské země, avšak nenabydou již občanství nové, například katalánské. Lze se domnívat, že v tomto případě bude jejich pozice podobná té u občanů ostatních států Unie, tedy bude zachován volný pohyb po EU, avšak budou čelit zřejmým restrikcím na území vlastního státu. Toto je však pouze hypotetický případ, kdy by nově vzniklý stát nepovolil dvojí občanství a donutil tak obyvatele k rozhodnutí se mezi ponecháním si občanství evropského, či získáním občanství nového²⁵⁰.

Jako nejvhodnější scénář v tomto ohledu tak sledávám uzavření dohody o volném pohybu osob mezi Uníí a nově vzniklým státem. Tato dohoda by mohla zamezit výše zmíněným nežádoucím situacím a usnadnit tak praktické fungování státu a zejména jeho občanů v mezidobí před předpokládaným znovupřijetím do Unie. Neboť, jak zmiňuje ve svém článku Annette Schrauwenová, jednostranné uzákonění právního předpisu v dotčeném státě není způsobilé docílit všech účinků s ohledem na mezinárodní aspekt evropského občanství²⁵¹.

Takto zmiňovaná dohoda by se mohla inspirovat již existujícími dohodami o volném pohybu osob. Jednak Dohodou o volném pohybu osob se Švýcarskem a pak také Dohodou o Evropském Hospodářském Prostoru. Dohoda se Švýcarskem obecně zajišťuje, že se smluvní strany pokusí všemi prostředky umožnit, aby práva a povinnosti shodné s těmi, které jsou obsaženy v právních předpisech EU a které jsou v ní zmíněny, platily také mezi těmito stranami²⁵².

---

²⁴⁹ Viz *Secession within the Union, Intersection points of International and European Law*, Universiteit van Amsterdam, ACELG – ACIL, 23/5/2014 Collected Think Pieces, *Secession and the Loss of Rights for EU Citizens*, Annette Schrauwen

²⁵⁰ Viz *ibidem*

²⁵¹ Viz *ibidem*

²⁵² Viz *ibidem*, dále pak viz čl. 16, *Agreement between the European Community and its Member States, of the one part, and the Swiss Confederation, of the other, on the free movement of persons - Final Act - Joint Declarations - Information relating to the entry into force of the seven Agreements with the Swiss Confederation in the sectors free movement of persons, air and land transport, public procurement, scientific and technological cooperation, mutual recognition in relation to conformity assessment, and trade in agricultural products*, Official Journal L 114, 30/04/2002 P. 0006 – 0072, [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22002A0430\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22002A0430(01):EN:HTML)

Také Dohoda o EHP obsahuje ustanovení ve stejném smyslu. Oba dokumenty navíc zdůrazňují, v případě nutnosti a vhodnosti, aplikaci zásad evropského práva a judikatury SDEU²⁵³; ustanovení Dohody o EHP, která jsou shodná s právem EU pak navíc:

„mají, v jejich implementaci a aplikaci, být interpretována v souladu s příslušnými rozsudky SDEU předcházejícími podpisu této Dohody.“²⁵⁴

Nakonec je zde potřeba ještě zdůraznit, že takto koncipovaná dohoda nevyklučuje svým charakterem rozdílný vývoj v otázce volného pohybu osob, který by se odlišoval od praxe EU a zároveň také poskytuje onomu nečlenskému státu dostatečnou volnost upravovat tuto otázku v rámci svého vnitrostátního práva. Dle vzoru Dohody o EHP by bylo možno ještě dodat zaručení nabytých práv bez ohledu na odlišný vývoj situace v rámci Unie, což je dost specifický krok, bonifikující občany dotčeného regionu²⁵⁵.

---

²⁵³ Viz Secession within the Union, Intersection points of International and European Law, Universiteit van Amsterdam, ACELG – ACIL, 23/5/2014 Collected Think Pieces, Secession and the Loss of Rights for EU Citizens, Annette Schrauwen

²⁵⁴ Viz Čl. 6, Dohoda o EHP, dále zde viz The Agreement on the European Economic Area (EEA): A Guide to the Free Movement of Goods and Competition Rules, Thérèse-Blanchet, Risto Piipponen, Maria Westman-Clément, Clarendon Press, 1994, a dále viz ibidem

²⁵⁵ Viz Secession within the Union, Intersection points of International and European Law, Universiteit van Amsterdam, ACELG – ACIL, 23/5/2014 Collected Think Pieces, Secession and the Loss of Rights for EU Citizens, Annette Schrauwen

Závěr

Na počátku této práce stála domněnka nemožnosti automatické kontinuity členství v případě secese regionu z členského státu Unie a jeho osamostatnění. V průběhu zkoumání jsem došel k závěru, že tato otázka je závislá na relativně velkém množství faktorů a jejich vyhledávání se ukázalo jako boj s porovnáváním opačných názorů. Je nutné tady ještě jednou zmínit velký význam médií, který mi byl jasný od počátku, ale během práce se zdroji jsem se utvrdil v jeho síle. Potřeba je však také dodat, že se nelze omezit na konstatování, že regionální média favorizují separaci, zatímco celostátní pak unitu státního celku. Jedná se o mnohem více politickou, než národnostní debatu, jak je konečně patrné z kapitoly o Skotsku. Z toho jednoznačně vyplývá, že některé faktické stránky věci jsou – ať už úmyslně či z nedbalosti – opomíjeny nebo mylně podávány. To je příklad třeba otázky španělského občanství v poslední kapitole. Právě tyto misinterpretace a nepravdy, prezentované často politickými špičkami v médiích, pak mají v konečném důsledku vliv na mylnou představu o pravděpodobném scénáři v případě secese daného regionu a – logicky – také na vůli obyvatel tohoto regionu k jeho separaci.

Úkolem zde tedy bylo postupovat dle autentických a nezkrivených zdrojů, ze kterých by bylo patrné další směřování dané oblasti po separaci a osamostatnění. Něco takového však – v kontextu absence přímého precedentu - znamenalo vyhledávat a analyzovat podobné případy, jako se tomu děje v kapitolách 1 a 2 a následně toto porovnávat s aktuálním zněním primárního práva a povahou vyjádření představitelů Unie a předních odborníků na ústavní a evropské právo z dotčených lokalit; to pak zejména v kapitolách případové studie Skotska a Katalánska.

Výsledkem tohoto porovnání bylo relativně jasné znění primárního práva, zejména pak čl. 48-50 SEU a jednota v projevech představitelů Unie, tedy až na někdejšího předsedu Komise Barrosa, a – naproti tomu – naprostá odlišnost v postavení dvou probíraných regionů; na jedné straně zdánlivě neproniknutelná ústavní bariéra v případě Španělska, která je ještě potvrzena neoprávněnou obavou o ztrátu evropského občanství, a na straně druhé vzájemný

konsenzus britské a skotské vlády, podpořený reálnou možností zachování tohoto občanství a také možností plynulé kontinuity členství. Přes mnohdy shodné vnímání těchto dvou separatistických ohnisek, je jejich odlišnost po bližším zkoumání ohromující.

Otázkou zůstává, jak bude ve skutečnosti – v případě, že k secesi dojde – reagovat Unie. Je zřejmé, že úpravy primárního práva před získáním nezávislosti tak, jak naléhal prof. Matas, se nejspíše nedočkáme, neboť taková reálná možnost zde již – v případě Skotska – byla a nic podobného se nestalo. Jak jsme však viděli na příkladu sjednocení Německa, není zde taková alternativa ani potřebná a dle mého názoru není ani chtěná. Byla by totiž zbytečně zdlouhavá a – vzhledem ke schvalovacímu procesu – zřejmě také neschůdná.

Jak zdůrazňuje většina odborníků a autorů publikací na toto téma, jedná se zde o spekulace, co se stane, neboť s jistotou to předpovědět nelze. Jako jediná jistota tak zůstává vystoupení z Unie v případě regulérního oddělení, přesně podle výkladu obou zmiňovaných předsedů Komise. Musím zde říct, že s ohledem na obsah kapitol 3 a hlavně 4 věřím, s důrazem na názor prof. Averyho, s nímž se ztotožňuji, v plynulou kontinuitu skotského členství v Unii, respektive v možnost jejího vyjednání.

Zcela zvláštní je pak otázka subjektivního dopadu vnitřní secese na jednotlivce s paradoxy, které toto – v kapitole 5 - přináší. Řekl bych, že zde, více, než kdekoli jinde, je nutnost uzavření dohod nového státu s EU nejpálčivější. Dle mého závěru by právě uzavření takovéto dohody mělo být jedním z bodů vyjednávání nově vzniklého státu s EU a třeba ještě před jeho samotným vznikem, dle modelu prof. Averyho.

Zdroje

Knihy a články

2013 No. CONSTITUTIONAL LAW DEVOLUTION, SCOTLAND Scotland Act 1998 (Modification of Schedule 5) Order 2013, Coming into force in accordance with article 2 ,..., At the Court at Buckingham Palace, ..., Present, The Queen's Most Excellent Majesty in Council, <http://www.gov.scot/Resource/0040/00404790.pdf>

12008M/PRO/19, Consolidated version of the Treaty on European Union - PROTOCOLS - Protocol (No 19) on the Schengen, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:12008M/PRO/19>

Accession of an Independent Scotland to the European Union: A View of the Legal Issues, Stephen Tierney, ESRC Scottish Centre on Constitutional Change, Briefing Paper 2, December 2013, <http://www.centreonconstitutionalchange.ac.uk/sites/default/files/papers/ESRC%20Briefing%20on%20Scotland%20and%20European%20Union.pdf>

ALGUNOS PLANTEAMIENTOS SOBRE EL FEDERALISMO Y LA UNIÓN EUROPEA, Augusto M. GUEVARA PALACIOS, <http://www.juridicas.unam.mx/publica/rev/cconst/cont/13/ard/ard3.htm>

Alianzas políticas, relaciones de poder y cambio organizativo: el caso de Unión Democrática de Catalunya, 1978-2003, Oscar Barberà i Aresté, CIS, Madrid, 2011

An Independent Scotland: The Road to Membership of the European Union Stephen Tierney* and Katie Boyle*, ESRC Scottish Centre on Constitutional Change Briefing Paper: 20 August 2014

Annex A Opinion: Referendum on the Independence of Scotland – International Law Aspects Professor James Crawford SC Professor Alan Boyle, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/79408/Annex_A.pdf

Artur Mas, a Ana Pastor, sobre la entrada de Cataluña en la UE: "Nos pueden dar la espalda, pero... ¿durante cuánto tiempo?", Ecoteuve.es, <http://ecoteuve.economista.es/programas/noticias/6999480/09/15/Artur-Mas-a-Ana-Pastor-Si-las-listas-del-si-suman-mayoria-absoluta-iniciare-el-proceso-para-crear-un-Estado-catalan.html>

Autonomy and Demilitarisation in International Law: The Åland Islands in Changing European Context, Lauri Hannikainen, Frank Horn, Kluwer Law International, Haag, Nizozemsko, 1997

Barroso doubts Scotlands EU membership, září 2012,
<http://www.theguardian.com/politics/2012/sep/12/barroso-doubt-scotland-eu-membership>
<http://www.ibtimes.co.uk/scottish-independence-no-automatic-admission-eu-after-yes-vote-brussels-warns-1464569>

Book the first, chapters I-IV, History of Scotland ... [80-1707 A.D.], Daniel Macintosh, Longman, Hurst, Rees, Orme, and Brown, 1822

Book the third, chapter II, History of Scotland ... [80-1707 A.D.], Daniel Macintosh, Longman, Hurst, Rees, Orme, and Brown, 1822

Britain's unwritten constitution, Article by: Robert Blackburn, Theme: Magna Carta today
<http://www.bl.uk/magna-carta/articles/britains-unwritten-constitution#sthash.1iECIF1S.dpuf>

Bruselas abre la puerta a una negociación internacional de la independencia de Catalunya, el Periódico, Política, 31 DE AGOSTO DEL 2012,
<http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/bruselas-habla-independencia-catalunya-2195069>

Cambridge Yearbook of European Legal Studies, Svazek 13, Svazky 2010–2011

Catalan Nationalism, Francoism, transition and democracy, Montserrat Guibernau, First published 2004 by Routledge, 11 New Fetter Lane, London

Catalan separatist leaders vow to unilaterally declare independence from Spain, By Guy Hedgecoe, Madrid, 5:37PM BST, 21 Jul 2015,
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/spain/11754189/Catalan-separatist-leaders-vow-to-unilaterally-declare-independence-from-Spain.html>

Catalonia to hold unofficial poll instead of independence referendum, Ashifa Kassam in Madrid, Tuesday 14 October 2014 16.22 BST
<http://www.theguardian.com/world/2014/oct/14/catalonia-calls-off-november-independence-referendum>

Cataluña ante la Unión Europea, Las consecuencias jurídicas de la independencia, Septiembre 2015, Diego López Garrido (Coordinador), Francisco Aldecoa y Gregorio Cámara, Fundació Alternativas,
http://www.fundacionalternativas.org/public/storage/fundacion_documentos_archivos/c4bf6ae25f99cbb0f6209c3ed715d972.pdf

CiU vuelve a gobernar, Las elecciones dejarán una Cámara autonómica con siete partidos, FRANCESC VALLS, Barcelona, 28 - NOV 2010 - 20:53 CET,
http://politica.elpais.com/politica/2011/05/14/actualidad/1305399300_626534.html

Could An Independent Catalonia (Re)Join The EU?: The Debate Is On, 22 October 2015, UCL European Institute,
<https://britain-europe.com/2015/10/22/could-an-independent-catalonia-rejoin-the-eu-the-debate-is-on/>

Debata o rozdělení provincie Buenos Aires, <http://www.lanacion.com.ar/1815425-la-propuesta-de-dividir-la-provincia-de-buenos-aires-genero-rechazo-en-el-oficialismo-y-discrepancias-en-la-oposicion>

Democracy - the God That Failed: The Economics and Politics of Monarchy, Democracy, and Natural Order, Hans-Hermann Hoppe, Transaction Publishers, New Brunswick, New Jersey, 2001

Derecho Internacional, Antonio Remiro Brotons a kol., McGraw-Hill, Madrid, 1997

Designing a Constitutional Right of Secession: Applying Normative Principles and Empirical Findings, Jason Sorens, Department of Government, Dartmouth College October 22, 2013, <http://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=389082074026095001118109098006080087049011003078061021028122004100005070112102107025033007120040011005124116003121089074098097012091022050034003081107093125004095033080083026075026112080076007082094113104002121113005002117000109098064010083031101067&EXT=pdf>

Devolution Guidance Note 14 Orders made under Section 30(2) of the Scotland Act (Alterations to Legislative Competence) https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/465294/Devolution_Guidance_Note_14_orders_made_under_section_30_2_of_the_scotland_act_alterations_to_legislative_competence.pdf

Dopady sjednocení Německa na smlouvy ES, Studie vytvořena Právní radou EP, EPHA, ref.: PE3 AP RP/UNIF.1990 A3-0183/90

Eds. Federalism, Unification and European Integration, Jeffery, Ch., Sturm, R.; Benz, A., Redrawing the map, The Question of Territorial Reform in the Federal Republic, Londýn, Velká Británie, Routledge, 1993

El País, 10. března 2014, La UE y la secesión en Estados miembros, Francesc de Carreras, str. 4, http://elpais.com/elpais/2014/03/05/opinion/1394047861_892553.html

El proceso de constitucionalización de la Unión Europea: de Roma a Niza, Celso Cancela Outeda, Univ Santiago de Compostela, Santiago de Compostela, 2001

Elections 2015, SNP surges to Scottish landslide, <http://www.bbc.com/news/election/2015/results/scotland>

Estado de derecho y Principio de Legalidad, Diego García Ricci, Comisión nacional de los derechos humanos, Mexiko, 2011

EU and US put pressure on Serbia to approve Kosovo plan, <http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/eu-and-us-put-pressure-on-serbia-to-approve-kosovo-plan/>, 18. 4. 2007 (updated: 28. 5. 2012),

Europa, Europa, 13 Nov 2012, Escrito por Col·lectiu Wilson, Publicado en Comunicados conjuntos <http://www.wilson.cat/es/comunicats-conjunts/item/197-europa-europa.html>

European Union—A Federation or a Confederation?, Gabriel Hazak, Baltic Journal of European Studies Tallinn University of Technology (ISSN 2228-0588), Vol. 2, No. 1 (11)

Evropské právo, 5. vydání, L. Tichý, R. Arnold, J. Zemánek, R. Král, T. Dumbrovský, C. H. Beck, Praha, 2014

Federalismo y cuestión federal en España, Manuel Chust Calero, Universitat Jaume I, 2004

Fundació Alternativas, Cataluña ante la Unión Europea Las consecuencias jurídicas de la independencia Septiembre 2015 Diego López Garrido (Coordinador), Francisco Aldecoa y Gregorio Cámara

Fundación "Stiftung Wissenschaft und Politik", Kai-Olaf Lang: "Katalonien auf dem Weg in die Unabhängigkeit? Der Schlüssel liegt in Madrid" (Trad. Catalunya, camino hacia la independencia? La llave la tiene Madrid), SWP-Aktuel, 2013/A, 50, agosto 2013, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/aktuell/2013A50_lng.pdf

García-Margallo advierte que el referéndum catalán sería "un golpe de Estado", 12.11.2012, <http://www.publico.es/espana/garcia-margallo-advierte-referendum-catalan.html>

General Election 2015: Conservatives accused of pushing for another Scottish referendum, The Tories are undermining the Lib Dems' efforts to stop the rise of the SNP in Scotland, says Willie Rennie, Chris Green, @cghgreen, Tuesday 14 April 2015

<http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/generalelection/general-election-2015-conservatives-accused-of-pushing-for-another-scottish-referendum-10176640.html>

How the EU Brought Serbia and Kosovo to a Deal, Posted by: JUDY DEMPSEY, SUNDAY, FEBRUARY 2, 2014, <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=54403>

Independencia de Cataluña y nacionalidad española, Oriol Vidal-Aparicio, http://www.constitucio.cat/wp-content/uploads/2015/09/Vidal20150924_IndCatNacEsp.pdf

Independentismo en Cataluña: cómo convencer a ese 48%, LUCÍA MÉNDEZ, ACTUALIZADO 29/09/2015, <http://www.elmundo.es/espana/2015/09/29/5609bf1d268e3e426c8b45a8.html>

International and Comparative Law Quarterly / Volume 53 / Issue 02 / April 2004

INTERNATIONAL JOURNAL OF BALTIC LAW, VITA GUDELEVIČIŪTĒ, Vytautas Magnus, University School of Law Volume 2, No. 2 (April, 2005), <https://www.tamilnet.com/img/publish/2009/10/Gudeleviciute.pdf>

IS A FEDERAL EUROPEAN CONSTITUTION NECESSARY? Friedrich SCHNEIDER, University of Linz, Swiss Political Science Review, Volume 11, Issue 4, Article first published online: 20 JAN 2011

Journal of Politics and Law: Secession Right – an Anti-Federal Principle? Comparative Study of Federal States and the EU Florentina Harbo Norwegian Institute for Strategic Studies Youngstorget 5, N-0181, Oslo, Norge (Norway) vol 1. No. 3 september 2008

Kap. I., The Modern SNP: From Protest to Power, Gerry Hassan, Edinburgh University Press, 2009

LA SECESIÓN DE TERRITORIOS EN UN ESTADO MIEMBRO: EFECTOS EN EL DERECHO DE LA UNIÓN EUROPEA, Araceli Mangas Martín, Revista de Derecho de la Unión Europea, Madrid ISSN 1695-1085. n° 25 - julio-diciembre 2013

Las vías de integración de Catalunya en la Unión Europea, http://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/consells_assessors/catn/informes_publicats/inf_6_castella.pdf

López Basaguren: Si se hace un referendo ilegal, solo votarán los que estén a favor de la consulta. GUILLERMO GINÉS / MADRID, ABC.es, 27/09/2014, <http://www.abc.es/espana/20140927/abci-entrevista-lopez-basaguren-201409251753.html>

Los escenarios de la pretensión secesionista en los comicios regionales de hoy en Cataluña, domingo, 27 de septiembre de 2015
GASPAR RAMÍREZ, Internacional, El Mercurio, <http://www.economiaynegocios.cl/noticias/noticias.asp?id=187035>

LUIS AYLLÓN, Fuera de España, y de todo el mundo, 19.9.2015, <http://www.abc.es/elecciones/catalanas/2015/abci-futuro-cataluna-internacional-201509182115.html>

Meeting Summary Recognition of States: the Consequences of Recognition or NonRecognition in UK and International Law Summary of the International Law Discussion Group meeting held at Chatham House on 4 February 2010, www.chathamhouse.org.uk, kap. 2 RALPH WILDE: RECOGNITION IN INTERNATIONAL LAW

Ministryně zahraničnřch věcí Fiona Hyslop, rozhovor pro BBC, Scottish referendum: EU legal advice received but will not be disclosed, 16 May 2013, From the section, Scotland politics <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-22550425>

Němci v českých zemřích v 19. a 20. stoletř. Společnost a kultura, Thomas Oellermann, M.A, NĚMECKÉ POLITICKÉ STRANY V ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLICĚ 1918-1938,

http://www.slu.cz/slu/cz/projekty/webs/popularizace/postery-sylaby-publikace-1/poster/4-cyklus/0320_oellermann.pdf

Nordic, Central, and Southeastern Europe 2015-2016, Wayne C. Thompson, Rowman & Littlefield

Odpověď Komise na návrh skupiny Reagrupment Internacional: Brusel 30.5. 2012, C(2012)3689 final, SG-Greffe (2012) D/8977 Srov. D. Joan Carretero Grau, viz http://www.reagrupament.cat/reagrupament/documents/iniciativa_ciudadana_europea_ampliacio_interna_ue

Permanecerá Cataluña en la UE si se declara independiente?, María Hernández, 17.09. 2015, Barcelona, Elmundo.es, <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/09/17/55f99d0722601da52a8b45c7.html>

Právo mezinárodních smluv, P. Šturma, Č. Čepelka, V. Balaš, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2011

Princip přednosti evropského práva v teorii a soudní praxi, Jana Ondřejková, Leges, Praha, 2012

Referendum on independence for Scotland, Standard Note: SN/PC/06478 Last updated: 15 January 2013 Author: Paul Bowers Section Parliament and Constitution Centre, Library, House of Commons

Rozpravy Československé akademie věd: Řada společenských věd, Československá akademie věd, Academia, 1987

Rozsudek SDEU č. 6/64, Costa vs E.N.E.L., http://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-CS-ARRET-C-0006-1964-200406979-05_05.html

Russia: EU Will Pressure Serbia over Kosovo, 12. Zář 2008, <http://www.balkaninsight.com/en/article/russia-eu-will-pressure-serbia-over-kosovo/1615/5>

SECESIÓN Y PERTENENCIA A LA UNIÓN EUROPEA: DE ESCOCIA A CATALUÑA, Dr. Alfredo Galán Galán, Profesor de Derecho Administrativo, Universidad de Barcelona, Institut de dret públic, Universitat de Barcelona, 16.10.2014

Secession within the Union, Intersection points of International and European Law, Annette Schrauwen Universiteit van Amsterdam, ACELG – ACIL, 23/5/2014 Collected Think Pieces, Secession and the Loss of Rights for EU Citizens

Secession within the Union, Intersection points of International and European Law, Universiteit van Amsterdam, ACELG – ACIL, 23/5/2014, Collected Think Pieces, State Succession and EU Citizenship, Paula García Andrade

Schengen: Controversial EU free movement deal explained, 24 April 2016, From the section: Europe, <http://www.bbc.com/news/world-europe-13194723>

Scots aren't the only ones voting on whether Scotland should become independent, Jason Karaian, September 15, 2014, <http://qz.com/262329/scots-arent-the-only-ones-voting-on-whether-scotland-should-become-independent/>

SCOTTISH CITIZENSHIP: NOW IS THE TIME TO START DISCUSSING IT, Jo Shaw
<http://citsee.eu/citsee-story/scottish-citizenship-now-time-start-discussing-it>

Scottish Independence, Jo Eric Munkers, University College London, Londýn, 2002

Scottish Party Responses to Europe and Devolution". "Scottish Party Responses to Europe and Devolution". *Using Europe: Territorial Party Strategies in a Multi-level System*. Eve Hepburn, Manchester University Press, 2010

Secessionism, Identity, Interest and Strategy: Jason Sorens, McGill-Queen University Press, Montreal, 2012

Secessionism and Separatism in Europe and Asia: To Have a State of One's Own, Jean-Pierre Cabestan, Aleksandar Pavković, Routledge, New York, 2013

Separatism: Democracy and Disintegration, Metta Spencer, Rowman & Littlefield, New York, Oxford, 1998

Serbia fears EU will pressure Greece to recognise Kosovo, Georgi Gotev, 17.8.2015
<http://www.euractiv.com/section/enlargement/news/serbia-fears-eu-will-pressure-greece-to-recognise-kosovo/>

Teoría y Realidad Constitucional, núm. 33, 2014, UNIÓN EUROPEA Y SECESIÓN DE ESTADOS MIEMBROS. ¿DEBEN INTERVENIR LAS INSTITUCIONES EUROPEAS? FRANCESC DE CARRERAS SERRA

The Anglo-scottish Union of 1707, By G.W.S. Barrow, Published in History Today Volume 19 Issue 8 August 1969, Early Modern (16th-18thC) England, Scotland
<http://www.historytoday.com/gws-barrow/anglo-scottish-union-1707#sthash.nfnsE8S8.dpuf>

The Agreement on a Referendum on Independence for Scotland, Great Britain: Parliament: House of Lords: Select Committee on the Constitution, Stationery Office (U.k., The Stationery Office, Londýn, 13. 11. 2012

The Autonomy of Community Law, R. Barents, Kluwer Law International, 2004

The Break up of Britain, Tom Nairns, NLB, Londýn, 1977

The EU: wider and deeper with the Balkans, CHRISTOPHE SOLIOZ 8 October 2014

<https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/christophe-solioz/eu-wider-and-deeper-with-balkans>

The European Parliament and German unification, Cardoc Journal, N° 5, November 2009, Archive and documentation centre (Cardoc), directorate-general for the presidency, European parliament, 2009

The European Parliament and its International Relations, Stelios Stavridis, Daniela Irrera, Routledge, 24. 3. 2015

The European Parliament as a Diplomatic Precedent-Setter: The Case of Parliamentary Relations with Kosovo, Lorinc Redei,
http://www.academia.edu/11354220/The_European_Parliament_as_a_Diplomatic_Precedent-Setter_The_Case_of_Parliamentary_Relations_with_Kosovo

The European Union as a Model for Regional Integration, Fraser Cameron,
<http://www.cfr.org/world/european-union-model-regional-integration/p22935>

The European Union's Shaping of the International Legal Order, Dimitry Kochenov, Fabian Amtenbrink, Cambridge University Press, 14. 11. 2013

The foreign policy implications of and for a separate Scotland, HC 643, Graham Avery, Senior Member of St. Antony's College, Oxford University, Senior Adviser at the European Policy Centre, Brussels, and Honorary Director-General of the European Commission

The Foundations of Ethnic Politics, Henry E. Hale, Cambridge University Press, New York, 2008

The internal enlargement of the European Union, Analysis of the legal and political consequences of secession or dissolution of a member state, 2nd edition, Centre Maurits Coppieters, Brussels 2011

The mutual reinforcement of Parliamentary oversight and Parliamentary diplomacy, The European Parliament and its International Relations, Stelios Stavridis, Daniela Irrera, Routledge, 24. 3. 2015

The New York Times, 31.5.2005, http://www.nytimes.com/2005/05/31/world/europe/french-no-vote-on-european-constitution-rattles-continent.html?_r=0

Troubled Membership: Dealing with secession from a member state and withdrawal from the EU, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Global Governance Programme-127, RSCAS 2014/91
http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/32651/RSCAS_2014_91rev.pdf?sequence=3

Unión europea y secesión de estados miembros. Deben intervenir las instituciones europeas? Teoría y realidad constitucional, núm. 33, Francesc de Carreras Serra, 2014

Van Rompuy torpedoed SNP claims on EU membership, 14 Dec 2013/Magnus Gardham, Political Editor,
http://www.heraldscotland.com/news/13136306.Van_Rompuy_torpedoed_SNP_claims_on_EU_membership/

Právní předpisy

Část 1, odst. 3, Ústavy Indické republiky, viz <http://lawmin.nic.in/olwing/coi/coi-english/coi-4march2016.pdf>

Čl. 4, SEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-1-common-provisions/5-article-4.html>

Čl. 6, Dohoda o EHP, dále zde viz The Agreement on the European Economic Area (EEA): A Guide to the Free Movement of Goods and Competition Rules, Theodor E. Blomquist, Risto Piipponen, Maria Westman-Clément, Clarendon Press, 1994

Čl. 8 Vídeňské úmluvy o sukcesi států ve vztahu ke smlouvám z roku 1978, <http://smsjm.vse.cz/wp-content/uploads/2008/10/mp6.pdf>

Čl. 10a Ústavy ČR

Čl. 16, Agreement between the European Community and its Member States, of the one part, and the Swiss Confederation, of the other, on the free movement of persons - Final Act - Joint Declarations - Information relating to the entry into force of the seven Agreements with the Swiss Confederation in the sectors free movement of persons, air and land transport, public procurement, scientific and technological cooperation, mutual recognition in relation to conformity assessment, and trade in agricultural products, Official Journal L 114 , 30/04/2002 P. 0006 – 0072, [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22002A0430\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22002A0430(01):EN:HTML)

Čl. 20, SFEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union-and-comments/part-2-non-discrimination-and-citizenship-of-the-union/162-article-20.html>

Čl. 24, Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil. Ministerio de Gracia y Justicia «BOE» núm. 206, de 25 de julio de 1889, Referencia: BOE-A-1889-4763, TEXTO CONSOLIDADO, Última modificación: 6 de octubre de 2015, Legislación consolidada, <https://www.boe.es/buscar/pdf/1889/BOE-A-1889-4763-consolidado.pdf>

Čl. 29 Ústavy SRN z roku 1949, https://www.bundestag.de/blob/284870/ce0d03414872b427e57fccb703634dcd/basic_law-data.pdf

Čl. 48, SEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/136-article-48.html>

Čl. 49, SEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/136-article-49.html>

Čl. 50 Lisabonské smlouvy, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-6-final-provisions/137-article-50.html>

Čl. 217 SFEU, <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union-and-comments/part-5-external-action-by-the-union/title-5-international-agreement/505-article-217.html>

Čl. 235 Ústavy JAR, <https://www.capetown.gov.za/en/CityHealth/Documents/Legislation/Act%20-%20Constitution%20of%20the%20RSA%20Act%20-%20108%20of%201996.pdf>

Článek IV, část 3, Ústavy Spojených států, viz http://www.archives.gov/exhibits/charters/constitution_transcript.html

Kapitola 1, čl. 13, Ústavy Argentinské republiky, viz <http://www.senado.gov.ar/deInteres>

Protokol č. 36, čl. 2 k Lisabonské smlouvě, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Smlouva o Ústavě pro Evropu, čl. 59-60, <http://www.bbc.co.uk/czech/euroustava.pdf>

Čistě internetové zdroje

<https://stephanedion.liberal.ca/en/articles-en/federalism-face-secessionist-pressure/>

http://www.teinteresa.es/mundo/masacre-Beslan-antecedente-secuestros-escuelas_0_1267673539.html

<http://www.infobae.com/2004/09/07/137964-putin-rechaza-relacion-su-politica-y-la-toma-rehenes-beslan>

http://www.huffingtonpost.ca/2015/10/28/1995-referendum-20-years-later-country-still-standing-but-so-is-sovereignty_n_8405268.html

<https://taklama.com/2015/05/24/abkhazia-south-ossetia-lugansk-donetsk-the-demerits-of-mutual-recognition/>

<http://www.dw.com/en/kosovo-question-still-divides-eu/a-16226802>

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0067+0+DOC+XML+V0//EN>

<http://balticworlds.com/a-process-of-no-return-responses-within-the-european-community-to-the-fall-of-the-berlin-wall-and-the-prospect-of-german-reunification/>

http://articles.latimes.com/1991-12-24/news/mn-959_1_california-split/2

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/11/contents/enacted>

<https://britain-europe.com/2015/10/22/could-an-independent-catalonia-rejoin-the-eu-the-debate-is-on/>

Seznam zkratek

EU – Evropská Unie

EHP – Evropský hospodářský prostor

SEU – Smlouva o Evropské Unii

SFEU – Smlouva o fungování Evropské Unie

Komise – Evropská komise

Rada – Rada Evropské Unie

ECB – Evropská centrální banka

SDEU – Soudní dvůr EU

Unie – viz EU

Abstrakt: Separatistické tendence v jednotlivých členských státech EU a případný dopad na volný pohyb občanů EU

Tato diplomová práce se zabývá separatistickými tendencemi v rámci členských států Evropské Unie. Jedná se tedy o případ, kdy se určitý region v rámci členského státu rozhodne od něj odtrhnout. Toto je potřeba odlišit od situace, kdy se celý členský stát rozhodne z Unie vystoupit. Cílem práce je pak analyzovat jednotlivé možné scénáře v případě, kdy dojde k separaci takového regionu od členského státu, v kontextu jeho případné kontinuity v rámci Unie; dále bude práce zkoumat rozdíly mezi dvěma nejžhavějšími ohnisky secese v současné Evropě: Katalánskem a Skotskem, nejpravděpodobnější scénáře v obou případech a následný subjektivní dopad takové secese na občany dotčeného území a na jejich práva v kontextu Unie, zejména na právo volného pohybu. První kapitola práce se věnuje definici pojmu separatismus a obecným charakteristikám praktického chování dotčených regionů a mateřských států v jednotlivých případech a následně v návaznosti a v kontextu EU, zejména pak pohledu na vztah mateřského státu a regionu a EU a dotčeného regionu, zde na příkladu Kosova. Druhá kapitola pak v návaznosti analyzuje otázku vnitřního rozšíření Unie a následků, které tento krok přináší v kontextu primárního práva. Dále nabízí tato kapitola možný pohled na zřízení Unie jako takové a na následnou aplikaci různých vzorových modelů na případ řešení vnitřního rozšíření EU. Třetí kapitolou začíná praktická část práce, tj. případová studie, zde analýzou Katalánského případu se stručným historickým přehledem, analýzou možného oddělení od Španělska a možným a pravděpodobným scénářem v případě takového oddělení. Čtvrtá kapitola se pak v podobném duchu věnuje Skotsku, znovu analyzuje historické souvislosti a přibližuje lepší vztahy skotské a britské vlády na příkladu referenda. Následně opět ukazuje možné scénáře při separaci a nakonec zdůrazňuje rozdíly mezi oběma případy. Pátá a poslední kapitola pak analyzuje subjektivní dopad vnitřní secese na občany dotčeného území a poukazuje na možné paradoxní scénáře, které mohou nastat a také na vhodnost předběžné dohody o volném pohybu osob mezi EU a separatistickým celkem. Závěr práce pak zdůrazňuje problematiku absence precedentu a zároveň jednotný negativní postoj představitelů Unie k automatické kontinuitě členství. Také však zdůrazňuje odlišnou situaci v obou zkoumaných regionech a důvěru v možnou plynulou kontinuitu v případě Skotska.

Abstract: Separatist tendencies in individual EU Member States and the potential impact on the free movement of persons in the EU

This thesis deals with the separatist tendencies within the Member States of the European Union. It is therefore a case when a certain region within a Member State decides to secede from it. This needs to be distinguished from a situation when a whole Member State decides to withdraw from the Union. The aim of this thesis is to analyze the various possible scenarios in the case where there is a separation of that region from the Member State. It deals with it in the context of the regions potential continuity within the Union and furthermore it examines the differences between the two most important cases of possible internal secession in the EU of today: Catalonia and Scotland. The thesis evaluates the most probable scenarios in both cases and the consequent impact of such subjective secession of the regions on citizens and their rights in the EU context, in particular the free movement of persons. The first chapter deals with the definition of separatism and general characteristics of the practical behavior of the regions and the state they secede from in the context of the EU. It looks especially at the relationship between the original country and the separatist region and the EU and the region respectively. It mentions Kosovo as an example. The second chapter follows with an analysis of the internal enlargement of the EU and the consequences that this step would mean in the context of the primary law. Furthermore, this chapter offers a few possible models of establishment of the Union as such that could be applied and it analyzes the subsequent applications of the models and its ability to resolve the problem of internal enlargement. The third chapter is where the practical part begins. The case study is analyzing the Catalan secession problem with a brief historical overview, analysis of the possible separation from Spain and a probable scenario in the case if such a thing would happen. The fourth chapter deals with the situation in Scotland in a similar way, again analyzing the historical context and studying the better relation between the Scottish and the British government as shown on the example of the referendum. Then again it offers the possible scenarios for the separation and ultimately it highlights the differences between the two cases (Catalonia and Scotland). The fifth and last chapter analyzes the subjective impact on citizens in the case of the internal secession of a region and it highlights the paradoxical scenarios that

may occur. It also deals with the suitability of the preliminary agreement on the free movement of persons between the EU and the separatist entity. The conclusion of the work then highlights the issue of the absence of a precedent and it deals with the negative attitude of the Union in the question of the automatic continuity of membership. But it also considers the different situations in both of the surveyed regions and it shows confidence in the smooth continuity of membership as an alternative in the case of Scotland.

Název práce:

**Separatistické tendence v jednotlivých členských státech EU a
případný dopad na volný pohyb občanů EU**

**Separatist tendencies in individual EU Member States and the
potential impact on the free movement of persons in the EU**

Klíčová slova:

EU, Separatismus, Vnitřní rozšíření EU, Secese, Volný pohyb osob